

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՏԵՍԱԿԱՆ

ԵՒ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ԻՆԲԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ,

ՖՈՒՆԴԱՄԵՆՏ

ԵՐԿԱՍԻՐԵՑ

ԵՂԻՍԱԶԱՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԳ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ինկուստիտուտի հիմնադրամ Լառուսի քերական վրայ

Կ. ՊՕԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵՆՆ

1875

1952

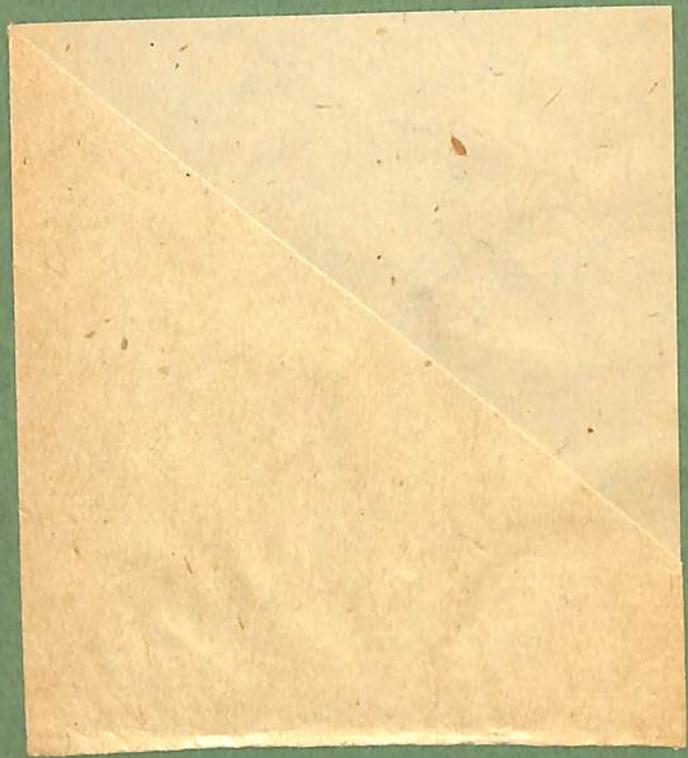
~~1362 L~~

~~13~~

~~13~~

~~75~~

~~c^o 73~~

Ք. Բ

Տր. Արքայապետ Ա. Բզրջանի

համար

Բ. Օ. Արքայապետ

ՏԵՍԱԿԱՆ

ԵՒ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՃԹԱՆՍԵՐԷՆԻ

ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՖՈՒՆՄԵՐԷՆԻ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԵԱՄԲ

ԵՐԿԱՍԻՐԵՑ

ԵՂԻԱԶԱՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԲՆՆՈՒԾ ԵՆ ԽԻՍ ՏՈՒՅԱԾ ԼԱՐՈՍԻ ընթացիկ վրա]

Կ. ՊՕԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

1875

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ
Զագմագերլար, Յակոբեան խան քիւ 12.

2561

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՅՈՒՆԱՐԻ ՊՐԵՍԻԱ

ԿՈՄՍՅՈՒՆԱՐԻ ՊՐԵՍԻԱ

ԿՈՄՍՅՈՒՆԱՐԻ ՊՐԵՍԻԱ

ԿՈՄՅՈՒՆԱՐԻ ՊՐԵՍԻԱ

ԿՈՄՅՈՒՆԱՐԻ ՊՐԵՍԻԱ

ԿՈՄՅՈՒՆԱՐԻ ՊՐԵՍԻԱ

ԿՈՄՅՈՒՆԱՐԻ ՊՐԵՍԻԱ

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Տ. Տ. ԳԻՈՐԳԱՅ Դ.

ՎԵՂ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԱՄԵՆԱՅԵ ՀԱՅՈՒՑ.

Ի

ՊԱՏՐԻԱՐԳՈՒԹԵԱՆ Ս. ԵՐՈՒՍԱԿԻՄԱՑ

Տ. Տ. ԵՍԱՅԵԱՅ

Բարձրաճոհ Արևելյանկոյոյի

ԵՒ

Ի ՊԱՏՐԻԱՐԳՈՒԹԵԱՆ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՑ

Տ. Տ. ՆԵՐՍԻՍԻ

ԲԱԳՐԱՇՆՈՐԸ ԱՐԲԵՊԵՍԿՈՊՈՍԻ

Չ Ե Կ Ո Ւ Յ Ո Ւ Մ

Օտար լեզու ուսանող մը երկլեզուեան ֆեռականութեան մը պէտք ունի միտ: Այս պէտքը այնչափ անհրաժեշտ կըլլայ՝ որչափ ուսանելի լեզուին օրէնքները բազմադիմի եւ նուրբ ըլլան: Ֆրանսերէն լեզուն՝ քէպէս իւր շարադասութեանը մէջ պարզ եւ բնական՝ սակայն ամենափոքր պատահումներն իսկ օրէնքի ներքեւ առած ըլլալուն պատահաւոր բազմաբիւ կանոն պարունակող ֆեռականութիւն մ'ունի:

Արդ՝ քանի որ այս լեզուին պարագայը ոչ միայն մեր վարժարանաց մէջ պատահուիչ ուսում մը դարձած՝ այլ նաեւ արհեստի պարագայ մը ազգային պատանեկաց մեծ մասին շահու առիթ մ'եղած է՝ հաշի անհրաժեշտ կայ՝ որ ասոր վերաբերեալ դասագրքերն օր ըստ օրէ առաւել դիւրուսող ռոմով պատաստուին, որպէս զի համբակները փոխանակ խրջչելու հանութեամբ ուսանին զայն: Չոտ Ֆրանսերէն ֆեռականութեան մը վրայ տուած բացատրութիւնները դասատուաց խիտ սածանելի եւ նորուներուն շատ անգամ անհասկնալի կ'ըլլան:

Այս դիտմամբ՝ մեր տակէ առաջ հրատարակած Ֆրանսերէն-Հայերէն ֆեռականութեան գրած հանրական ընդունելութեան խաչալերուած՝ զայն խնամով քննեցինք եւ **ԼՍՌՈՒՄ** հոշակաւոր ֆեռականին *Բառացիական Քերականութեան* ոնին մերձեցրնելով՝ այս երկրորդ սպագրութիւնն աւելի նոխացուցինք: Վարժութիւնները մեծ մասամբ Լարուսի ընտրածներն են: Յիշեալ աշխարհամանօք գրագիտին գործոյն վրայ գովեստ խօսելը աւելորդ կը համարուիմք, քանզի բոլոր երուպիոյ մէջ առաջին հեղինակ ճանչցուած է՝ եզրի օրէնքներու հմտութեանը մասին: Իր գործը՝ ինչպէս զիսն շատերը, բազմապատիկ սպագրուած է մինչեւ ցարդ:

Կը յուսամք՝ որ մեր ներկայ աշխատասիրութիւնն ալ Արդոյ ուսուցիչներէն խաչալերուելով՝ իր մայր-դասագրքին կիսուն չափ գտնէ օգտակար կ'ըլլայ ազգային պատանիներուն. այն ասեմ իրամբ պիտի պարծիմք եւ մեք Լարուսի արժանաւոր աշակերտ եւ քարգման ըլլալու փառասիրութեամբ.

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ
ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՔ

1. Գաղղիերէն բերականութիւնը Գաղղիերէն լեզուն *ուղիղ խօսիչ* եւ *ուղիղ գրեչ* կը սովբեցնէ:

2. Խօսքը բառերէ կը շինուի:

3. Գաղղիերէն լեզուին բառերը Տար տեսակ են. Անուն (Substantif կամ nom), Յօդ (Article), Ածական (Adjectif), Դերանուն (Pronom), Բայ (Verbe), Ընդունելութիւն (Participe), Մակբայ (Adverbe), Նախադրութիւն (Préposition), Շաղկապ (Conjonction), Զայնարկութիւն (Interjection), որոնք կ'ըսուին մասունք բանի. (Parties du discours) :

ԳԼՈՒԽ Ա.

ԱՆՈՒՆ ԿԱՄ ԳՈՅԱԿԱՆ

(SUBSTANTIF OU NOM)

ԳՈՅԱԿԱՆԱՅ ՅՈԳՆԱԿԻՆ

1. ԿՍՆՈՆ.—*Եզակի գոյականները յոգնակի ընելու համար վերջերինն s մը աւելցնելու է՝ ինչպէս. un roi քաղաւոր մը, des rois քաղաւորներ. une ville քաղաք մը, des villes քաղաքներ :*

Ա. ԽՈՏԱՐՈՒՄ

2. *Եզակիի մէջ s, x, z, վերջաւորած անունները յոգնակիի մէջ անփոփոխ կը մընան՝ ինչպէս. le fils որդի, մանչ, les fils որդիք, մանչեր. la voix ձայն, les voix ձայներ. le nez քիթ, les nez քիթեր :*

(Հետեւեալ դասը յոգնակի ընելու ։)

Le poisson. La feuille. L'enfant. La maison. La forêt. Le bourg. Le crayon. Le bouvreuil. La scie. Le fil. Le fils. Le villageois. L'engrais. La poix. la croix. Le gaz. Une sarigue. Le velours. Le lynx. La haie. La noisette. L'amandier. Une reine. Un royaume. Mon gant. Ma canne. Ton cadenas. Sa plume. Son cahier. Ce pays. Cette orange. Cet oranger. Un congrès. Notre professeur. Votre

métairie. Leur almanach. Un salsifis. Une armoire. Le maître et le disciple. La chaumière du pauvre. Le palais du riche. Le discours de cet orateur. Le nid de la perdrix. La source de la montagne. La hure du sanglier.

(Հետեւեալը եզակի ընելու ։)

Étoiles. Fleurs. Chiens. Brebis. Nez. Riz. Les amis. des pupitres. Ces paons. Ces os. Ces abeilles. Ses succès. Mes billes. Tes croix. Nos rosiers. Vos exploits. Les œufs de mes poules. Les plis de mes vêtements. Les surplis des prêtres. Les enfants des campagnes. Les propriétés des corps. Les cors des chasseurs. Les cadenas des portes. Les taffetas, les cuirs et les velours. Les habitants de ces pays. Les tapis de vos salons. Les fils de ces tissus. Les peres et les fils. Les canevas sur les métiers. Les procès des plaideurs. Les murs de mes jardins. Les heures de nos repas. Les promenades dans les bois. Les lois des Etats. Les plans des architectes. Les poids et les mesures. Les cabas et les paniers. Les tamis des maçons. Les outils de ces ouvriers. Les noix et les noisettes. Les semis et les récoltes. Les remords de ces méchants. Les légumes de nos potagers.

3. *Եզակիի մէջ au, eau, eu վերջաւորած անունները յոգնակիի մէջ s կ'աւանդեն՝ ինչպէս. un tuyau խողովակ մը, des tuyaux խողովակներ. un bateau նաւ մը, des bateaux նաւեր. un neveu եղբորորդի մը, ֆեռորդի մը, des neveux եղբորորդիք, ֆեռորդիք :*

4. Ou վերջաւորած անունները s ով յոգնակի կ'ըլլան, ինչպէս. un verrou պարզունակ մը, des verrous պարզունակներ :

Բ. ԽՈՏՈՐՈՒՄ

5. Bijou զարդ, գոհարեղէն. caillou գալղախագ. chou կաղաւր. genou ծունկ. hibou բու. joujou խաղաչիկ. pou ոջիչ յոգնակի մէջ x կ'առնեն ինչպէս. des bijoux, des cailloux, des choux, des genoux, des hiboux, des joujonx des poux :

(Յոգնակի շնեղ .)

Le lieu. Le cerceau. Le filou. Le bureau. Le verrou. Le barreau. L'adieu. Le château. Le moineau. L'aveu. Le caillou. Le seau. Le cou. Le cadeau. Le préau. Le cheveu. Le bambou. Le hibou. Le sapagou. L'échalas et le pieu. L'essieu du tombereau. L'eau de la mer. Le renard et le corbeau. L'enfant dans son berceau. Le feu de fourneau. L'agneau sous l'abrisseau. Le joujou et le gâteau. Le lieou du chameau. Le clou et le marteau. Le trou de la souris. Le chou et le panais. L'érou et l'essieu. Le brou de la noix. Le cadeau de l'époux.

(Եզակի շնեղ .)

Les carottes et les poireaux. Les oiseaux dans les cages. Les sous et les centimes. Les menteaux des sentinelles. Les mâts de ces vaisseaux. Les cousins et les neveux. Les rideaux de vos fenêtres. Les coucous et les hiboux. Les eaux de ces puits. Les lames de ces couteaux. Les noyaux de ces pruneaux. Les fous et les les insensés. Les douleurs dans les genoux. Voici mes bijoux. Les joujoux des enfants.

6. Եղակի մէջ al վերջաւորող գոյականները յոգնակի մէջ aux կ'ըլլան ինչպէս. un animal անասուն, des animaux, անասուններ. un tribunal ատեան մը, des tribunaux ատեաններ :

Գ. ԽՈՏՈՐՈՒՄ

7. Bal պարահանդէս. cal կոշ (շաւար), carnaval բարեկենդան. chacal (տեսակ մը) գազան, (չէշ), regal խնջոյժ, յոգնակի մէջ կ'ըլլան bals, cals, carnivals, chacals, régals :

8. Եղակի մէջ ail վերջաւորող գոյականները յոգնակի մէջ s կ'առնեն ինչպէս. un éventail հովահար մը, des éventails հովահարներ. un portail մեծ դռն des portails մեծ դռներ :

Դ. ԽՈՏՈՐՈՒՄ

9. Bail վարձու սալ. émail գոյնզգոյն (ծաղիկ). corail բուս, (կրճու). soupirail շուսանոս. travail աշխատութիւն. ventail սաղաւարտի մէկ մասը. vitrail սպակի յոգնակի մէջ կ'ըլլան. baux, émaux, coraux, soupiraux, travaux, ventaux, vitraux. Bétail արջառ, կամ անասուն

բառը՝ յողնակիի մէջ bestiaux կ'ըլլայ :
 10. Աիւլ մեծ հայր, նախնիք, ciel երկինք, օւլ աջ, յողնակիի մէջ սովորաբար կ'ըլլան աիւք, օւք, քոյք :

(Յոգնակի շնեղ.)

Le canal. Le rival. Le carnaval. L'animal. Le minéral et le végétal. Le portail. Le vitrail. Un épouvantail. Le gouvernail de ce vaisseau. Le procès-verbal du gendarme. L'étoile du ciel. Le total de l'addition. Le bétail du fermier. Le régal de l'enfant. Le prix de ce corail. Le piédestal de cette statue. L'éventail de ma sœur. L'épée du rival. Le poitrail de ce bœuf. Le soupirail de ma cave. Le bal chez le général. Le travail de cet ouvrier. Le camail du vicaire. La maison de mon aïeul. La nuance de cet émail. La prunelle de l'œil. Le soldat et le caporal. Le feu du fanal. Le mal du genou. Le bonbon dans le bocal. Le filou devant le tribunal. Le principal du collège. L'intérêt du capital. Le cri du chacal.

(Եզակի շնեղ.)

Les victoires de nos généraux. Les détails de mes aventures. Les journaux des provinces. Les bateaux sur les canaux. Les liqueurs dans les bocaux. Les pieds des chevaux. Les sots et les originaux. Tes bestiaux de ces hameaux. Les aïeux de ces héros. Les larmes aux yeux. Les bras vers les cieux. Les directeurs de ces hopitaux.

(Յոգնակի շնեղ.)

La bourgade. Le hameau. La bergerie. L'étendard. Le parrain. La marraine. Le tuyau. Le tabac. Le biscuit. La science. La difficulté. Le cordial. Le royaume. Le rossignol. Le crucifix. L'écheveau. Le hangar. Le neveu. Le

chrétien. Le fou. Le caillou. Le vieillard. La grammaire. Ma servante. Ton serviteur. Un pantalon. Un banc. Un discours. Un radis. Ce moyeu. Cette plume. Le chevreau. Le corail. Le numéro. Le philosophe. Une cerise. Le ciseau. Le tombereau. Une oasis. Le compas. L'ours. L'ourse. Le clou. L'étai. Le chardon. Le chardonneret. Le coquillage. Le bluet. Le dahlia. Le moyen. L'œillet. Le canezou. L'amadou. L'essieu. Le niveau. Le bal. Le bail. Le cristal. Le cœur. Le métal. Le patois. Le berceau. L'acajou. Le commensal. Le vassal. Le cou. Le coup. Le camail. Le boisseau. L'arsenal. Le hanneton. Le rosier. Le poitrail. Le portail. Le gâteau. Le lapin. Le chalumeau. Le département. L'aïeul. Le quintal. L'ognon. La veille. La vielle. La vieille. La rhinocéros. Le mensonge. L'atlas. Le louveteau. L'attirail.

(Յոգնակի շնեղ.)

Ծանօթ. Բոլոր գոյականներն յոգնակի շնեղու է. ինչպէս. un frère est un ami. des frères sont des amis. un frater des եւ est ի սեղ sont շնեղու է :

Un frère est un ami. Un ami est un trésor. Ma sœur est mon amie et ma compagne. Un roi est un homme. Une flatterie est un mensonge. Un revers est une leçon. Le sourceau est le petit de la souris. Cette potion est un cordial. Le bigarreau est une cerise. Un volcan est un soupirail. Un soupirail est un trou. Le bambou est un roseau. La vertu de ton aïeul est ton héritage. Un accusé n'est pas un coupable. Le bétail est la richesse du fermier. Ce repas est un régal. L'éponge est un animal, et la mousse un végétal. Le Français est le rival plutôt que l'ennemi de l'Anglais. L'œil est un miroir. Le travail est un capital. Le cheval est le serviteur, et l'ami de l'Arabe. Le chien est le compagnon de l'homme. Le coucou est un oiseau. Ce local est un bijou. Le chameau est le vaisseau

du désert. Le cal est un durillon. Le travail est épouvantail pour le paresseux. Un camail est un vêtement. Le cou de cygne est une proue, et sa queue un gouvernail. Le sapajou est un singe. Ce minéral est un poison. Le cheveu est un tuyau. Un sceptre est un fardeau. Ce chat est un matou. L'Indou est l'habitant de l'Inde. Un conquérant n'est ni un héros ni un Dieu ; c'est un fléau. Le phare est une sorte de fanal. La flatterie est un régal pour le sot.

ԳԼՈՒԽ Բ.

3 0 7

(ARTICLE)

1. Յօդը մասնիկ մ'է, որ կը գործածուի անունները որոշելու համար, այսինքն՝ անոնց միտքը ճշդելու :

2. Յօդը եզակիի մէջ երկու ձև ունի . այսինքն՝ le՝ արականի համար, la իգականի . իսկ les՝ երկու սեռի յոգնակիի համար . ինչպէս՝ le soleil արեւը, la lune շուսիւնը, les étoiles աստղերը :

3. Յօդը պարզ (simple) կ'ըսուի, երբ իր նախնական ձևերէն մէկովը գործածուի, այսինքն՝ le, la, les :

4. Յօդը զեղջեայ (élide) կ'ըսուի, երբ

իր վերջի a, e, ձայնաւորներուն տեղ (') ապաթարց դրուի . ասիկա կ'ըլլայ՝ երբ յօդէն վերջն եկող բառը ձայնաւորով կամ համը h ով սկսած ըլլայ, ինչպէս . l'orient, l'aurore, l'homme, l'histoire . փոխանակը սելու . le orient արեւելք, la aurore արշաշուշ, le homme մարդ, la histoire պատմութիւն :

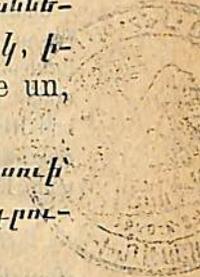
5. Un մի, onze մեսասուն թուականները, և ouate (աղնիւ տեսակ) քանկակ, իրենց յօդը կը պահեն, և կ'ըսուին՝ le un, le onze, la ouate :

6. Յօդը միացեայ (contracté) կ'ըսուի երբ le, la, les, միանան à, de նախադրութեանց հետ, այսպէս՝

au	փոխանակ	à le ի.	aufruit	պտուղիւն,
aux	»	à les ի.	aux hommes	մարդոց,
du	»	de le ի.	du pain	հացի, հաց,
des	»	de les ի.	des villes	քաղաքացի :

7. Յօդը եզակի արականի մէջ այն ատեն միայն կը միանայ՝ երբ յետագայ բառը բաղաձայնով կամ հնչեալ h ով սկսի, ինչպէս . Au lever du soleil, on est au travail au hameau . Արեգակը ծագելուն պես՝ գիւղիւն

1956

կ'աշխատի : Եղակի իդականի մէջ միացում ըլլար :

8. Բայց յոգնակի մէջ առ հասարակ երկու սեռին ալ միացում կ'ըլլայ՝ յետագայ բառը թէ՛ ձայնաւորով սկսի և թէ՛ բաղաձայնով,

(Աշակերտը և ի յոդերը հետեւեալ անուններուն վրայ թող դնէ :)

Chardonneret. Blaieau. Haine. Cheveu. Huitre. Hérisson. Carnaval. Cornemuse, Émail. Aïeul. Champignon. Bouleau. Caillou. Abbaye. Tête. Adieu. Poitrail. Cathédrale. Oisillon. Hauthois. Homme. Aloyau. Modveu. Bambou. Hôpital. Ombrage. Groseillier. Attirail. Herbe. Hareng. Horloge. Arsenal. Hibou. Ciel. Haie. Auteur. Hauteur. Eventail. Honneur. Poing. Acajou.

(Աշակերտը հետեւեալ անուններն թող յարմարցնէ յոյի երեք ձեւերուն որք են.)

1° Le, la, les. —2° Du, de la, des. —3° Au, à la, aux.

(Օրինակ)

AGE : L'âge, de l'âge, à l'âge.

PRAIRIE : La prairie, de la prairie, à la prairie.

PRAIRIES : Les prairies, des prairies, aux prairies.

Age. Prairie. Prairies. Marbre. Hutte. Spectacle. Œil. Écale. Journaux. Dromadaire. Halte. Omelette. Laie. Lait. Itinéraire. Hanneton. Hannelons. Baïonnette. Maréchaux. Balle. Existence. Matous. Souricière. Havre. Harmonie. Historiettes. Autruche. Genoux. Attrail. Fuseaux. Fête. Faite. Hotte. Pins.

ԳԼՈՒԽ Գ.

ԱԾԱԿԱՆ

(ADJECTIF)

1. Ածականը այն բառն է՝ որ կը գործածուի անունը որակելու և որոշելու համար : Երկու տեսակ ածական կայ, Որակական (Qualificatif), և Որոշիչ (Déterminatif) :

ՈՐԱԿԱՆ ԱԾԱԿԱՆՆԵՐ

2. Որակական ածականներն անոնք են՝ որ գոյականին որպիսութիւնը կը ցուցնեն. այս ածականները սեռով և թուով կը համաձայնին իրենց գոյականին հետ՝ ինչպէս. Un vieil ami հիւն բարեկամ, des vieux amis հիւն բարեկամներ. une vieille femme ծեր կիւն, des vieilles femmes ծեր կանայք :

ՈՐՈՇԻՉ ԱԾԱԿԱՆՆԵՐ

3. Որոշիչ ածականները գոյականին որուն կամ քանի հատ ըլլալը կը ցուցնեն և չորս տեսակ են. Ստացական (Possessif), Ցուցական (Démonstratif), Թուական (Numéral) և Որոշիչ (Indéfini) :

Ա. ՍՏԱՅԱԿԱՆ ԱԾԱԿԱՆՆԵՐ

4. Ստացական ածականները գոյականին որուն ըլլալը կը ցուցնեն՝ և ասոնք են .

ԵԶԱԿԻ		ՅՈԳՆԱԿԻ	
Արական	Իգական	Երկու սեռի	
Mon,	ma	իմ.	mes
ton,	ta	իմիններս	իմիններդ
son,	sa	իւր.	ses
notre,	notre	մեր.	nos
votre,	votre	մերիններդ	vos
leur,	leur	ձեր.	leurs
		ձերիններդ	իրենցներդ

5. Երբ անուն մը ձայնաւորով կամ համբ հով սկսի՝ ma, ta, sa ին տեղ mon, ton, son կը գրուի ներդաշնակ ըլլալու համար՝ ինչպէս .

Mon âme իմ հոգիս. փոխանակ ըսելու՝
ma âme. Ton âme իմ հոգիդ, փոխանակ
ta âme. Son habitation աւուր բնակութիւնը,
փոխանակ ըսելու sa habitation:

(Աշակերտը զիմերուն տեղ քոյ Ստացական ածական մը դնէ իւսուսին հաւեւսս :)

Ծան. Դաստուն այս տեսակ դասերուն թարգմանութիւնը կանխաւ գրել տալու կամ սովորեցնելու է աշակերտին, վասն զի ասոր մէջ ամբողջ խօսքեր կան զորս աշակերտը չհասկնար :

Moïse disait à — peuple : Si vous honorez — parents, — vie sera longue. Heureux l'élève auquel — travail, — application et — bonne conduite ont mérité l'affection de tous — maîtres ! Chaque âge à — plaisirs. La tristesse a — charmes, et la joie — amertume. La religion prodigue — consolations aux infortunés qui versent — peines dans — sein. Un bon père aime — enfant, mais il n'aime pas — défauts. Aimez — enfants, mais n'aimez pas — défauts. L'araignée vit de — filets comme le chasseur de — chasse. Dieu accorde — biens à ceux qui glorifient — nom. et qui mettent — confiance en — providence, et en — infinie miséricorde. L'avare, qui se prive pour — héritier, ressemble à un chien, qui tourne la broche Pour — maître. Le fils qui cultive la sagesse est la joie de — parents, la lumière de — yeux, la consolation de — vieillesse et l'espoir de — postérité. Le lion a l'air noble, la hauteur de — jambes est proportionnée à la longueur de — corps ; l'épaisse et grande crinière qui couvre — épaules et ombre — face, — regard assuré, — démarche grave, tout semble annoncer — fière et majestueuse intrépidité — colère est terrible : il bat — flancs avec — queue, — gueule s'entr'ouvre, — yeux s'enflamment, — crinière se hérise, — terribles griffes sortent de — gaines ; il est prêt à tout dévorer. Les naturalistes comparent — rugissements au bruit lointain du tonnerre. L'Écossais est attaché à — pays. : il aime — chaumière, — forêts, — montagnes, avec — sommets couverts de neiges.

Բ. ՅՈՒՅԱԿԱՆ ԱԾԱԿԱՆՆԵՐ

6. Յուշական ածականներն են .

ce, cet	եղակի արական,
cette	եղակի իգական,
ces	երկու սեռերու յոգնակին

7. ԳԻՏԵԼԻՒՔ Ա. *Ce* ին տեղ՝ *cet* կը գործածուի ձայնաւորով և համբ հով սկսած անուններու առջև՝ *ինչպէս*. *cet* homme, *չըսուիր* ce homme. *cet* arbre, *չըսուիր* ce arbre :

(Գիծերուն տեղ ցուցան ածական տը դնել :)

— jardin, — muraille, — abime, — habit, — arbres, — estempes, — statue, — général, — victoire, — hiboux, — hache, — image, — haine, — hangar, — auteur — hauteur, — écolier, — écoliers, — hussard, — oiseau, — bel oiseau, — oiseaux, — enfant, — joli enfant, — jolie enfant, — jolis enfants, — encrier, — écritoire, — emploi, — halles-barde, — œillet, — hanneton, — prairie, — élang et — forêts dépendent de — château, — ami, — précieux ami, dont vous m'exaltiez le dévouement, vous a indignement trompé dans — circonstance malheureuse. — habit a été taillé sur — patron. — ciel bleu, — air pur, — voûtes de verdure enchantaient mes regards.

8. ԳԻՏԵԼԻՒՔ Բ. *Ces* և *ses* ածականները երարու հետ շփոթելու է, *ինչպէս* յայտնի է, մէկը ցուցական է՝ և առոճի կը նշանակէ, միւսը ստացական է՝ և իւր կը նշանակէ :

Գ. ԹՈՒԱԿԱՆ ԱՆԱԿԱՆՆԵՐ

9. Թուական ածականներն անոնք են՝ որ գոյականներուն քանակութիւնը և կարգը կը ցուցնեն :

10. Թուական ածականներն երբ պար-

զապէս քանակութիւն ցուցնեն՝ կը կոչուին *Բացարձակ* (*Cardinal*), *ինչպէս*. un, deux, dix, cent. *մէկ*, *երկու*, *սասն*, *հարիւր* :

11. Դաս կամ կարգ ցուցնողները կը կոչուին *Դասական* (*Ordinal*), *ինչպէս*. premier, second. *առաջին*, *երկրորդ* :

(Գիծերուն տեղ քուսական տը դնել :)

Il y a — jours dans une semaine. Le samedi est le dernier, c'est-à-dire le — jour de la semaine. Il y a dans l'année — mois qui ont — jours; ce sont les mois de janvier, mars, mai, juillet, août, octobre, décembre. Il y a dans l'année — mois qui ont — jours; ce sont les mois d'avril, juin, septembre, novembre. Février ne compte ordinairement que — jours. Tous les ans, c'est-à-dire à chaque année bissextile, février a — jours. Novembre est le —ième mois de l'année. Le mot novembre signifie — : autrefois l'année commençait au mois de mars. Le jour vaut — heures, l'heure vaut — minutes; l'heure est donc la —ième partie du jour, et la minute, la —ième partie de l'heure. Les baux trimestriels, semestriels et trisannuels sont des engagements de — mois, de — mois et de — ans. Nous avons — bouche, — oreilles, — yeux, — mains, et — doigts à chaque main. On donne — bouches à la Renommée. Les hottes de — lieues firent la fortune du Petit-Poucet. On redoute généralement de se trouver — personnes à table: c'est un préjugé. Il y a — péchés capitaux et — vertus théologiques. Fontenelle vécut un siècle; il mourut donc à l'âge de — ans. Les mots Charles-Quint, Sixte-Quint, signifient Charles—, Sixte—. A midi et à minuit les horloges frappent — coup *Ըստ Եւրոպացոց*. Sur douze exagérés, on trouve deux fous, trois sots et — hypocrites.

Դ. ԱՆՈՐՈՇ ԱԾԱԿԱՆՆԵՐ

12. Անորոշ ածականները անուան ընդ-
հանուր և անորոշ միտք մը կուտան՝ և են.
aucun, autre, chaque, certain, maint,
nul, que, quelque, quelconque, tel, tout,
etc. Ոչ մի, ոչ ոք. միտք, այլ. խրախանչխր.
այս ինչ. բազում. ոչ ոք, ոչ մի. որ. որ
քանի. որ ոք. այս ինչ. ամենայն, եւայլն :

(Աշակերտը զիծերուն տեղ ակնոռչ ւածակսն
մը դնէ ըստ իմաստի .)

Sésostrius écoutait — jour, à — heures réglées, ceux de
ses sujets qui avaient, ou des plaintes à lui faire, ou des
avis à lui donner. — chemin de fleurs ne conduit à la
gloire. — les peuples qui vivent misérablement sont laids
ou mal faits. — préceptes que ceux de l'Évangile! —
morale sublime on y trouve à — page! Rome adopta —
les dieux et — les superstitions des peuples qu'elle avait
vaincus. — instant dans la vie est un pas vers la mort.
Pygmalion ne couchait jamais — nuits de suite dans la —
chambre, de peur d'y être égoigné. L'orgueil étouffe —
les vertus. — gens étudient toute leur vie ; à la mort,
ils ont tout appris, excepté à penser.

Voyez avec — soin et — zèle nouveau

Les parents à voler forment le jeune oiseau.

Les canards dirent à la tortue : Nous vous voiturons
par l'air en Amérique ; vous verrez — république, royaume,
— peuple. — puissance a construit sur nos têtes
une si vaste et si superbe voûte ?

ԱԾԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՍԵՈՒՂ ԵՒ ԹԻՒՂ

13. Ածականները ըստ ինքեան ոչ Սեռ
ունին և ոչ Թիւ, բայց անուններուն հետ
գործածուած ատեն՝ անոնց սեռը և թիւը
կ'առնեն :

ԱԾԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԻԳԱԿԱՆՂ

14. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՆՈՆ. Որ և իցէ ածա-
կան մը իգական ընելու համար՝ անոր վեր-
ջը հասնի օ մը գնելու է, ինչպէս. grand.
grande. petit, petite:

15. Եթէ ածականը արականի մէջ ար-
դէն համը օ ով կը վերջանայ՝ իգականի մէջ
սովորաբար չի փոխուիր, ինչպէս. un ai-
mable garçon, une aimable fille, սիրուն
մանչ մը, սիրուն աղջիկ մը :

ԽՈՏՈՐՈՒՄ

16. Քանի մ'ածականներ կան՝ որոց
վերջի օ գիրը esseի կը փոխուի, ինչպէս.
traître, traîtresse. maître, maîtresse. prê-
tre prêtrese:

17. Արականի՝ մէջ el, eil, en, et, on,
վերջաւորած ածականները՝ իգականի մէջ
իրենց վերջի բաղաձայնը կը կրկնեն՝ և համը
օ մը կ'առնեն, ինչպէս. habituel, habituelle

սովորակա՛ն. bon, bonne բար՛ի. muet, muette հա՛ւր. և այլն :

ԽՈՏՈՐՈՒՄ

18. Complet կասարեալ. concret հո՛ծ, քանձո՛ր. discret գաղտնապահ. inquiet մտա-
սանց. replet խիստ գե՛ր. secret գաղտնի
իգականի մէջ իրենց վերջի բաղաձայնը չեն
կրկներ, այլ վերջերին համբո՛ւք և վերջ-
ընթերք և ին վրայ (') մը կ'առնեն, ինչ-
պէս. complète, concrète, discrète, inquiète
replète, secrète.

Հետեւեալ ածականները կը կրկնեն իրենց
բաղաձայնները

19. Bas կարճ, ցած. épais խիստ. exprès
յայտնի, որոշ. gras գե՛ր. gros խոշոր. las
յոզնած. profès ուխտեալ. sot քեքեռամիս.
gentil վեհաճան. nul ոչինչ, ոչ ոք. paysan
գեղջուկ՝ ածականներն իգականի մէջ ի-
րենց վերջի բաղաձայնը կը կրկնեն և հա-
մըրք և մը կ'առնեն, ինչպէս. basse, épaisse,
grasse, grosse. lasse, professe, sotté, gen-
tille, nulle, paysanne.

20. Jumeau, beau, nouveau, fou, mou,
vieux. երկորեակ, գեղեցիկ, նոր, յիմար.

կակորդ, ծեր՝ իգականի մէջ կ'ըլլան. ju-
melle, belle, nouvelle, folle, molle, vieille.
Վերջի հինգ ածականները երկրորդ արա-
կան մ'ալ ունին՝ որ է. bel, nouvel, fol,
mol, vieil, որոնք ձայնաւորով կամ համբո՛ւք
հ ով սկսած գոյականներու առջև կը գոր-
ծածուին, ինչպէս. bel enfant, ոչ beau en-
fant; fol homme, և ոչ fou homme, և այլն:

21. Արականի մէջ f վերջաւորած ածա-
կանները իգականի մէջ ve կ'ըլլան, ինչ-
պէս. Un sentimen vif; une douleur vive.

22. Արականի մէջ x վերջաւորուած ա-
ծականները իգականի մէջ se ի կը փոխեն
x ը, ինչպէս. Un homme courageux, une
femme courageuse.

23. Ասկէ կը խոտորին՝ doux քաղցր. faux
սուտ. préfix որոշուած, սահմանուած. roux
կարմիր. որոնք իգականի մէջ կ'ըլլան՝ douce
fausse, préfixe, rousse.

24. Eur վերջաւորուածները հետեւեալ
կերպով իգական կ'ըլլան.

Ա. Եթէ արական ածականը érieur վեր-
ջաւորի՝ համբո՛ւք և մը կ'առնէ, ինչպէս. ex-
térieur, inférieur, supérieur, իգականը

կ'ըլլայ. extérieure, inférieure, supérieure. *արտաքին, ստորին, վերին, բարձրագոյն* : Majeur, մեծագոյն. mineur, փոքրագոյն. meilleur, շատագոյն, իգականի մէջ համը e մը կ'առնեն, majeure, mineure, meilleure.

Բ. Եթէ eur վերջաւորած ածականները ant վերջաւորող բայածականէ մը յառաջ գան, ան առեն eur ը euse ի կը փոխուի, ինչպէս. chanteur' chant ant բայածականէն, menteur' mentant բայածականէն, trompeur' trompant բայածականէն կ'ածանցին, և իգականին կ'ըլլայ' chanteuse, menteuse, trompeuse, երգեցիկ կին կամ աղջիկ. *usախօս, խաբէրայ. և այլն* :

Ա. ԽՈՏՈՐՈՒՄ

25. Exécuteur *դահիճ*. inspecteur *սնօրէն, սեսույ*. persécuteur *հաշածիջ իգականի մէջ կ'ըլլան* exécutrice, inspectrice, persecutrice. Gouverneur *գաղափարայեց, վարիջ կ'ըլլայ*, gouvernante.

26. ԳԻՏԵԼԻՔ. Ընդհանրապէս այն eur վերջաւորած ածականներն որոնք գլխաւորաբար էրիկ մարդու կը պատշաճին՝ զատ իգական չունին, ինչպէս են professeur դաս-

աստ. auteur *հեղինակ*. amateur *սիրող, հետամուտ*. և ուրիշ մէկ քանիներ :

Բ. ԽՈՏՈՐՈՒՄ

27. Vengeur *վրէժխնդիր*. pécheur *մեղաւոր*. enchanteur *գրաւիյ, դիւքիյ*. իգականի մէջ կ'ըլլան՝ vengeresse, pécheresse, enchanteresse.

Chasseur *որսող*' որուն իգականը սովորաբար կ'ըլլայ chasseuse, բանաստեղծութեան մէջ կ'ըլլայ chasseresse.

28. Արականի մէջ er վերջաւորող ածականներն իգականի մէջ համը e մը կ'առնեն և վերջընթեր e ին վրայ (') առանցք մը, ինչպէս. léger *թեթեւ*, légère; fier *սեգ*, fière; altier *հպարտ*, *բարձրակիս*, altière.

29. Արականի մէջ gu վերջաւորուած ածականները, ինչպէս են՝ aigu *սուր*, ambigu *երկդիմի (խօսք)*. contigu *յարակից*. exigu *դոյզն*, իգականի մէջ համը e մը կ'առնեն՝ վրան (') Երեւոյով, ինչպէս. ambiguë, contiguë, exiguë, aiguë.

30. Artisan *արհեստոր*. châtain *շագանակագոյն*. témoin *վկայ*. dispos *կայ-*

sawn, կազմ. *fat* *անձնագրով*, *մանձրացուցիչ*՝ *ածականներն իգական չունին* :

Հետևեալ *ածականները խիստ անկանոն իգական ունին* :

Արական	Իգական	
Blanc	blanche	<i>ձերմակ</i>
frais	fraiche	<i>քարմ, գոյ</i>
ture	turque	<i>սաձիկ</i>
franc	franche	<i>ազաւ</i>
caduc	caduque	<i>ծեր</i>
public	publique	<i>հասարակաց</i>
grec	grecque	<i>յոյն</i>
long	longue	<i>երկայն</i>
oblong	oblongue	<i>երկայնաձեւ</i>
bénin	bénigne	<i>հեղհարկոյր</i>
malin	maligne	<i>չարաքարոյ</i>
tiers	tierce	<i>երրորդ (մաս)</i>
favori	favorite	<i>սիրելի, հաճոյ</i>
coi	coite	<i>հանդաւ</i>

(*Հետեւեալ ածականներն իգական չեն.*)

Joli. Sensé. Bavard. Sourd. Noir. Gris. Bleu. Obscur. Fertile. Prodigue. Saint. Sain. Brillant. Solide. National. Français. Espagnol. Honnête. Mauvais. Bizarre. Sincère. Soumis. Obéissant. Excellent. Gai. Brut. Certain. Parfait. pauvre. Innocent. Délicat. Vrai. Égal. Original. Aimé. Escarpe. Odoriférant. Rusé. Têtu. Touffu.

Sucrè. Tendre. Aigre. Obtus. Perclus. Reclus. Exquis. Compacte. Exact. Intrépide. Pointu. Souple. Sale. Triste. Matinal. Loyal. Zélé. Charitable. Niais. Vert. Pervers. Nain. Divin. Circonspect.

(*Գարձեալ*)

Habutuel. Chrétien. Muet. Tel. Coquet. Complet. Bas. Cruel. Mignon. Paternel. Païen. Douillet. Replet. Gras. Italien. Musicien. Mitoyen. Nul. Annuel. Quotidien. Las. Pareil. Epais. Indiscret. Naturel. Mahométan. Sujet. Bouffon. Superficiel. Gagot. Discret. Fluet. Nabot. Mérovingien. Inquiet. Magicien. Aigrelet. Européen. Musulman. Manchot. Réel. Secret. Glouton. Violet. Net. Incomplet. Concret. Parisien. Criminel. Poltron. Officiel. Vénial. Mensuel. Gentil. Solennel. Aérien. Mutuel. Gros. Universel. Vieillot. Paysan. Courtisan. Persan. Chana-néen. Citoyen.

(*Գարձեալ*)

Instructif. Heureux. Meurtrier. Affectueux. Aigu. Doux. Maladif. Sauf. Boiteux. Premier. Capricieux. Bel-lieux. Plaintif. Curieux. Jaloux. Dangereux. Passa-ger. Tardif. Bref. Hideux. Hâtif. Faux. Soyeux. Ambi-gu. Orageux. Rétif. Précieux. Neuf. Naïf. Vénéneux. Grossier. Poussif. Contigu. Généreux. Cher. Somptueux. Pensif. Amer. Vertueux. Victorieux. Laborieux. Fier. Attentif. Fougueux. Délicieux. Régulier. Joyeux. Captif. Peureux. Familier. Oisif. Sablonneux. Exigu. Pieux. Ex-pressif. Altier. Merveilleux. Hargneux. Affirmatif. Négatif. Paresseux. Coutumier. Juif. Guerrier. Superstitieux. Religieux. Grimacier. Morveux. Harmonieux. Roux. Fu-gitif. Carnassier. Industriel. Lucratif. Ménager. Am-bitieux.

(*Գարձեալ*)

Querelleur. Majeur. Louangeur. Interlocuteur. Usur-

pateur. Voyageur. Causeur. Exécuteur. Meilleur. Antérieur. Inspecteur. Candeur. Chanteur. Extérieur. Enchanter. Inventeur. Bienfaiteur. Pêcheur; Pêcheur. Parleur. Emprunteur. Flatteur. Supérieur. Acteur. Lecteur. Liseur. Mineur. Glaneur. Grondeur. Donateur. Débiteur. Intérieur. Instituteur. Adulateur. Accusateur. Créateur. Danseur. Joueur. Conducteur. Quêteur. Radoteur. Dénonciateur. Imitateur. Rapporteur. Consolateur. Inférieur. Admirateur. Réveur. Corrupteur. Calomniateur. Ulérieur. Opérateur. Directeur. Rieur. Fondateur. Rôdeur. Voleur. Libérateur. Vengeur. Observateur. Boudeur. Vendangeur. Réparateur. Moqueur. Pleureur. Spectateur. Dormeur. Nouveau. Mou. Vieux. Franc. Frais. Turc. Grec. Long. Malin. Favori. Loi.

Ք Ա Ղ Ո Ի Ա Ծ

(Իզակիան շնեղ .)

Beau. Paysan. Anglican. Sec. Obscur. Galiléen. Prussien. Correct. Bleu. Viceux. Adoptif. Franc. Pâlot. Sot. Idiot. Gras. Ras. Épais. Frais. Mauvais. Public. Castillan. Concitoyen. Caduc. Ingrat. Plat. Subtil. Gentil. Docile. Oisif. Guerrier. Boulanger. Prêt. Scélérat. Humain. Bénin. Infantin. Final. Velu. Diffus. Brun. Défunt. Impartial. Consolateur. menteur. Persécuteur.

(Բոլոր շեղագրով անականներն եզակի արական են, աշակերտն զանոնի իրենց գոյականին թող յարևարցնե, աշխնիսն եզակի իզակիան թող շնեղ .)

La langue du cœur et la langue *universel*. Une joie *secrè* n'est presque jamais une joie *complet*. Ma *cher* mère, je serai *docile*, *attentif*, *studieux*, *aimant* et *obéissant*, afin que vous soyez toujours *satisfait* de votre *petit* fille. Les

hommes ont cru pendant longtemps que la terre était *plat*; nous savons maintenant qu'elle est *rond*. La *fauvette* est *vif* et *léger*. Le cœur d'une *bon* mère se remplit d'une *doux* joie quand elle voit régner l'union *fraternel* entre ses enfants. La tourbe est une substance *combustible*, *spongieux*, et *noirâtre*. Le travail est la *vrai* source du bonheur. Cette *joli* feuille de papier si *blanc*, si *léger* et cependant si *solide*, est fait avec de vieux chiffons. L'éponge est une substance *flexible*, *mou* et *poreux*. qui absorbe l'eau avec une très-*grand* avidité. La puissance *humain* est bien *impuissant* quand elle ne s'appuie pas sur la vertu. Une *mauvais* action rend la conscience *inquiet*. N'écoutez point une *premier* pensée qui vous presse d'agir; ce n'est souvent qu'une *faux* lueur qui éblouit; en la suivant, on risque de tomber dans une faute toujours *fâcheux* et souvent *irréparable*. Ne vous liez jamais avec une personne d'une probité *suspect*.

(Անականներն եզակի արական են, աշակերտն թող թող ուղի. աշխնիսն իրենց գոյականին թող հարևարցնե .)

Une figure *doux* est une bon recommandation. Dans les campagnes, les paysans attribuent faussement à la lune *roux* une *fâcheux* influence. La langue est la meilleur et la pire des choses. Evitez la plaisanterie personnel: plus elle est ingénieux et spirituel, plus la blessure qu'elle fait est profond. Une personne vain et orgueilleux se fait toujours haïr. Une personne médisant est une véritable peste public, qui divise les amis et trouble les membres de la famille la plus uni et la plus paisible. J'ai fait une bon récolte, la tienne est mauvais: soyons de moitié. La sagesse est plus précieux que la science. La pièce de terre du paresseux est improductif. La joie est plus vif quand elle est partagée avec des amis. La charité est patient

elle est doux et bienfaisant; elle n'est point envieux ni orgueilleux. Que la campagne est beau! Que l'herbe est vert! Il était une dame riche et puissant; son âme était aussi beau que sa fortune était grand; elle passait sa vie entier à fair le bien. La mauvaise récolte qui suit la récolte abundant nous apprend la sagesse et la prudence. La poule est tendre et soigneux pour sa cher couvée. Le commerce est une profession utile et lucratif. Sauce d'appétit est la meilleur. Nous devons à nos parents une obéissance entier, une plein confiance et une vif reconnaissance. Comme cette rose blanc est frais et odorant.

(Աշակերտը գծերուն տեղ շեղագրով դրուած ւածակակեր քող կրկնե գոյակակիկն ստոյնն եւ բուռնն համեմատ :)

L'exilé songe avec amour à son pays natal, à sa chambre —. Le malheur est l'instituteur, et l'expérience l'— de la vie. Dieu a créé le premier homme et la — femme. Demandons à Dieu une âme — dans un corps sain. Un beau fruit gâté représente un mauvais cœur sous une — apparence. Avant le plus ancien historien, il y avait de quoi faire une histoire —. L'aile d'un moucheron est mille fois plus — que les plus beaux chefs-d'œuvre. Puisque l'homme appartient à la grande famille —, il doit être humain envers ses semblables. On ne doit être honteux que d'une action —. Le monde est menteur; il promet une félicité —. L'éducation — est nécessaire à celui qui doit être un jour un homme public. Il ne suffit pas d'être baptisé pour se dire chrétien; il faut mener une vie —. Acquiers un bon ami, une — réputation, puis repose-toi. Je rencontre souvent des mots nouveaux, rarement une idée — Un aire doux n'annonce pas toujours une personne —. On n'est point un homme bas pour avoir une — origine. Le sens commun n'est pas chose —. Les Turcs disent

proverbialement: Dieu voit une fourmi — qui marche sur du marbre noir. Nous ne rencontrâmes dans cette ile déserte — trace, aucun vestige d'homme. — conduite tel avenir.

ԱՄԱԿԱՆԱՅ ՅՈՂՆԱԿԻՆ

31. Ածական մը յոգնակի ընելու համար վերջը s մը աւելցընելու է, ինչպէս. Un homme instruit, կրթեալ մարդ մը, des hommes instruits կրթեալ մարդիկ :

32. Եզակիի մէջ արդէն s, x, վերջացող ածականները յոգնակիի մէջ նոյնը կը մնան. Un mur épais հաստ պարխայ մը, des murs épais հաստ պարխայներ. Un enfant pieux բարեպաշտ տղայ մը, des enfants pieux բարեպաշտ տղաներ :

33. Eau վերջաւորած ածականները՝ ինչպէս են beau, jumeau, nouveau, յոգնակիի մէջ x կ'առնեն, ինչպէս, beaux, jumeaux, nouveaux, և այլն :

34. Al վերջաւորած ածականները՝ յոգնակիի մէջ աւա կ'ըլլան՝ եթէ յոգնակի արականի մէջ յաճախ դործածուած ըլլան՝ ինչպէս են՝ brutal գազանակաւ, cardinal գլխաւոր, électoral ընտրողակաւ, loyal օրինաւոր, իրաւացի. որոնք կ'ըլլան՝ car-

dinaux, brutaux, électoraux, loyaux.

35. Իսկ եթէ յողնակի արականի մէջ քիչ գործածուած ըլլան՝ *s* կ'առնեն՝ ինչպէս են՝ austral հարաւային, amical բարեկամական, boréal հիւսիսային, doctoral վարդապետական, fatal յարագուշակ, final վերջնական, glacial սառուցեալ, initial նախնական (սկզբունք որ և իցէ բանի մը գիւտի մը և այլն), jovial զուարթ, natal հայրենական (pays natal) (հայրենիք), pascal զատկական, naval նաւական և այլն, որոնք *s* ով յողնակի կ'ըլլան :

36. Ent, ant վերջաւորած ածականները իրենց վերջի *t* գերը պիտի պահեն յողնակի մէջ, ինչպէս. Un homme savant et prudent *խոհեմ եւ գիտուն մարդ մը*. des hommes savants et prudents *գիտուն եւ խոհեմ մարդիկ* .

37. ԳԻՏԵԼԻՔ . Միայն tout (բոլոր), ածականը՝ արական յողնակի մէջ վերջի *t* գերը կը կորսընցունէ. tous les hommes, *ամեն մարդիկ* :

(Հետեւեալ ածականները յոգնակի ընել .)

Instruit. Instruite. Chétif. Chrétien. Universel. Pre-

mier. Épais. Jaloux. National. Nationale. Rural. Baptismal. Amical. Beau. Inquiet. Déloyal. Prudent. Electoral. Épars. Faux. Filial. Complet. Équilatéral. Fondamental. Sournois. Vieux. Jovial. Grammatical. Bas. Gai. Méridional. Musical. Gris. Sourd. Légal. Principal. Réel. Nu. Mauvais. Provincial. Français. Royal Glacial. Vicinal. Confus. Serein. Dédaigneux. Social. Frileux. Quel. Sentimental. Brutal. Impérial. Doux. Matinal. Médical. Vicieux. Original. Tiède. Vaillant. Nouveau. Semblable. Pascal. Pronominal.

(Նոյնպէս)

Un événement fatal. Une nuit fatale. Un tour grammatical. Une tournure grammaticale. La belle matinée. Un sol léger. Le parfum oriental. Un terrain argileux. Un soin assidu. Un arbrisseau résineux. Le pont suspendu. Un juif errant. Une Juive errante et fugitive. Le détail fastidieux. Un bail ruineux. Un travail aride. Un sentiment filial. Un jugement impartial. Un végétal prodigieux. Une médecine végétale. Une joie infernale. Un monstre infernal. Un palais royal. Une maison royale. Un adieu déchirant. Le sou rouillé. Un cheval ombrageux. Un feu follet. Le vilain menteur. Cette vieille grondeuse.

(Նոյնպէս)

Notre journal curieux et instructif. Cette jeune personne timide et embarrassée. Le jeune général victorieux et modeste. Le soupirail obscur et profond. Une nuit obscure et profonde. Voilà une personne franche et loyale. Le provincial crédule, trompé par cet adroit filou. Un frère vendu par son frère. Le feu éblouissant du diamant précieux. Le drait féodal aboli par un édit royal. Un son musical produit par ce roseau creux et desséché. Un gros nez rouge, camus et très-original. Le combat naval glorieux et décisif. Cette bataille na-

vale glorieuse et décisive. Le beau vaisseau de l'amiral victorieux. La basse flatterie, régal exquis du sot. Le local spacieux de ce collège communal. Le matou gourmand et paresseux. Une vertu, bijou précieux. Le cheveu noir, long et soyeux. La brebis égaré du bon pasteur.

(Բոլոր գոյականները եւ հետեւաբար ածականները յոգնակի ընել.)

L'océan glacial exploré par ce navigateur intrépide. L'acajou, arbre exotique, très-utile à l'ébéniste. Le condamné repentant assisté à son dernier moment par l'ecclésiastique vertueux. Le travail du cantonnier, indispensable au chemin vicinal et à la route départementale. Le costume original du petit arlequin enjoué spirituel et joyial. La gentille hirondette, messagère fidèle de la belle saison. Le cheval, animal noble, fougueux et intrépide. L'âne animal doux, patient, très-sobre, très-utile à l'habitant de la campagne, mais très-obstiné. Le hibou, oiseau nocturne, hideux, ennemi déclaré du rat carnassier et de la souris alerte. L'affreuse chenille sur la belle fleur. La queue diaprée du gentil oiseau-mouche. Le fils prodigue du père avare. Le remords rongeur du méchant. Le chien du berger, fidèle compagnon de son maître et gardien vigilant du troupeau.

ՔԱՂՈՒԱԾ ԱԾԱԿԱՆՈՒՅ ԻԳԱԿԱՆԻՆ ԵՒ ՅՈԳՆԱԿԻՆ ՎՐԱՅ

(Ամեն մեկ զծիւն տեղ կրկնել շեղագրով դրուած ածականը՝ գոյականին սեռին եւ բունին համեմատ.)

Un homme *poli*, des hommes —; une femme —, des femmes —. Un esprit *infernal*, des esprits —; une ruse —, des ruses—. Un air *gai*, des airs—; une chanson—, des chansons—. Un mur *contigu*, des murs —; une mai-

son —, des maisons—. Un *beau* papillon, de — papillons; une— fleurs, de—fleur. Un ton *majeur*, des tons—; une gamme —, des gammes. —. Le vaisseau *turc*, les vaisseaux —; la flotte —, les flottes—. Un livre *grec*, des livres—; une grammaire—, des grammaires—. Un regard *malin*, des regards—: une parole —, des paroles —. Un conte *moral*, des contes—: une histoire —, des histoires—. Le garde *national*, les gardes —; la garde —, les gardes —. Le vin *mousseux*, les vins —; la bière —, les bières —. Le loir *dormeur*, les loirs —; la marmotte—, les marmottes —. Un abricot *vermeil*, des abricots —; une pêche—, des pêches —. Un ton *bref*, des tons —; une parole —; des paroles —. Un génie *créateur*, des génies —; une force —, des forces—. Un habit *violet*, des habits —; une robe —, des robes—. Le journal *quotidien*, les journaux —; la lecture —, les lectures —.

Գ Լ ՈՒ Խ Գ .

Գ Ե Ր Ա Ն Ո Ւ Ն

(PRONOM)

1. Գերանունը այն բառն է՝ որ անուան տեղ կը դրուի՝ և սեռով ու թուով կը համաձայնի անոր հետ :

2. Գերանունը հինգ տեսակ է. Լակրան (Personnel), Յուշակրան (Démonstratif), Ստակրան (Possessif), Յարարկրան (Relatif), և Անորոշ (Indéfini) :

Ա. ԷԱԿԱՆ ԳԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

3. Էական դերանուններն են.

Ա. Դեմք

Je, moi, me, **Եղակիի**
 Nous, **Յոգնակիի** } **Երկու սեռի**

Բ. Դեմք

Tu, te, toi, **Եղակիի**
 Vous, **Յոգնակիի** } **Երկու սեռի :**

Գ. Դեմք

Il, le, **Արականի**
 Elle, la, **Իգականի** } **Եղակի**
 Lui, se, soi, en, y, **Երկու սեռի**
 Ils, eux, **Արական**
 Elles, **Իգական** } **Յոգնակի :**
 Les, leurs, se, en, **Երկու սեռի**

4. Le, la, les **յօդերը շփոթելու չէ** le, la, les **դերանուններուն հետ, որովհետև թէ որ գոյականի վրայ դրուին յօդ են, իսկ եթէ բայի վրայ դրուին՝ դերանուն են, ինչպէս. Je l'ai vu, ես գայն տեսայ. nous les avons trouvés, մեք գտնեմք գտնեմք. la terre tourne, երկիրը կը դառնայ. les étoiles embellissent la voute celeste, սաստիկը կը զարդարեն երկնից կառնարը :**

Բ. ՅՈՒՅԱԿԱՆ ԳԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

5. Յույական դերանունները հետևեալներն են.

Celui } **այս**, celle-la, ceux-là, celles-là,
 celui-ci } **այս**, celle, ceux, celles,
 celui-là **այն**, celle-ci, ceux-ci, celles-ci,
 ce, ce-ci **այս**,
 cela **այն**,

Գ. ՍՏԱՅԱԿԱՆ ԳԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

8. Ստացական դերանուններն ասոնք են.

Ե Զ Ա Կ Ի

Արական **Իգական**
 Ա. Դեմք Le mien, la mienne, **իմս**
 Le nôtre, la nôtre, **մերք**
 Բ. Դեմք **Յ Ո Ւ Յ Ա Կ Ի**
 Les miens, les miennes, **իմիկներս**
 Les nôtres, les nôtres, **մերիկներք**
 Բ. Դեմք Le tien, la tienne, **իմ կը**
 Le vôtre, la vôtre, **մերք**
 Les tiens, les tiennes, **իդիկներդ**
 Les vôtres, les vôtres, **մերիկներդ**
 Գ. Դեմք Le sien, la sienne, **իւրեկը**
 Le leur, la leur, **իւրեկըք**

Les siens les siennes, *իրենները*
 Les leurs, les leurs, *իրենցները*
 Բ. ՅԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆ ԳԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

9. Յարաբերական գերանուններն են .

Qui *nr*, que *nr*, *qnr*. lequel *nrը*, *nr*.
 les quels, les quelles *nrոնիք, qnrս*. du quel,
 de la quelle *nrկի, nrուի, nrու*. desquels,
 desquelles *nrոնցմի, nrոնց*, dont *nrուն,*
nrուի, nrկի nrոնց, où *nr*, *յորուս* :

Ե. ԱՆՈՐՈՇ ԳԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

10. Անորոշ գերանուններն են .

On *nrսնիք, մարդիկ*. chacun *իրաքսնիք*
nr. autre *այլ*. *միւս*. autrui *միւս, այլ*. per-
 sonne *նիւն, ոյ մի nr*. quiconque *nr nr*,
nr nr. aucun *ոյ մի*. tel *այս ինչ, այս ա-*
նուն. certain *այս անուն, այս ինչ*. quelqu'
 un *մեկը, ունի*. rien *ոյ ինչ, ոյ մի*. l'un
 l'autre, l'un et l'autre *երկուքն այ, երկուք-*
եան. les uns les autres (*միմեանիք*) *եր-*
կուքեան ամենեքեան :

(Աշակերտը շեղագրով դրուած դերանուններուն
 տեղ անոնց վերաբերեալ գոյականները բող դնե.)

(Օրինակ)

Les mulots se détruisent les uns les autres, dès que

les vivres commencent à leur manquer, *այսինքն* à man-
 quer *aux mulots*. On ne triomphe du vice qu'en le fu-
 yant (*այսինքն* qu'en fuyant le vice.) Si la religion était
 l'ouvrage de l'homme, elle en serait le chef—d'œuvre (*այ-*
սինքն la religion serait le chef-d'œuvre de l'homme.)

Les mulots se détruisent les uns les autres. dès que
 les vivres commencent à leur manquer. On ne triomphe
 du vice qu'en le fuyant. Si la religion était l'ouvrage de
 l'homme, elle en serait le chef-d'œuvre. La réputation
 est une fleur délicate, un souffle léger peut la flétrir.
 L'éléphant n'abuse ni de ses armes ni de sa force; il ne
 les emploie que pour sa propre défense et pour celle de
 ses semblables. Charle XII a perdu plus de provinces en
 une seule défaite, qu'il n'en avait conquis en dix ans de
 victoires. Gourvil cherche Vatel; il le trouve noyé dans
 son sang. Dieu t'a fait pour l'aimer et non pour le
 comprendre. Si votre ennemi a faim, donnez-lui à man-
 ger; s'il a soif, donnez-lui à boire. En consolant les mal-
 heurs d'autrui, nous sentons moins les nôtres; en soula-
 geant leur douleur, nous allégeons la nôtre. Dieu explique
 le monde, et le monde le prouve. La lecture me plaît,
 j'en fais mes plus chères délices. L'esprit est la fleur de
 l'imagination; le jugement en est le fruit. O Télémaque!
 craignez de tomber entre les mains de Pygmalion; il les
 a trempées dans le sang de Sichée, mari de Didon, sa
 sœur. La langue du singe a paru aux anatomistes aussi
 parfaite que celle de l'homme. Dieu a dit: Que la lu-
 mière soit; et elle fut. Il a dit encore: Que le soleil pa-
 raisse; et il parut. Les vrais amis sont rares, l'adversité
 les fait connaître. Pharaon ôta son anneau de son doigt,
 et le plaça à celui de Joseph. Tous les hommes regrettent
 la vie lorsqu'elle leur échappe. Pygmalion suppose que
 les bons ne peuvent souffrir ses injustices et ses infam-
 ies: la vertu le condamne: il s'aigrit et s'irrite con-

tre elle. Tout l'agite, l'inquiète, le rongé ; il a peur de son ombre ; il ne dort ni jour ni nuit : les dieux lui donnent des richesses dont il n'ose jouir.

(Այս դասին մեջ աշակերտը նախընթացին հասնակը պիտի ընե, այսինքն շեղագրով գրուած անուանց Տեղ դերանուն պիտի ղնե .)

(Օրինակ)

Les rats se dévorent entre eux, pour peu que la faim presse les rats (այսինքն pour peu que la faim les presse.) La vérité finit toujours par surmonter les obstacles qu'on oppose à la vérité (այսինքն qu'on lui oppose.) On revient d'une faute à force de rougir d'une faute (այսինքն à force d'en rougir.) Le bœuf est l'animal domestique par excellence ; le bœuf rend à la terre tout autant que le bœuf tire de la terre (այսինքն il rend à la terre tout autant qu'il en tire.)

Les rats se dévorent entre eux, pour peu que la faim presse les rats. La vérité finit toujours par surmonter les obstacles, qu'on oppose à la vérité. On revient d'une faute à force de rougir d'une faute. Le bœuf est l'animal domestique par excellence ; le bœuf rend à ta terre tout autant que le bœuf tire de la terre. les hommes louent la vertu, mais les hommes ne pratique pas la vertu. L'homme oublie plus de choses que l'homme ne retient de choses. L'hippopotame nage plus vite que l'hippopotame ne court. Il vaut mieux souffrir le mal que de faire le mal. Si l'on accuse votre ami absent, défendez votre ami. La raison supporte les disgrâces ; le courage combat les disgrâces ; la patience et la résignation surmontent les disgrâces. Dieu a pesé tes actions, et Dieu a trouvé tes actions trop légères. La blancheur du lis efface la blancheur de la neige. Jupiter irrite Jupiter contre Apollon, chasse

Apollon du ciel, et précipite Apollon vers la terre. Dieu nous fit une âme capable de connaître Dieu et d'aimer Dieu. L'éléphant est si pesant que l'éléphant écrase plus de plantes que l'éléphant ne mange de plantes. Sésostris aimait son peuple et Sésostris était tendrement aimé de son peuple. Les meilleurs leçons sont les leçons de l'expérience. Les hommes ne devraient aimer les richesses que parce que les richesses donnent aux hommes le moyen d'assister les malheureux. Nous ne devons pas blâmer la conduite des autres, si notre conduite n'est pas irréprochable ; si nos dépenses sont exagérées, nous n'avons pas le droit de critiquer leurs dépenses. Mon fils a plus d'esprit que tous tes fils ensemble.

Գ Ի Տ Տ Լ Ի Ք

Եստ անգամ le en y դերանուններն փոխանակ մէկ բառի տեղ դրուելու՝ արդէն յիշուած ամբողջ խօսքի մը տեղ կը դրուին՝ նոյն խօսքը չարկնելու համար. այն տունն le, cela ի տեղ դրուած է՝ որ կը նշանակէ զայն, զայդ կամ զայն . en՝ de cela ի տեղ . այսինքն ասորիւք, ասոր վրայ. իսկ y, à cela ի տեղ որ ըսել է առ այս ասոր : Օրինակ.

Obéissez, je LE VEUX այսինքն je VEUX cela, QUE VOUS OBÉISSIEZ .

Հնազանդէ, զայս կ'ուզեմ ես, այսինքն կ'ուզեմ որ հնազանդիս,

Quelques astronomes prétendent que le soleil est habité ; il est permis d'EN douter այսինքն il est permis de douter de cela, QUE LE SOLEIL SOIT HABITÉ .

Աստղաբաշխներէն ոմանք կը պնդեն թէ արեւին մէջ բնակիչ կայ, ասոր վրայ տարակուսելը ներելի է, այսինքն արեւուն մէջ բնակիչ չըլլալն :

Voulez-vous partir ? je m'y oppose. այսինքն je m'oppose à cela, A CE QUE VOUS PARTIEZ .

Կ'ուզես երթալ, կ'ընդդիմանամ ասոր, այսինքն երթալուդ :

(Աշակերտը Լե, en, Կ դերականակերտնե տեղ
սկննց ցուցուցած խօսքերը քոյ դեհ .)

Vous ne m'épargnez guère : on me l'a dit. Corrige-toi
tandisque tu le peux. L'Empire romain touchait à sa
ruine : tout le monde en était convaincu.

... Vous m'aimez, vous me LE soutenez ;
Et cependant je pars, et vous me L'ordonnez.

Je vous fais grâce, quoique vous ne le méritiez pas. C'est
mon père, seigneur, je vous le dis encore. Il est sorcier,
je crois.—Sorcier ! je l'en désie. Les avares sont plus à
plaindre qu'on ne le saurait imaginer. Je vous ai rendu
service chaque fois que je l'ai pu. Socrate disait adieu
tous les soirs à ses amis, ne sachant pas si la mort le lui
permettrait le lendemain .

.....Le meunier repartit :
Je suis dne, il est vrai, j'EN conviens. je l'avoue.

Christophe Colombe n'a pas été récompensé comme il
le méritait. La famine arriva ainsi que Joseph l'avait
préduit. Thémistocle voulait détruire la flotte L'acédém-
nienne, mais Aristide s'y opposa. On m'a retenu une
heure de plus que je ne l'aurais voulu.

..* Vous êtes un sot en trois lettres, mon fils.
C'est moi qui vous LE dis.

L'armée russe combattit mieux que le czar ne l'avait
espéré. Sortez, je le veux. Les habitants de la Patagonie
ne sont pas aussi grands qu'on le croit généralement. Ren-
dez-moi service, dit le cerf : vous n'en aurez point de
regret.

Judas vendit son Maître, et s'en repentit. Quand un homme
devient un homme de mérite, c'est presque toujours à sa

mère qu'il le doit. Aidons-nous mutuellement ; la morale
le veut, la religion nous le commande.

La raison du plus fort est toujours la meilleure.
Nous L'allons montrer tout à l'heure

Va-t en et ne reviens plus ; c'est moi qui te l'ordonne
On aime, on applaudit, on admire le cygne ; nul oiseau
ne le mérite mieux. Monsieur Jourdain faisait de la prose
sans le savoir. Soyons amis, Ginna ; c'est moi qui t'y
convie. La mort n'est pas une chose aussi horrible que
nous nous l'imaginons. Êtes-vous raisonnable ; faites-le
voir dans votre conduite. Je suis en bon santé ; je le dois
à l'exercice et à la tempérance. Votre cousin est modeste
et instruit ; faites-en votre ami, je le désire. Il fallait en
faire votre ami, je le désirais. Laissez-moi pleurer mon
père ; vous savez mieux que moi combien il le mérite.
On a du chagrin contre son siècle, et c'est l'antiquité qui
en profite. Je voudrais me venger ; on m'en empêche, on
ne le veut pas, on s'y oppose.

(Աշակերտը քոյ որոշե դերականակց տեսակը, սեղդ,
քիչը եւ սկննց ինչ բանի տեղ դրուած շարք .)

(Օրինակ)

L'oisiveté va si lentement que tous les vices l'atteignent
Ե այսինքն la pronom personnel, féminin singulier mis
pour l'oisiveté.

Դերանուն էական, իզական էզակի, loisiveté (սկզործու-
թիւն) բառին տեղ դրուած :

L'oisiveté va si lentement que tous les vices l'atteignent.
Le corps de l'homme retourne à la terre d'où il est sor-
ti. Une grenouille vit un bœuf qui lui sembla de belle tail-
le. Mes amis furent surpris de mon départ : j'avais pris
soin de le leur cacher. Pour un âne enlevé deux voleurs

se battaient ; l'un voulait le garder, l'autre voulait le vendre. Les lois selon lesquelles Dieu a fait toutes choses sont aussi celles selon lesquelles il les gouverne. Termosiris prévoyait l'avenir par la profonde sagesse qui lui faisait connaître les hommes et les desseins dont ils sont capables. Les défauts de Pierre le Grand étaient ceux d'un soldat, et ses vertus celles d'un grand homme. Nous diminuons nos maux en les racontant. Plus d'un général a vu la victoire lui échapper au moment où il croyait la saisir. Un grand homme appartient moins au siècle qui l'a vu naître qu'à celui qui l'a formé. Un ecclésiastique, interrogeant un jeune garçon sur son catéchisme, lui de mandait : Où est Dieu ? je vous répondrai, lui repartit l'enfant, quand vous m'aurez dit où il n'est pas. Tous les Tyriens s'appliquent au commerce, et leurs grandes richesses ne les dégoutent jamais du travail nécessaire pour les augmenter. Quand des enfants demandent des choses déraisonnables, on doit les leurs refuser. L'âne n'est point un cheval dégénéré, il a comme lui sa famille, son espèce et son rang. Le roi tomba de son char sous les pieds des chevaux ; un soldat lui coupa la tête ; et, la prenant par les cheveux, il la montra en triomphe à toute l'armée victorieuse.

(Աշխարհը հետեւեալ դասին մէջ գտնուած դերակներէն թող յոճե՛ նսխընթացին պիտ.)

La nature obéit aux lois qui lui ont été prescrites ; elle travaille sur un plan éternel dont elle ne s'écarte jamais. La sottise ne mérite le mépris que quand la vanité s'y joint. Si l'âne n'avait pas un grand fonds de bonnes qualités il les perdrait par la manière dont on le traite. Quand la vérité lutte contre le mensonge, elle finit toujours par en triompher. Lorsque le roi de Congo veut se promener, il ne met son bonnet que sur une oreille ; si

le vent le fait tomber, il impose une taxe sur les habitants de la partie de son royaume d'où le vent a soufflé. Les hommes sacrifient tout à leurs passions, quand ils s'y abandonnent. Le chien est plus sensible au souvenir des bienfaits qu'à celui des outrages ; les mauvais traitements ne le rebutent pas : il les oublie, ou ne s'en souvient que pour s'attacher d'avantage ; il lèche la main qui vient de le frapper ; il ne lui oppose que la plainte, et la désarme enfin par la patience et la soumission. On double son bonheur en le parlant avec un ami. La langue d'un muet vaut mieux que celle d'un menteur. Lorsque qu'on donne au chameau une charge trop forte, il la refuse et reste constamment couché. Vos yeux seuls et les miens sont ouverts dans l'Aulide. Je ne connais d'avarice permise que celle du temps. Nul n'est sage à toute heure. Sans la raison que fait-on de l'esprit ? — le malheur des autres et le sien. Les hommes sont plaisants : ils ne sauraient se dérober à la mort, et ils tâchent de lui dérober deux ou trois syllabes qui leur appartiennent. Les autres climats ne me plaisent pas autant que le nôtre.

(Գիծերուն յետ ինասին հարկնս սսցալիս դերակներուն վր դնել.)

Vous avez vos ridicules ; qui n'a pas — ? Chacun a ses peines : les grands ont —, comme nous avons —. Je te prêterai mon livre, à la condition que tu me prêteras —. Nos deux jardins sont vastes ; cependant je veux encore faire agrandir —. Écoute l'opinion des autres, mais ne renonce pas pour cela à —, si tu la crois meilleure que —. Le Tibre a son cours en Italie, la Seine a — en France. Le Tibre a son embouchure dans la méditerranée, la Seine a — dans l'océane Atlantique. Il a accepté mes services, et voici qu'il me refuse —. Je fermerai les yeux sur les torts des autres, afin qu'ils ferment les yeux sur —. Je

fermetrai les yeux sur ta conduite, afin que tu fermes — sur —. S'il n'a pas fait son devoir, nous, du moins, faisons —. Je pardonne à mon fils les fautes dont il se repent; tu pardonneras aussi — : car tu l'aimes autant que j'aime —. Si ton ennemi a flétri ta réputation, ce n'est pas une raison pour que tu flétrisses —. Mon ami, le devoir de vos parents est de vous guider; et —, de leur obéir. Tu vois une paille dans l'œil de ton frère, tu n'aperçois pas celle qui est dans —; tu lui reproches durement ses défauts, tu n'aperçois pas —; tu blâmes sa conduite, — est-elle plus sage? tu critiques ses dépenses — sont-elles plus raisonnables? Respecte la propriété de ton voisin, si tu veux qu'il respecte —. Respectez la propriété de votre voisin, si vous voulez qu'il respecte —. Je veux respecter la propriété de mon voisin, afin qu'il respecte —.

(Գծերունի տեղ յարարերսխակն զերսունուն վր ղնեղ իմաստիկն հավտակս .)

(Օրհնակ)

Balthazar subit le châtimeut dont le prophète Daniel l'avait menacé.

La santé est un bien sans laquelle tous les autres ne sont rien. Celui-là est heureux, qui a un cœur pur. Celui-là est heureux dont le cœur est pur.

Balthazar subit le châtimeut — le prophète Daniel l'avait menacé. La santé est un bien sans — tous les autres ne sont rien. Celui-là est heureux, — a un cœur pur. Celui-là est heureux, — le cœur est pur. Nous n'admirons pas les choses — nous sommes accoutumés. Nous n'admirons pas les choses — nous sommes accoutumés à voir. L'ivresse est l'état le plus honteux — l'homme puisse tomber. L'honnête homme est celui qui peut dire dans sa conscience : Il n'est personne — puisse se plaindre de moi.

L'intelligence de l'homme franchit les bornes étroites dans — il semble que la nature l'ait renfermée. Il n'y a rien — Dieu ne soit l'auteur, rien — ne soit sorti de ses mains : nous lui devons la lumière — nous jouissons, et l'air — nous respirons. Une bonne mère est heureuse de voir ses enfants pratiquer les vertus — elle s'est appliquée à les former. Les personnes — on parle le moins ne sont pas celles — ont le moins de mérite. Qu'y a-t-il de plus fragile que les richesses, après — cependant nous courons toute notre vie? Aimons nos parents, — nous recevons tant de marques d'amour. La vertu est le chemin par — on arrive au ciel. La douceur est une vertu sans — on ne saurait plaire. On finit par vaincre les obstacles contre — on s'accoutume à lutter. On prend ordinairement les manières des personnes avec — on vit. Celui-là n'est pas riche, — la vertu manque. La vanité est une idole à — nous sacrifions tout. De tous les lieux charmants, — j'ai parcouru, ceux — je donne la préférence, sont les bords de la Loire et de la Saône. J'aime mieux celui — rougit que celui — pâlit.

(Գծերունի տեղ ակնորոշ անսխակն վր ղնեղ ղս իմաստիկն .)

— n'est prophète dans son pays. — n'est pas prophète chez soi. Nous nous pardonnons —, et nous ne voulons — pardonner aux autres. Dieu rendra à — selon ses œuvres et n'aura de préférence pour —. Quand Sésostris fut mort, — de ses sujets crut avoir perdu un père. Il est triste de ne rien savoir et d'avoir continuellement recours —. On voit rarement — parler mal de soi. Les préceptes de morale sont comme les bons grains : quelque part qu'il tombent, il y en a toujours — qui germent. — paraît homme de mérite, qui n'en a souvent que les apparences. Ne fais

pas à — ce que tu ne veux pas qu'on te fasse. Je ne trouve — de majestueux comme le lever du soleil. — a-t-il jamais douté sérieusement de l'existence de Dieu? — n'a jamais douté sérieusement de l'existence de Dieu. Je plains — doute de l'existence de Dieu. L'honnête homme est discret: il remarque les défauts de —, mais il ne parle mal de personne. J'entends du bruit dans cette salle; je suis sûr qu'il y a —. Le jaloux n'aime—. Dans une classe en ordre, tous les élèves travaillent: on ne voit jamais les uns causer quand — étudient. Personne ne peut servir deux maîtres à la fois, car on serait obligé de négliger — pour plaire à—. Quand on est obligé de vivre d'aux ensemble, il faut que le caractère de — sympathise avec celui de—. — aime le danger y périra. Pardonne tout à tous et — à toi. Le portier d'un sot peut toujours dire qu'il n'y a—au logis. Les méchants sont comme les sacs à charbon, qui se noircissent—. Aimez-vous—; rendez-vous service —; ne parlez jamais mal —.

ԳԼՈՒԽ Ե.

Բ Ա Յ

1. ԳՆՏԵԼԻՔ. Գաղղիերէն բայերն ալ մեր բայերուն պէս չորս լծորդութեանց վրայ կը խոնարհին, բայց մեր բայերուն որ լրծորդութեան պատշաճելը սահմանական ներկայէն կ'իմացուի, կամ լծորդութիւնները սահմանական ներկայի առաջին դէմ-

քին վերջաւորութիւններն են. մինչդեռ գաղղիերէնի մէջ աներևոյթէն (Infinitif présent էն) կ'իմացուին, կամ անոր վերջաւորութիւններն են:

2. Արդ չորս լծորդութիւններն են. ER, IR, OIR, RE.

3. Գաղղիերէնի բայերը ըստ ինքեան պակասաւոր են. այս պակասը լեցընելու համար երկու բայ ունին՝ որոնք օժանդակ կ'ըսուին (Verbes auxiliaire): Օժանդակներն են՝ AVOIR ունենալ, որ ներգործական և ներգործակերպ չէզոքները կը լրացնէ, և ÊTRE լինել, որ չէզոքները, կրաւորականները և դերանուական բայերը կը լրացնէ:

4. Հինգ տեսակ բայ կայ, ներգործական կամ Անցողական Verbe actif, transitif, կրաւորական Passif, Չէզոք Neutre, Դերանուական Prenominal, և Դիմազուրկ Impersonnel:

5. Շատ մ'ալ անկանոն բայեր կան:

Ահաւասիկ օժանդակները:

VERBE AUXILIAIRE

ՕՃԱՆԴԱԿ ԲԱՅ

A VOIR

ՈՒՆԵՆԱԼ

INDICATIF PRÉSENT

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Singular *Եզակի*Pluriel *Յոգնակի*

J'ai ունիմ

Nous avons ունինք

Tu as ունիս

Vous avez, ունիք

Il a, ունի,

Ils ont. ունին.

IMPARFAIT

ԱՆԿԱՍԱՐ

J'avais ունէի

Nous avions ունէինք

Tu avais ունէիր

Vous aviez ունէիք

Il avait, ունէր.

Ils avaient. ունէին.

PASSÉ DÉFINI

ԱՆՅԵԱԼ ԿԱՍԱՐԵԱԼ

J'eus ունեցայ

Nous eûmes ունեցանք

Tu eus ունեցար

Vous eûtes ունեցաք

Il eut, ունեցաւ.

Ils eurent. ունեցան.

PASSÉ INDÉFINI

ԱՆՅԵԱԼ ԱՆՈՐՈՇ

J'ai eu ունեցած եմ

Nous avons eu ունեցած եմք

Tu as eu ունեցած ես

Vous avez eu ունեցած էք

Il a eu, ունեցած է.

Ils ont eu. ունեցած են.

PASSÉ ANTÉRIEUR

ԱՆՅԵԱԼ ՅԱՌԱՋԱԳՈՇ

J'eus eu

ունեցած եղայ

Tu eus eu

ունեցած եղար

Il eut eu,

ունեցած եղաւ.

Nous eûmes eu

ունեցած եղանք

Vous eûtes eu

ունեցած եղաք

Ils eurent eu,

ունեցած եղան.

PLUS-QUE-PARFAIT

ԳԵՐԱԿԱՍԱՐ

J'avais eu

ունեցած էի

Tu avais eu

ունեցած էիր

Il avait eu,

ունեցած էր.

Nous avions eu

ունեցած էինք

Vous aviez eu

ունեցած էիք

Ils avaient eu.

ունեցած էին.

FUTUR

ԱՊԱՐՈՒ

J'aurai

Պիտի ունենամ

Tu auras

Պիտի ունենաս

Il aura,

Պիտի ունենայ.

Nous aurons

Պիտի ունենանք

Vous aurez

Պիտի ունենաք

Ils auront.

Պիտի ունենան.

FUTUR PASSÉ

ԱՆՅԵԱԼ ԱՊԱՐՈՒ

J'aurai eu

Պիտի ունեցած ըլլամ

Tu auras eu

Պիտի ունեցած ըլլաս

Il aura eu,

Պիտի ունեցած ըլլայ.

Nous aurons eu

Պիտի ունեցած ըլլանք

Vous aurez eu

Պիտի ունեցած ըլլաք

Ils auront eu.

Պիտի ունեցած ըլլան.

CONDITIONNEL PRÉSENT ԹԷՎԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

J'aurais	Պիտի ունենայի
Tu aurais	Պիտի ունենայիր
Il aurait,	Պիտի ունենար.
Nous aurions	Պիտի ունենայինք
Vous auriez	Պիտի ունենայիք
Ils auraient.	Պիտի ունենայինք .

CONDITIONNEL PASSÉ ԹԷՎԱՆ ԱՆՅԱՒ

J'aurais eu	Պիտի ունեցած ըլլայի
Tu aurais eu	Պիտի ունեցած ըլլայիր
Il aurait eu,	Պիտի ունեցած ըլլար.
Nous aurions eu	Պիտի ունեցած ըլլայինք
Vous auriez eu	Պիտի ունեցած ըլլայիք
Ils auraient eu.	Պիտի ունեցած ըլլայինք .

IMPÉRATIF ՀՐԱՄԱՅՈՒՄՆԵՐ

Aie	Ունեցիր
Ayons	Ունենանք
Ayez	Ունեցե՛ք .

SUBJONCTIF PRÉSENT ՍՏՈՐԱԴԱՍՈՒՄՆԵՐ ՆԵՐԿԱՅ
ՎԱՄ ԱՊՍՈՒՆԻ

Que j'aie	Որ ունենամ
Que tu aies	Որ ունենաս
Qu'il ait,	Որ ունենայ .
Que nous ayons	Որ ունենանք
Que vous ayez	Որ ունենաք
Qu'ils aient.	Որ ունենանք .

SUB-IMPARFAIT

ՍՏՈՐ. ԱՆԿԱՍԱՐ

Que j'eusse	Որ ունենայի
Que tu eusses	Որ ունենայիր
Qu'il eût,	Որ ունենար .
Que nous eussions	Որ ունենայինք
Que vous eussiez	Որ ունենայիք
Qu'ils eussent.	Որ ունենայինք .

SUB-PASSÉ

ՍՏՈՐ. ԱՆՅԱՒ

Que j'aie eu	Որ ունեցած ըլլամ
Que tu aies eu	Որ ունեցած ըլլաս
Qu'il ait eu,	Որ ունեցած ըլլայ .
Que nous ayons eu	Որ ունեցած ըլլանք
Que vous ayez eu	Որ ունեցած ըլլաք
Qu'ils aient eu.	Որ ունեցած ըլլանք .

SUB. PLUS-QUE-PARFAIT

ՍՏՈՐ. ԳԵՐ.

Que j'eusse eu	Որ ունեցած ըլլայի
Que tu eusses eu	Որ ունեցած ըլլայիր
Qu'il eût eu,	Որ ունեցած ըլլար .
Que nous eussions eu	Որ ունեցած ըլլայինք
Que vous eussiez eu	Որ ունեցած ըլլայիք
Qu'ils eussent eu.	Որ ունեցած ըլլայինք .

INFINITIF PRÉSENT

ԱՆԵՐԵԻՈՅԹ ՆԵՐԿԱՅ

Avoir, Ունենալ .

PASSÉ

ԱՆՅԱՒ

Avoir eu, Ունեցած ըլլալ .

PARTICIPE PRÉSENT

ԸՆՎՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐԿԱՑ

Ayant,

Ունենալով.

PASSÉ

ԱՆՑԵԱԼ

Eu, Ayant eu.

Ունեցած, ունեցած ըլլալով:

VERBE AUXILIAIRE

ՕԺԱՆԴԱԿ ԲԱՅ

ÊTRE

ԸԼԼԱԼ

INDICATIF PRÉSENT

Je suis	եմ	Nous sommes	եցք
Tu es	ես	Vous êtes	էք
Il est,	է.	Ils sont.	են.

IMPARFAIT

J'étais	էի	Nous étions	էիցք
Tu étais	էիր	Vous étiez	էիք
Il était,	էր.	Ils étaient.	էին.

PASSÉ DÉFINI

Je fus	եղայ	Nous fûmes	եղանք
Tu fus	եղար	Vous fûtes	եղաք
Il fut,	եղաւ.	Ils furent	եղան.

PASSÉ INDÉFINI

J'ai été	եղած եմ
Tu as été	եղած ես
Il a été,	եղած է.

Nous avons été

եղած եցք

Vous avez été

եղած էք

Ils ont été.

եղած են.

PASSÉ ANTÉRIEUR

J'eus été

եղած եղայ

Tu eus été

եղած եղար

Il eut été,

եղած եղաւ.

Nous eûmes été

եղած եղանք

Vous eûtes été

եղած եղաք

Ils eurent été.

եղած եղան.

PLUS-QUE-PARFAIT

J'avais été

եղած էի

Tu avais été

եղած էիր

Il avait été,

եղած էր.

Nous avions été

եղած էիցք

Vous aviez été

եղած էիք

Ils avaient été.

եղած էին.

FUTUR

Je serai

պիտի ըլլամ

Tu seras

պիտի ըլլաս

Il sera,

պիտի ըլլայ.

Nous serons

պիտի ըլլանք

Vous serez

պիտի ըլլաք

Ils seront.

պիտի ըլլան.

FUTUR PASSÉ

J'aurai été

եղած պիտի ըլլամ

Tu auras été

եղած պիտի ըլլաս

Il aura été,

եղած պիտի ըլլայ.

Nous aurons été	Եղած պիտի ըլլանք
Vous aurez été	Եղած պիտի ըլլաք
Ils auront été.	Եղած պիտի ըլլան .

CONDITIONNEL PRÉSENT

Je serais	պիտի ըլլայի
Tu serais	պիտի ըլլայիր
Il serait,	պիտի ըլլար .
Nous serions	պիտի ըլլայինք
Vous seriez	պիտի ըլլայիք
Ils seraient.	պիտի ըլլային .

CONDITIONNEL PASSÉ

J'aurais été	Եղած պիտի ըլլայի
Tu aurais été	Եղած պիտի ըլլայիր
Il aurait été,	Եղած պիտի ըլլար .
Nous aurions été	Եղած պիտի ըլլայինք
Vous auriez été	Եղած պիտի ըլլայիք
Ils auraient été.	Եղած պիտի ըլլային .

IMPÉRATIF

Sois	Եղիր
Soyons	ըլլանք
Soyez.	Եղեք .

SUBJONCTIF PRÉSENT OU FUTUR

Que je sois	nr ըլլամ
Que tu sois	nr ըլլաս
Qu'il soit,	nr ըլլայ .

Que nous soyons	nr ըլլանք
Que vous soyez	nr ըլլաք
Qu'ils soient.	nr ըլլան .

SUB-IMPARFAIT

Que je fusse	nr ըլլայի
Que tu fusse	nr ըլլայիր
Qu'il fut,	nr ըլլար .
Que nous fussions	nr ըլլայինք
Que vous fussiez	nr ըլլայիք
Qu'ils fussent.	nr ըլլային .

SUB-PASSÉ

Que j'aie été	nr Եղած ըլլամ
Que tu aies été	nr Եղած ըլլաս
Qu'il ait été,	nr Եղած ըլլայ .
Que nous ayons été	nr Եղած ըլլանք
Que vous ayez été	nr Եղած ըլլաք
Qu'ils aient été.	nr Եղած ըլլան .

PLUS-QUE-PARFAIT

Que j'eusse été	nr Եղած ըլլայի
Que tu eusses été	nr Եղած ըլլայիր
Qu'il eût été,	nr Եղած ըլլար .
Que nous eussions été	nr Եղած ըլլայինք
Que vous eussiez été	nr Եղած ըլլայիք
Qu'ils eussent été.	nr Եղած ըլլային .

INFINITIF PRÉSENT

Etre. ըլլալ .

PASSÉ

Avoir été.

Եղած ըլլալ.

PARTICIP PRÉSENT

Etant.

Ըլլալով.

PASSÉ

Été. ayant été.

Եղած, եղած ըլլալով.

7. Ահաւասիկ չորս լծորդութեանց օրինակներն ալ :

PREMIÈRE CONJUGAISON EN ER

Ա.Ռ.Ա.ՉԻՆ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ER

(վերջաւորուածքով)

INDICATIF PRÉSENT

J'aime	կը սիրեմ	Nous aimons	կը սիրեցն
Tu aimes	կը սիրես	Vous aimez	կը սիրէք
Il aime,	կը սիրէ.	Ils aiment	կը սիրեն.

IMPARFAI

J'aimais	կը սիրէի	Nous aimions	կը սիրէիք
Tu aimais	կը սիրէիր	Vous aimiez	կը սիրէիք
Il aimait,	կը սիրէր.	Ils aimaient.	կը սիրէին.

PASSÉ DÉFINI

J'aimai	Սիրեցի	Nous aimâmes	Սիրեցինք
Tu aimas	Սիրեցիր	Vous aimâtes	Սիրեցիք
Il aima,	Սիրեց.	Ils aimèrent.	Սիրեցին.

PASSÉ INDÉFINI

J'ai aimé

սիրած եմ

Tu as aimé

սիրած ես

Il a aimé,

սիրած է.

Nous avons aimé

սիրած ենք

Vous avez aimé

սիրած էք

Ils ont aimé.

սիրած են.

PASSÉ ANTÉRIEUR

J'eus aimé

սիրած եղայ

Tu eus aimé

սիրած եղար

Il eut aimé,

սիրած եղաւ.

Nous eûmes aimé

սիրած եղանք

Vous eûtes aimé

սիրած եղաք

Ils eurent aimé.

սիրած եղան.

PLUS-QUE-PARFAIT

J'avais aimé

սիրած էի

Tu avais aimé

սիրած էիր

Il avait aimé,

սիրած էր.

Nous avions aimé

սիրած էինք

Vous aviez aimé

սիրած էիք

Ils avaient aimé.

սիրած էին.

FUTUR

J'aimerai

պիտի սիրեմ

Tu aimeras

պիտի սիրես

Il aimera,

պիտի սիրէ.

Nous aimerons

պիտի սիրենք

Vous aimerez

պիտի սիրէք

Ils aimeront.

պիտի սիրեն.

PASSÉ

J'aurai aimé	պիտի սիրած ըլլամ
Tu auras aimé	պիտի սիրած ըլլաս
Il aura aimé,	պիտի սիրած ըլլայ.
Nous aurons aimé	պիտի սիրած ըլլանք
Vous aurez aimé	պիտի սիրած ըլլաք
Ils auront aimé.	պիտի սիրած ըլլան.

CONDITIONNEL PRÉSENT

J'aimerais	պիտի սիրէի
Tu aimerais	պիտի սիրէիր
Il aimerait,	պիտի սիրէր.
Nous aimerions	պիտի սիրէինք
Vous aimeriez	պիտի սիրէիք
Ils aimeraient.	պիտի սիրէին.

PASSÉ

J'aurais aimé	պիտի սիրած ըլլայի
Tu aurais aimé	պիտի սիրած ըլլայիր
Il aurait aimé	պիտի սիրած ըլլար.
Nous aurions aimé,	պիտի սիրած ըլլայինք
Vous auriez aimé	պիտի սիրած ըլլայիք
Ils auraient aimé.	պիտի սիրած ըլլային.

IMPÉRATIF

Aime	սիրէ
Aimons	սիրեցիք
Aimez,	սիրեցե՛ք.

SUBJONCTIF PRÉSENT OU FUTUR

Que j'aime	nr սիրեմ
Que tu aimes	nr սիրես
Qu'il aime,	nr սիրէ.
Que nous aimions	nr սիրեցինք
Que vous aimiez	nr սիրեցիք
Qu'ils aiment.	nr սիրեն.

IMPARFAIT

Que j'aimasse	nr սիրէի
Que tu aimasses	nr սիրէիր
Qu'il aimât,	nr սիրէր.
Que nous aimassions	nr սիրէինք
Que vous aimassiez	nr սիրէիք
Qu'ils aimassent.	nr սիրէին.

PASSÉ

Que j'aie aimé	nr սիրած ըլլամ
Que tu aies aimé	nr սիրած ըլլաս
Qu'il ait aimé,	nr սիրած ըլլայ.
Que nous ayons aimé	nr սիրած ըլլանք
Que vous ayez aimé	nr սիրած ըլլաք
Qu'ils aient aimé.	nr սիրած ըլլան.

PLUS-QUE-PARFAIT

Que j'eusse aimé	nr սիրած ըլլայի
Que tu eusses aimé	nr սիրած ըլլայիր
Qu'il ût aimé,	nr սիրած ըլլար.

Que nous eussions aimé	nr սիրած ըլլայինք
Que vous eussiez aimé	nr սիրած ըլլայիք
Qu'il eussent aimé.	nr սիրած ըլլայինք.

INFINITIF PRÉSENT

Aimer	սիրել.
Avoir aimé	PASSÉ սիրած ըլլալ.

PARTICIPE PRÉSENT

Aimant	սիրելով, սիրող.
--------	-----------------

PASSÉ

Aimé, aimée ayant aimé.	սիրած, սիրած ըլլալով:
-------------------------	-----------------------

DEUXIÈME CONJUGAISON EN IR

ԵՐԿՐՈՐԴ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ IR

(վերջաւորութեամբ)

INDICATIF PRÉSENT

Je finis	կը լմնցունեմ
Tu finis	կը լմնցունես
Il finit,	կը լմնցունէ.
Nous finissons	կը լմնցունենք
Vous finissez	կը լմնցունեք
Ils finissent.	կը լմնցունենք.

IMPARFAIT

Je finissais	կը լմնցունէի
Tu finissais	կը լմնցունէիր
Il finissait,	կը լմնցունէր.

Nous finissons	կը լմնցունեցինք
Vous finissiez	կը լմնցունեցիք
Ils finissaient.	կը լմնցունեցինք.

PASSÉ DÉFINI

Je finis	լմնցուցի
Tu finis	լմնցուցիր
Il finit,	լմնցուց.
Nous finîmes	լմնցուցինք
Vous finîtes	լմնցուցիք
Ils finirent.	լմնցուցինք.

PASSÉ INDÉFINI

J'ai fini	լմնցուցած եմ
Tu as fini	լմնցուցած ես
Il a fini,	լմնցուցած է.
Nous avons fini	լմնցուցած ենք
Vous avez fini	լմնցուցած էք
Ils ont fini.	լմնցուցած ենք.

PASSÉ ANTÉRIEUR

J'eus fini	լմնցուցած եղայ
Tu eus fini	լմնցուցած եղար
Il eut fini,	լմնցուցած եղաւ.
Nous eûmes fini	լմնցուցած եղանք
Vous eûtes fini	լմնցուցած եղաք
Ils eurent fini.	լմնցուցած եղանք.

PLUS-QUE-PARFAIT

J'avais fini	լմնցուցած էի
Tu avais fini	լմնցուցած էիր
Il avait fini,	լմնցուցած էր.

Nous avons fini	լմնցուցած էինք
Vous aviez fini	լմնցուցած էիք
Ils avaient fini.	լմնցուցած էին .

FUTUR

Je finirai	պիտի լմնցունեմ
Tu finiras	պիտի լմնցունես
Il finira,	պիտի լմնցունէ .
Nous finirons	պիտի լմնցունենք
Vous finirez	պիտի լմնցունե՛ք
Ils finiront .	պիտի լմնցունեն .

PASSÉ

J'aurai fini	պիտի լմնցուցած ըլլամ
Tu auras fini	պիտի լմնցուցած ըլլաս
Il aura fini,	պիտի լմնցուցած ըլլայ .
Nous aurons fini	պիտի լմնցուցած ըլլանք
Vous aurez fini	պիտի լմնցուցած ըլլա՛ք
Ils auront fini	պիտի լմնցուցած ըլլան .

CONDITIONNEL PRÉSENT

Je finirais	պիտի լմնցունէի
Tu finirais	պիտի լմնցունէիր
Il finirait,	պիտի լմնցունէր .
Nous finirions	պիտի լմնցունէինք
Vous finiriez	պիտի լմնցունէի՛ք
Ils finiraient .	պիտի լմնցունէին .

PASSÉ

J'aurais fini	պիտի լմնցուցած ըլլայի
Tu aurais fini	պիտի լմնցուցած ըլլայիր
Il aurait fini,	պիտի լմնցուցած ըլլայր

Nous aurions fini	պիտի լմնցուցած ըլլայինք
Vous auriez fini	պիտի լմնցուցած ըլլայի՛ք
Ils auraient fini.	պիտի լմնցուցած ըլլային .

IMPÉRATIF

Finis	լմնցուր
Finissons	լմնցունենք
Finissez,	լմնցուցե՛ք .

SUBJONCTIF PRÉSENT OU FUTUR

Que je finisse	որ լմնցունեմ
Que tu finisses	որ լմնցունես
Qu'il finisse,	որ լմնցունէ .
Que nous finissions	որ լմնցունենք
Que vous finissiez	որ լմնցունե՛ք
Qu'ils finissent .	որ լմնցունեն .

IMPARFAIT

Que je finisse	որ լմնցունէի
Que tu finisses	որ լմնցունէիր
Qu'il finit,	որ լմնցունէր .
Que nous finissions	որ լմնցունէինք
Que vous finissiez	որ լմնցունէի՛ք
Qu'ils finissent .	որ լմնցունէին .

PASSÉ

Que j'aie fini	որ լմնցուցած ըլլամ
Que tu aies fini	որ լմնցուցած ըլլաս
Qu'il ait fini,	որ լմնցուցած ըլլայ .

Que nous ayons fini nr լնցուցած ըլլանք
 Que vous ayez fini nr լնցուցած ըլլաք
 Qu'ils aient fini. nr լնցուցած ըլլանք .

PLUS-QUE-PARFAIT

Que j'eusse fini nr լնցուցած ըլլայի
 Que tu eusses fini nr լնցուցած ըլլայիր
 Qu'il eût fini, nr լնցուցած ըլլար .
 Que nous eussions fini nr լնցուցած ըլլայինք
 Que vous eussiez fini nr լնցուցած ըլլայիք
 Qu'ils eussent fini. nr լնցուցած ըլլայինք .

INFINITIF PRÉSENT

Finir. լնցուցնել .

PASSÉ

Avoir fini. լնցուցած ըլլալ .

PARTICIP PRÉSENT

Finissant. լնցուցնելով լնցուցնող .

PASSÉ

Finis, finie, ayant fini. լնցուցած, լնցուցած
 ըլլալով :

TROISIÈME CONJUGAISON EN OIR

ԵՐՐՈՐԴ ԼՅՈՐԴՈՒԹԻՒՆ OIR

(յերջարուրեալք)

INDICATIF PRÉSENT

Je reçois կ'ընդունիմ
 Tu reçois կ'ընդունիս
 Il reçoit, կ'ընդունի .

Nous recevons կ'ընդունինք
 Vous recevez կ'ընդունիք
 Ils recoivent. կ'ընդունինք .

IMPARFAIT

Je recevais կ'ընդունէի
 Tu recevais կ'ընդունէիր
 Il recevait, կ'ընդունէր .
 Nous recevions կ'ընդունէինք
 Vous receviez կ'ընդունէիք
 Ils recevaient. կ'ընդունէինք .

PASSÉ DÉFINI

Je reçus ընդունեցի
 Tu reçus ընդունեցիր
 Il reçut ընդունեց .
 Nous reçûmes ընդունեցինք
 Vous reçûtes ընդունեցիք
 Ils reçurent. ընդունեցինք .

PASSÉ INDÉFINI

J'ai reçu ընդունած եմ
 Tu as reçu ընդունած ես
 Il a reçu ընդունած է .
 Nous avons reçu ընդունած ենք
 Vous avez reçu ընդունած էք
 Ils ont reçu. ընդունած ենք .

PASSÉ ANTÉRIEUR

J'eus reçu ընդունած եղայ
 Tu eus reçu ընդունած եղար
 Il eut reçu, ընդունած եղաւ .

Nous eûmes reçu	ընդունած եղանք
Vous eûtes reçu	ընդունած եղաք
Ils eurent reçu.	ընդունած եղանք.

PLUS-QUE-PARFAIT

J'avais reçu	ընդունած էի
Tu avais reçu	ընդունած էիր
Il avait reçu	ընդունած էր.
Nous avions reçu,	ընդունած էինք
Vous aviez reçu	ընդունած էիք
Ils avaient reçu.	ընդունած էին .

FUTUR

Je recevrai	պիտի ընդունիմ
Tu recevras	պիտի ընդունիս
Il recevra,	պիտի ընդունի .
Nous recevrons	պիտի ընդունինք
Vous recevrez	պիտի ընդունիք
Ils recevront.	պիտի ընդունին .

FUTUR PASÉ

J'aurai reçu	ընդունած պիտի ըլլամ
Tu auras reçu	ընդունած պիտի ըլլաս
Il aura reçu,	ընդունած պիտի ըլլայ .
Nous aurons reçu	ընդունած պիտի ըլլանք
Vous aurez reçu	ընդունած պիտի ըլլաք
Ils auront reçu.	ընդունած պիտի ըլլանք .

CONDITIONNEL PRÉSENT

Je recevrais	պիտի ընդունեի
Tu recevrais	պիտի ընդունեիր
Il recevrait,	պիտի ընդուներ .

Nous recevrons	պիտի ընդունեինք
Vous recevriez	պիտի ընդունեիք
Ils recevraient.	պիտի ընդունեին .

CONDITIONNEL PASSÉ

J'aurais reçu	ընդունած պիտի ըլլայի
Tu aurais reçu	ընդունած պիտի ըլլայիր
Il aurait reçu,	ընդունած պիտի ըլլար .
Nous aurions reçu	ընդունած պիտի ըլլայինք
Vous auriez reçu	ընդունած պիտի ըլլայիք
Ils auraient reçu.	ընդունած պիտի ըլլայինք .

IMPÉRATIF

Reçois	ընդունե
Recevons	ընդունինք
Recevez.	ընդունեցէք .

SUBJONCTIF PRÉSENT OU FUTUR

Que je reçoive	որ ընդունիմ
Que tu reçoives	որ ընդունիս
Qu'il reçoive,	որ ընդունի .
Que nous recevions	որ ընդունինք
Que vous receviez	որ ընդունիք
Qu'ils reçoivent.	որ ընդունին :

IMPARFAIT

Que je reçusse	որ ընդունեի
Que tu reçusses	որ ընդունեիր
Qu'il reçût,	որ ընդուներ .
Que nous reçussions	որ ընդունեինք
Que vous reçussiez	որ ընդունեիք
Qu'ils reçussent.	որ ընդունեինք .

PASSÉ

Que j'aie reçu	nr	ընդունած	ըլլամ
Que tu aies reçu	nr	ընդունած	ըլլաս
Qu'il ait reçu,	nr	ընդունած	ըլլայ.
Que nous ayons reçu	nr	ընդունած	ըլլանք
Que vous ayez reçu	nr	ընդունած	ըլլաք
Qu'ils aient reçu.	nr	ընդունած	ըլլան.

PLUS-QUE-PARFAIT

Que j'eusse reçu	nr	ընդունած	ըլլայի
Que tu eusses reçu	nr	ընդունած	ըլլայիր
Qu'il eût reçu,	nr	ընդունած	ըլլար.
Que nous eussions reçu	nr	ընդունած	ըլլայինք
Que vous eussiez reçu	nr	ընդունած	ըլլայիք
Qu'ils eussent reçu.	nr	ընդունած	ըլլային.

INFINITIF PRÉSENT

Recevoir. ընդունել.

PASSÉ

Avoir reçu. ընդունած ըլլալ.

PARTICIPE PRÉSENT

Recevant. ընդունելով.

PASSÉ

Reçu, reçue, ayant reçu. ընդունած, ընդունած
ըլլալով :

QUATRIÈME CONJUGAISON EN RE

ՉՈՐՈՐԴ ԼՅՈՐԴՈՒԹԻՒՆ RE

INDICATIF PRÉSENT

Je rends	կուսամ,	կը հասուցանեմ
Tu rends		կը հասուցանես
Il rend,		կը հասուցանէ.
Nous rendons		կը հասուցանենք
Vous rendez		կը հասուցանեք
Ils rendent.		կը հասուցանեն.

IMPARFAIT

Je rendais	կը հասուցանէի
Tu rendais	կը հասուցանէիր
Il rendait,	կը հասուցանէր.
Nous rendions	կը հասուցանէինք
Vous rendiez	կը հասուցանէիք
Ils rendaient.	կը հասուցանէին.

PASSÉ DÉFINI

Je rendis	հասուցի
Tu rendis	հասուցիր
Il rendit,	հասուց.
Nous rendîmes	հասուցինք
Vous rendîtes	հասուցիք
Ils rendirent.	հասուցին.

PASSÉ INDÉFINI

J'ai rendu	հասուցած եմ
Tu as rendu	հասուցած ես
Il e rendu ,	հասուցած է.

Nous avons rendu	հասուցած եմք
Vous avez rendu	հասուցած էք
Ils ont rendu.	հասուցած են .

PASSÉ ANTÉRIEUR

J'eus rendu	հասուցած եղայ
Tu eus rendu	հասուցած եղար
Il eut rendu,	հասուցած եղաւ .
Nous eûmes rendu	հասուցած եղանք
Vous eûtes rendu	հասուցած եղաք
Ils eurent rendu.	հասուցած եղան .

PLUS-QUE-PARFAIT

J'avais rendu	հասուցած էի
Tu avais rendu	հասուցած էիր
Il avait rendu,	հասուցած էր .
Nous avions rendu	հասուցած էինք
Vous aviez rendu	հասուցած էիք
Ils avaient rendu.	հասուցած էին .

FUTUR

Je rendrai	պիտի հասուցանեմ
Tu rendras	պիտի հասուցանես
Il rendra,	պիտի հասուցանէ .
Nous rendrons	պիտի հասուցանենք
Vous rendrez	պիտի հասուցանեք
Ils rendront	պիտի հասուցանեն .

PASSÉ

J'aurai rendu	հասուցած պիտի ըլլամ
Tu auras rendu	հասուցած պիտի ըլլաս
Il aura rendu	հասուցած պիտի ըլլայ .

Nous aurons rendu	հասուցած պիտի ըլլանք
Vous aurez rendu	հասուցած պիտի ըլլաք
Ils auront rendu.	հասուցած պիտի ըլլան .

CONDITIONNEL PRÉSENT

Je rendrais	պիտի հասուցանէի
Tu rendrais	պիտի հասուցանէիր
Il rendrait,	պիտի հասուցանէր .
Nous rendrions	պիտի հասուցանէինք
Vous rendriez	պիտի հասուցանէիք
Ils rendraient.	պիտի հասուցանէին .

PASSÉ

J'aurais rendu	հասուցած պիտի ըլլայի
Tu aurais rendu	հասուցած պիտի ըլլայիր
Il aurait rendu,	հասուցած պիտի ըլլար .
Nous aurions rendu	հասուցած պիտի ըլլայինք
Vous auriez rendu	հասուցած պիտի ըլլայիք
Ils auraient rendu.	հասուցած պիտի ըլլային .

IMPÉRATIF

Rends,	հասն .
Rendons	հասուցանենք
Rendez .	հասուցեք .

SUBJONCTIF PRÉSENT OU FUTUR

Que je rende	որ հասուցանեմ
Que tu rendes	որ հասուցանես
Qu'il rende,	որ հասուցանէ .
Que nous rendions	որ հասուցանենք
Que vous rendiez	որ հասուցանեք
Qu'ils rendent .	որ հասուցանեն .

IMPAREFAIT	Que nous ayons rendu
Que je rendisse	Que vous ayez rendu
Que tu rendisses	Qu'ils aient rendu
Qu'il rendit	
Que nous rendissions	PLUS-QUE-PARFAIT
Que vous rendissiez	Que j'eusse rendu
Qu'ils rendissent	Que tu eusses rendu
PASSE	Qu'il eût rendu
Que j'aie rendu	Que nous eussions rendu
Que tu aies rendu	Que vous eussiez rendu
Qu'il ait rendu,	Qu'ils eussent rendu

INFINITIF PRÉSENT

Rendre,	հասուցանել.
Avoir rendu,	PASSE հասուցած ըլլալ.
Rendant,	PARTICIP PRÉSENT հասուցանելով .
Rendu, rendue, ayant rendu.	PASSE հասուցած, հասուցած ըլլալով :

8. ԳԻՏԵԼԻԲ. Աներեւոյթի մէջ *er վերջաւորած բայերը* Aimer բային վրայ կը խոնարհին, *ir վերջաւորածները* Finir ին վրայ, *evoir (') վերջաւորածներն* Recevoir ին վրայ, *և re վերջաւորածները* Rendre ին վրայ :

(') oir վերջաւորածներն անկանոն բայ են մեծ մասամբ :

ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՅ

Բայերուն ժամանակները երկու տեսակ են, նախնական (*Temps primitif*), և Ածանցեալ (*Temps dérivé*).

Նախնական ժամանակներն անոնք են՝ որոնցմէ կ'ելլեն ածանցեալները. նախնականները հինգ են .

Ա. Աներեւոյթ ներկայ, Infinitif présent.

Բ. Ընդունեցում իւն ներկայ, Participe présent.

Գ. Ընդունեցում իւն անցեալ, Participe passé.

Դ. Սահմանական ներկայ, Indicatif présent.

Ե. Անցեալ կատարեալ, Passé défini.

Ա. Աներեւոյթը երկու ժամանակ կը կազմէ .

Ա. Բացարձակ ապառնին՝ r, re, oir ը rai ի փոխելով ,

Բ. Թէական ներկան r, re oir ը rais ի փոխելով՝ ինչպէս.

ԱՆԵՐԵՎՈՅԹ	ԱՊԱՌՆԻ	ԹԵԱԿԱՆ
Aime-r	J'aime-rai	J'aime-rai
Fini-r	Je fini-rai	Je fini-rai
Recev-oir	Je recev-rai	Je recev-rai
Rend-re	Je rend-rai	Je rend-rai

2. Ընդունելութիւն ներկան երեք ժամանակ կը կազմէ .

Ս. Սահմանական ներկայի յոգնակի երեք դէմքերը ant ը ons է, ez է և ent է փոխելով, ինչպէս .

Aim-ant	Finiss-ant
Nous aim ons	Nous finiss-ons
Vous aim ez	Vous finiss-ez
Ils aim-ent	Ils finiss-ent,
Rend-ant	Recev-ant
Nous rend-ons	Nous recev-ons
Vous rend-ez	Vous recev-ez
Ils rend-ent,	Ils reçoivent

Երրորդ լծորդութեան բայերը, որոնց Participe present ը evant կը վերջաւորի, սահմանական ներկայի յոգնակի երրորդ դէմքը oivent է կը փոխեն, ինչպէս՝ ils reçoivent.

Բ. Կը կազմէ նաև սահմանականին անկատարը ant ը, ais է փոխելով, և

Գ. Subjonctif present ին վերջը՝ ant ը համբ է է փոխելով, ինչպէս .

ԱՄ. ՆԵՐԱՅ	ԱՄԱՍԱՐ	ՍՏՈՐ. ՆԵՐԱՅ
Aim-ant	J'aim-ais	Que j'aim-e
Finiss-ant	Je finiss-ais	Que finiss-e
Rend-ant	Je rend-ais	Que je rend-e
Recev-ant	Je recev-ais	Que je reçoiv-e

3. Ընդունելութեան անցեալը բոլոր բազադրեալ ժամանակները կը կազմէ avoir և être օժանդակ բայերուն միջոցաւ. J'ai aimé, Je suis estimé, J'avais fini, J'avais reçu, etc.

4. Սահմանական ներկան կը կազմէ հրամայականը tu, nous, vous, աէր բայի դերանունները վերջնելով. առաջին լծորդութեան համար s գիրը կը ջնջուի, որ եզակի երկրորդ դէմքին նշանն է, ինչպէս .

Tu aimes,	Nous finissons,	Vous recevez,
Aime,	Finissons,	Recevez.
Tu rends,		
Rend,		

5. Անցեալ կատարեալը կը կազմէ ստորագասականին անկատարը եզակի երկրորդ դէմքին վրայ se աւելցնելով, ինչպէս .

Tu aimas	Que j'aimasse
Tu finis	Que je finisse
Tu reçus	Que je reçusse
Tu rendis	Que je rendisse

ԱՐՄԱՏ ԵՒ ՎԵՐՋԱԲՈՐՈՒԹԻՒՆ

Որևիցէ բայ երկու որոշ մասերէ կը բաղկանայ, մին՝ որ չփոխուիր և կըսուի *արմուս* (radical), միւսը կը փոխուի՝ և կը կոչուի *վերջաւորումիւն* (terminaison):

Որ և էցէ բայի արմատ գտնելու համար նոյն բային աներևոյթը գտնելու է, ապա աներևոյթի որոշիչ մասը կըճատել, մնացածը նոյն բային արմատն է, ինչպէս. *aimer*, *fin-ir*, *rend-re* (¹).

INDICATIF PRÉSENT

Ա. 1.ժող.	Բ. 1.ժող.	Գ. 1.ժող.
1°. CONJ.	2°. CONJ.	4°. CONJ.
e	is	s
es	is	s
e	it	
ons	issons	ons
ez	issez	ez
ent	issent	ent

(¹) Երրորդ լծորդութեան բայերն մեծ մասամբ անկանոն են և կանոնաւորներն ալ երկու կամ երեք արմատ ունին, անոր համար չղրինք հետևեալ պատկերին մէջ:

Հետևեալ պատկերին մէջ յտտակ կերպով կը տեսնուին երեք կանոնաւոր լծորդութեանց այլ և այլ վեջաւորումիւնները:

1°. CONJ.   2°. CONJ.   4°. CONJ.

IMPARFAIT

ais	issais	ais
ais	issais	ais
ait	issait	ait
ions	issions	ions
iez	issiez	iez
aient	issaient	aient

PASSÉ DÉFINI

ai	is	is
as	is	is
a	it	it
âmes	îmes	îmes
âtes	îtes	îtes
èrent	irent	irent

FUTUR

erai	irai	rai
eras	iras	ras
era	ira	ra
erons	irons	rons
erez	irez	rez
eront	iront	ront

CONDITIONNEL PRÉSENT

erais	irais	rais
erais	irais	rais
erait	irait	rait
erions	irions	rions
eriez	iriez	riez
eraient	iraient	raient

IMPERATIF

1°. CONJ.	2°. CONJ.	4°. CONJ.
e	is	s
ons	issons	ons
ez	issez	ez

SUCJONCTIF PRÉSENT

e	isse	o
es	isses	es
e	isse	e
ions	issions	ions
iez	issiez	iez
ent	issent	ent

IMPARFAIT

asse	isse	isse
asses	isses	isses
ât	ît	ît
assions	issions	issions
assiez	issiez	issiez
assent	issent	issent

INFINITIF PRÉSENT

er	ir	re
----	----	----

PARTICIPE PRÉSENT

ant	issant	ant
-----	--------	-----

PARTICIPE PASSÉ

é, ée.	i, ie.	u, ue.
--------	--------	--------

(Բոլոր բայերն ակերեայք եղականն են, աշակերտք զակննք քոյ վերածե իւրաքանչիւր սակ զոյսք որուած ժամականներու) :

INDICATIF PRÉSENT

J'affirmer. Tu prier. Il amasser. Nous attribuer. Vous hériter. Ils donner. C'est moi qui travailler. C'est lui qui ordonner. C'est Paul qui demander. Ce sont eux qui glisser. Tes leçons, tu les copier, et je les réciter. Les hommes cultiver. Dieu arroser. On flatter les tyrans, mais rarement on les aimer. Le temps passer, disons-nous ; nous nous tromper ; le temps rester, c'est nous qui passer. Les faveurs de la fortune ressembler aux charmes du visage : on ne les conserver pas longtemps.

IMPARFAIT

J'accepter. Tu adopter. Il blâmer. Nous créer. Vous étudier. Ils refuser. C'est moi qui accorder. C'est lui qui mériter. C'est nous qui emplifier. C'est vous qui gratifier. Les éclairs briller, la foudre gronder. Les grenouilles demander un roi. Autrefois vous accentuer mal tous les mots.

PASSÉ DÉFINI

J'offenser. Nous pardonner. Tu enseigner. Vous Profiter. Il économiser. Ils gaspiller. C'est toi qui le présenter. C'est vous qui nous présenter. C'est nous qui vous présenter. C'est moi qui te présenter. Ce sont eux qui nous présenter. Saint Pierre renier, et le coq chanter. Les juges condamner Socrate. Noé planter la vigne et s'enivrer. Les poètes créer les dieux.

PASSÉ INDÉFINI

Il chercher. Tu trouver. Nous affirmer. Vous nier. Paul et Julien arpenter. Est-ce toi qui dessiner ? Est-ce vous

qui *calquer*? L'agneau *béler*. Le vent et la pluie *redoubler*. Votre timidité vous *troubler*.

• PASSÉ ANTÉRIEUR

Vous *faucher*. Je *faner*. Il *moissonner*. Nous *glaner*. Tu *vendanger*. Ils *grapiller*.

PLUS-QUE-PARFAIT

Je *remuer*. Vous *bouger*. Elle *augmenter*. Nous *diminuer*. Ils *risquer* leur vie. C'est moi qui *veiller* le pauvre malade. Ce n'est pas toi, Charles, qui *tromper* ton ami. Cette histoire *m'intéresser*. Julie et Louise me *plaisanter*. La sévérité de notre maître le *déconcerter*. Deux renards *trouver* un trésor.

FUTUR

Je *nouer*. Il *dénouer*. Nous *avouer*. Elles *communier*. Tu *suppléer*. Vous *accentuer*. Est-ce toi qui *distribuer*? Ce n'est pas nous qui les *tromper*. Il *payer* de sa personne. Nous *crier* la nouvelle sur les toits. Les roseaux *plier*. Les chênes se *briser*. L'exercice et la tempérance *fortifier* votre santé. Moïse a dit : Vous ne *tuer* point, vous ne *dérober* point, vous n'*oublier* point le Seigneur votre Dieu. Le laboureur diligent *cultiver* et *récolter*. Le ciel et la terre *passer*. Mon Dieu, je vous *aimer* de tout mon cœur.

FUTUR ANTÉRIEUR

Il *déjeuner*. Nous *dîner*. Je *monter*. Vous *voyager*. Tu *favoriser*. Ils *obliger*. C'est moi qui *penser*. C'est toi qui *exécuter*. C'est vous qui *posséder*. C'est nous qui *vérifier*. Je *terminer* que tu *commencer* à peine.

CONDITIONNEL PRÉSENT

Tu *prier*. Nous *agréer*. Il *arroser*. Vous *Balayer*. Paull et Julien *étudier*. Comment, c'est toi qui *bafouer* tes amis

Je ne *ayer* pas ces mots s'ils étaient utiles. Le paresseux *désirer* manger l'amande, mais il ne *casser* pas le noyau. Les avares *amasser* tout l'or du Pérou qu'ils en *souhaiter* encore.

PASSÉ (1°. forme).

Je *regarder*. Tu *fixer*. Il *cligner*. Nous *sourcilier*. Vous *toucher*. Ils *lorgner*.

PASSÉ (2°. forme).

Il *marcher*. Tu *trotter*. Vous *galoper*. Je *gambader*. Nous *sauter*. Ils *danser*.

IMPÉRATIF

Écouter tes maîtres. *Oublier* nos querelles. *Pardonner* à vos ennemis. *Orthographier* mieux tes devoirs. *Ménager* votre temps. *Nouer* les cordons de tes souliers. *Nouer* les cordons de nos souliers. *Nouer* les cordons de vos souliers.

SUBJONCTIF PRÉSENT

Ils faut que je *certifier*, que tu *oublier*, qu'il se *désier*, que nous *convier*, que vous *suppléer*, qu'il *accepter*. Je *désire* que vous *varier* vos occupations. Il faut que chacun *payer* son tribut à la nature. Il est bon que les enfants se *récréer* après le travail.

IMPARFAIT

Il faudrait que je *bécher*, que tu *planter*, qu'il *semmer*, que nous *arroser*, que vous *désheber*, qu'il *récolter*. Je *désirerais* que vous *travailler* avec plus d'ardeur, et que vous *employer* mieux votre temps. Dieu *exigea* qu'Abraham *sacrifier* son fils Isaac ; mais il ne permit pas que ce sacrifice *s'exécuter*. Je *voudrais* que tu ne *détourner* pas ton visage du pauvre, afin que Dieu ne *détourner* pas son visage de toi.

PASSÉ

Il est impossible que je *calomnier*, que tu *pécher*, qu'il *apostasier*, que nous *renier*; que vous *jurer*, qu'ils *blasphémer*.

PLUS-QUE-PARFAIT

Il aurait fallu que je *parler*, que tu *écouter*, qu'il *examiner*, que nous *discuter*, que vous *rectifier*, qu'ils *aprouver*.

ԲԱՅԵՐՈՒՆ ՎԵՐՁԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆՅ ՎՐԱՅ

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

ԱՌԱՋԻՆ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

1. Աներևոյթի մէջ *cer վերջաւորող բայերը խոնարհման աստն Ե ին տակ (C ceddille) մը կ'առնեն՝ երբ որ a, o գրերուն առջևը պատահին, ինչպէս.*

INDICATIF PRÉSENT

J'avance
Tu avances
Il avance,
Nous avançons
Vous avancez
Ils avancent.

IMPARFAIT

J'avançais
Tu avançais
Il avançait,
Nous avancions
Vous avanciez
Ils avançaient.

PASSÉ DÉFINI

J'avançai
Tu avanças
Il avança,
Nous avançâmes
Vous avançâtes
Ils avancèrent.

FUTUR

J'avancerai
Tu avanceras
Il avancera,
Nous avancerons
Vous avancerez
Ils avanceront.

COND. PRÉSENT

J'avancerais
Tu avancerais
Il avancerait,
Nous avancerions
Vous avanceriez
Ils avanceraient.

IMPÉRATIF

Avance,
Avançons
Avancez.

SUBJ. PRÉSENT

Que j'avance
Que tu avances
Qu'il avance,
Que nous avancions
Que vous avanciez
Qu'ils avancent.

IMPARFAIT

Que j'avançasse
Que tu avançasses
Qu'il avançât,
Que nous avançassions
Que vous avançassiez
Qu'ils avançassent.

INF. PRÉSENT

Avancer Յառաջ երթալ

PASSÉ

Etre avancé .

PARTICIPE PRÉSENT

Avançant .

PASSÉ

Avancé, avancée, étant avancé .

2. Աներևոյթի մէջ *ger վերջացող բայերը երբ խոնարհման աստն a, o գրերուն*

պատահին, ցէն ետքը համր Ե մը կ'առնեն իրենց բնական ձայնը պահելու համար, ինչպէս.

IND. PRÉSENT

J'afflige
Tu affliges
Il affligent,
Nous affligeons
Vous affligez
Ils affligent.

IMPARFAIT

J'affligeais
Tu affligeais
Il affligeait,
Nous affligions
Vous affligiez
Ils affligeaient.

PASSÉ DÉFINI

J'affligeai
Tu affligeas
Il affligea,
Nous affligeâmes
Vous affligâtes
Ils affligèrent.

FUTUR

J'affligerai
Tu affligeras
Il affligera.

Nous affligerons
Vous affligeriez
Ils affligeront.

COND. PRÉSENT

J'affligerais
Tu affligerais
Il affligerait,
Nous affligerions
Vous affligeriez
Ils affligeraient.

IMPÉRATIF

Afflige,
Affligeons
Affligez.

SUBJ. PRÉSENT

Que j'afflige
Que tu affliges
Qu'il afflige,
Que nous affligions
Que vous affligiez
Qu'ils affligent.

IMPARFAIT

Que j'affligeasse
Que tu affligesses
Qu'il affligât,
Que nous affligeassions
Que vous affligeassiez
Qu'ils affligeassent.

INF. PRÉSENT

Affliger, Տրամիլ, նեղ-
ուիլ.

PASSÉ

Etre affligé.

PARTICIPE PRÉSENT

Affligant.

PASSÉ

Affligé, affligée, étant
affligé.

3. Աներևոյթի մէջ Եր վերջաւորող բա-
յերը՝ խոնարհման ատեն՝ երբ համր Ե ու
վերջաւորին, վերջնութեբ Ե ին վրայ (') մը
կ'առնեն, ինչպէս. Enlever.

IND. PRÉSENT

J'enlève
Tu enlèves
Il enlève,
Nous enlevons
Vous enlevez
Ils enlèvent.

IMPARFAIT

J'enlevais
Tu enlevais
Il enlevait,

Nous enlevions
Vous enleviez
Ils enlevaient.

PASSÉ DÉFINI

J'enlevai
Tu enlevas
Il enleva,
Nous enlevâmes
Vous enlevâtes
Ils enlevèrent.

FUTUR

J'anlèverai
Tu enlèveras
Il enlèvera,
Nous enlèverons
Vous enlèverez
Ils enlèveront.

COND. PRÉSENT

J'enlèverais
Tu enlèverais
Il enlèverait,
Nous enlèverions
Vous enlèveriez
Ils enlèveraient.

IMPÉRATIF

Enlève,
Enlevons
Enlevez.

SUBJ. PRÉSENT

Que j'enlève
Que tu enlèves
Qu'il enlève,

Que nous enlevions
Que vous enleviez
Qu'ils enlèvent.

IMPARFAIT

Que j'enlevasse
Que tu enlevasses
Qu'il enlevât,
Que nous enlevassions
Que vous enlevassiez
Qu'ils enlevassent.

INF. PRÉSENT

Enlever. Վերցնել.

PASSÉ

Avoir enlevé.

PARTICIPE PRÉSENT

Enlevant.

PASSÉ

Enlevé, enlevée, ayant
enlevé.

4. Աներևոյթի մէջ ք վերջաւորող բա-
յերը, որք իրենց վերջնթեր վանկին մէջ
գոյ Է մը ունին, այս գոյ Էն բաց Է ի կը
փոխեն երբ խոնարհման ատեն՝ վերջի վան-

կը համը ըլլայ, այսինքն e, es, ent. միւս
պարագաներուն մէջ նոյնը կը մնայ, ինչպէս.
Espérer.

IND. PRÉSENT

J'espère
Tu espères
Il espère,
Nous espérons
Vous espérez
Ils espèrent.

IMPARFAIT

J'espérais
Tu espérais
Il espérait,
Nous espérions
Vous espériez
Ils espéraient.

PASSÉ DÉFINI

J'espérai
Tu espéras
Il espéra,
Nous espérâmes
Vous espérâtes
Ils espérèrent.

FUTUR

J'espérerai
Tu espéreras
Il espérera,

Nous espérerons
Vous espérerez
Ils espéreront.

COND. PRÉSENT

J'espérerais
Tu espérerais
Il espérerait,

Nous espérerions
Vous espéreriez
Ils espéreraient.

IMPÉRATIF

Espère,
Espérons
Espérez.

SUBJ. PRÉSENT

Que j'espère
Que tu espères
Qu'il espère,
Que nous espérions.
Que vous espériez
Qu'ils espèrent.

IMPARFAIT

Que j'espérasse
Que tu espérasses
Qu'il espérât,

Que nous espérassions
Que vous espérassiez
Qu'ils espérassent.

INF. PRÉSENT

Espérer, Թուսալ.

PASSÉ
Avoir espéré,

PARTICIPE PRÉSENT

Espérant,

PASSÉ

Espéré, espérée, ayant
espéré.

5. Eler, eter վերջաւորող բայերը ինչպէս են, appeler, jeter իրենց վերջի բաղաձայնը l, t կը կրկնեն երբ խոնարհման աստեղծամբ e ի մը առջեւ գան, եթէ ոչ անփոփոխ կը մնան, ինչպէս.

IND. PRÉSENT

J'appelle
Tu appelles
Il appelle,
Nous appelons
Vous appelez
Ils appellent.

IMPARFAIT

J'appelais
Tu appelais
Il appelait,
Nous appelions
Vous appeliez
Ils appelaient.

PASSÉ DÉFINI

J'appelai
Tu appelas
Il appela
Nous appelâmes
Vous appelâtes
Ils appellèrent.

FUTUR

J'appellerai
Tu appelleras
Il appellera,
Nous appellerons
Vous appellerez
Ils appelleront.

COND. PRÉSENT

J'appellerais
Tu appellerais
Il appellerait,
Nous appellerions
Vous appelleriez
Ils appelleraient.

IMPÉRATIF

Appelle,
Appelons
Appelez.

SUBJ. PRÉSENT

Que j'appelle
Que tu appelles
Qu'il appelle,
Que nous appelions
Que vous appeliez
Qu'ils appellent.

IMPARFAIT

Que j'appelasse
Que tu appelasses
Qu'il appelât,
Que nous appelassions
Que vous appelassiez
Qu'ils appelassent.

INF. PRÉSENT

Appeler, Կոչել.

PASSÉ

Avoir appelé.

PARTICIPE PRÉSENT

Appelant,

PASSÉ

Appelé, appelée, ayant
appelé.

6. Eler, éter վերջաւորողները բաղաձայն l, t գրերը չեն կրկներ, այլ երբ համբ e ի առջեւ գան՝ իրենց (') աստիճանը ելնու (') աստիճանը ի կը փոխեն, ինչպէս.

IND. PRÉSENT

J'empiète
Tu empîetes
Il empîète,

Nous empîetons
Vous empîetez
Ils empîètent.

IMPARFAIT

J'empîétais
Tu empîétais
Il empîétait,
Nous empîétions
Vous empîétiez
Ils empîétaient.

PASSÉ DÉFINI

J'empîétai
Tu empîétas
Il empîéta,
Nous empîétâmes
Vous empîétâtes
Ils empîétèrent.

FUTUR

J'empîéterai
Tu empîéteras
Il empîétera,
Nous empîéterons
Vous empîéterez
Ils empîéteront.

COND. PRÉSENT

J'empîéterais
Tu empîéterais
Il empîéterait,
Nous empîéterions
Vous empîéteriez
Ils empîéteraient.

IMPÉRATIF

Empîète,
Empîétons
Empîétez.

SUBJ. PRÉSENT

Que j'empîète
Que tu empîètes
Qu'il empîète,
Que nous empîétions
Que vous empîétiez
Qu'ils empîètent.

IMPARFAIT

Que j'empîétasse
Que tu empîétasses
Qu'il empîétât,
Que nous empîétassions
Que vous empîétassiez
Qu'ils empîétassent.

INF. PRÉSENT

Empîéter, Գրաւել.

PASSÉ

Avoir empîété.

PARTICIPE PRÉSENT

Empîétant,

PASSÉ

Empîété, empîétée,
ayant empîété.

7. Էր վերջաւորող բայերը ետեւէ ետեւ երկու e կ'առնեն երբ խոնարհման ատեն վերջի վանկը համբ e ըլլայ: Participe passéի իգականին մէջ ալ երեք e կ'առնեն, ինչպէս. Agréer.

IND. PRÉSENT

J'agrée
Tu agrées
Il agrée,
Nous agréons
Vous agréez
Ils agréent.

IMPARFAIT

J'agréais
Tu agréais
Il agréait
Nous agréions
Vous agréiez
Ils agréaient.

PASSÉ DÉFINI

J'agréai
Tu agréas
Il agréa,
Nous agréâmes
Vous agréâtes
Ils agréèrent.

FUTUR

J'agréerai
Tu agréeras
Il agréera,
Nous agréerons
Vous agréerez
Ils agréeront.

COND. PRÉSENT

J'agréerais
Tu agréerais
Il agréerait,
Nous agréerions
Vous agréeriez
Ils agréeraient.

IMPÉRATIF

Agrée,
Agréons
Agréez.

SUBJ. PRÉSENT

Que j'agrée
Que tu agrées
Qu'il agrée,

Que nous agréions
Que vous agréiez
Qu'ils agréent.

IMPARFAIT

Que j'agréasse
Que tu agréasses
Qu'il agréât,
Que nous agréassions
Que vous agréassiez
Qu'ils agréassent.

INF. PRÉSENT

Agréer, Հնդուենել.

PASSÉ

Avoir agrée,

PARTICIPE PRÉSENT

Agréant.

PASSÉ

Agréé, agréee, ayant agrée.

ԵՐԿՐՈՐԴ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

8. Haïr բայը իր բոլոր խոնարհման մէջ (") Երեւոյ կը պահէ, բայ ի սահմանական ներկայի եղակի երեք դէմքերէն՝ որ կըլլան je hais, tu hais, il hait. Եւ մէկ մ'ալ հրամայական եղակի երկրորդ դէմքէն՝ որ կըլլայ hais. կատարեալ յոգնակի առաջին ու երկրորդ դէմքերուն մէջ ալ (") ասան սեք-տեֆէտի տեղ (") կը պահէ. նոյնպէս ստորադասական անկատար եղակի երրորդ դէմքին մէջ, ինչպէս.

IND. PRÉSENT

Je hais
Tu hais
Il hait,

Nous haïssons
Vous haïssez
Ils haïssent.

IMPARFAIT

Je haïssais
Tu haïssais
Il haïssait,
Nous haïssions
Vous haïssez
Ils haïssaient.

PASSÉ DÉFINI

Je haïs
Tu haïs
Il haït,
Nous haïmes
Vous haïtes
Ils haïrent.

FUTUR

Je haïrai
Tu haïras
Il haïra,
Nous haïrons
Vous haïrez
Ils haïront.

COND. PRÉSENT

Je haïrais
Tu haïrais
Il haïrait,

Nous haïrions
Vous haïriez
Ils haïraient.

IMPÉRATIF

Hais,
Haïssons
Haïssez.

SUBJ. PRÉSENT

Que je haïsse
Que tu haïsses
Qu'il haïsse
Que nous haïssions
Que vous haïssez
Qu'ils haïssent.

IMPARFAIT

Que je haïsse
Que tu haïsses
Qu'il haït,
Que nous haïssions
Que vous haïssez
Qu'ils haïssent.

INF. PRÉSENT

Haïr, Ատել.

PASSÉ

Avoir haï,

PARTICIPE PRÉSENT

Haïssant,

PASSÉ

Haï, haïe, ayant haï.

ԵՐՐՈՐԴ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

9. Devoir և redevoir բայերուն participe passé ները արականի մէջ (^) մը կ'առնեն, dû, redû, իսկ իգականին և յոգնակին մէջ առանց (^) ի կը դրուին. due, dus, redue, redues.

ՉՈՐՈՐԴ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

10. Չորորդ ընդդռնութեան բառը այն բայերը որոնց արմատը d ու կը վերջանայ, ինչպէս rendre, répondre, coudre, ևն. այս ճն կը պահեն սահմանական ներկայի եզակի երրորդ դէմքին մէջ, ինչպէս՝ Il apprend, il répond, il coud, etc.

11. Բայց այն բայերը որոնք աներևոյթի մէջ indre և soudre վերջացած են, ինչպէս՝ peindre, plaindre, absoudre, d արմատական դրին տեղ t կ'առնեն, ինչպէս՝ Il peint il absout, il plaint, etc.

Ք Ա Ն Ի Մ Ը Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

1. Participe présent ի մէջ yant և iant վերջաւորած բայերը սահմանական անկա-

տարի և ստորագասական ներկային յոգնակի առաջին և երկրորդ դէմքերուն մէջ iant վերջաւորուները երկու i, և yant վերջաւորուները y և i կ'առնեն, ինչպէս priant.

IND. PRÉSENT

Je prie
Tu pries
Il prie,
Nous prions
Vous priez
Ils prient.

FUTUR

Je prierai
Tu pieras
Il priera,
Nous prierons
Vous prierez
Ils prieront.

COND PRÉSENT

IMPARFAIT

Je priais
Tu priais
Il priait,
Nous priions
Vous priiez
Ils priaient.

Je prierais
Tu prierais
Il prierait,
Nous prierions
Vous prieriez
Ils prieraient.

IMPÉRATIF

PASSÉ DÉFINI

Je priai
Tu prias
Il pria,
Nous priâmes
Vous priâtes
Ils prièrent.

Prie,
Priions
Priez.

STBJ. PRÉSENT

Que je prie
Que tu pries
Qu'il prie,

Que nous priions
 Que vous priiez
 Qu'ils prient.
 IMPARFAIT
 Que je priasse
 Que tu priasses
 Qu'il priât,
 Que nous priassions
 Que vous priassiez
 Qu'ils priassent.

2. Participe présentի մէջ yant վերջացող բայերը խոնարհման ատեն իրենց յը ի ի կը փոխեն համր e ի առջեւ, ինչպէս appuyant.

IND. PRÉSENT

J'appuie
 Tu appuies
 Il appuie,
 Nous appuyons
 Vous appuyez
 Ils appuient.

IMPARFAIT

J'appuyais
 Tu appuyais
 Il appuyait,
 Nous appuyions
 Vous appuyiez
 Ils appuyaient.

INF. PRÉSENT
 Prier, Աղաչել Աղօթել

PASSÉ

Avoir prié,

PARTICIPE PRÉSENT

Priant,

PASSÉ

Prié, priée, ayant prié.

PASSÉ DÉFINI

J'appuyai
 Tu appuyas
 Il appuya,
 Nous appuyâmes
 Vous appuyâtes
 Ils appuyèrent.

FUTUR

J'appuierai
 Tu appuieras
 Il appuiera,
 Nous appuierons
 Vous appuiez
 Ils appuieront.

COND. PRÉSENT

J'appuierais
 Tu appuierais
 Il appuierait,
 Nous appuierions
 Vous appuieriez
 Ils appuieraient.

IMPÉRATIF

Appuie
 Appuyons
 Appuyez.

SUBJ. PRÉSENT

Que j'appuie
 Que tu appuies
 Qu'il appuie,
 Que nous appuyions
 Que vous appuyiez
 Qu'ils appuient.

Բայց կան անանկ բայեր որոնք իրենց յը կը պահեն համր e ի առջեւ. երբ յէն առջի գերը a կամ e գրերէն մէկը ըլլայ, ինչպէս.

Payer
 Ils payeront.

INPARFAIT

Que j'appuyasses
 Que tu appuyassiez
 Qu'il appuyât,
 Que nous appuyassions
 Que vous appuyassiez
 Qu'ils appuyassent.

INF. PRÉSENT

Appuyer կրթել

PASSÉ

Etre appui.

PARTICIPE PRÉSENT

Appuyant.

PASSÉ

Appui, appuie, étant appui.

Grasseyez
 Ils grasseyent.

ԳԵՐԱՆՈՒՆԱԿԱՆ ԲԱՅԻՆ ԽՈՆՍՐՀՈՒՄԸ

IND. PRÉSENT

Je me flatte
Tu te flattes
Il se flatte,
Nous nous flattons
Vous vous flattez
Ils se flattent.

IMPARFAIT

Je me flattais
Tu te flattais
Il se flattait,
Nous nous flattions
Vous vous flattiez
Ils se flattaient.

PASSÉ DÉFINI

Je me flattai
Tu te flattas
Il se flatta,
Nous nous flattâmes
Vous vous flattâtes
Ils se flattèrent.

PASSÉ INDÉFINI

Je me suis flatté *ou* flat-
[tée
Tu t'es flatté *ou* flattée
Il s'est flatté *ou* elle
[s'est flattée,

Nous nous sommes flat-
[tés *ou* flattées
Vous vous êtes flattés
[ou flattées
Ils se sont flattés *ou*
elles se sont flattées.

PASSÉ ANTÉRIEUR

Je me fus flatté
Tu te fus flatté
Il se fut flatté,
Nous nous fûmes flattés
Vous vous fûtes flattés
Ils se furent flattés.

PLUS-QUE-PARFAIT

Je m'étais flatté
Tu t'étais flatté
Il s'était flatté,
Nous nous étions flattés
Vous vous étiez flattés
Ils s'étaient flattés.

FUTUR

Je me flatterai
Tu te flatteras
Il se flattera,
Nous nous flatterons
Vous vous flatterez
Ils se flatteront.

FUTUR ANTÉRIEUR

Je me serai flatté
Tu te seras flatté
Il se sera flatté
Nous nous serons flattés
Vous vous serez flattés
Ils se seront flattés.

CONDITION. PRÉSENT

Je me flatterais
Tu te flatterais
Il se flatterait.
Nous nous flatterions
Vous vous flatteriez
Ils se flatteraient.

PASSÉ (1°. forme).

Je me serais flatté
Tu te serrais flatté
Il se serait flatté.
Nous nous serions flattés
Vous vous seriez flattés
Ils se seraient flattés.

PASSÉ (2°. forme).

Je me fusse flatté
Tu te fusses flatté
Il se fusse flatté.

Nous nous fussions flat-
[tés
Vous vous fussiez flattés
Ils se fussent flattés.

IMPÉRATIF

Flatte-toi
Flattons-nous
Flattez-vous.

SUBJONCTIF PRÉSENT

Que je me flatte
Que tu te flattes
Qu'il se flatte.
Que nous nous flattions
Que vous vous flattiez
Qu'ils se flattent.

IMPARFAIT

Que je me flattasse
Que tu te flattasses
Qu'il se flattât.
Que nous nous flattas-
[sions
Que vous vous flattas-
[siez
Qu'ils se flattassent.

PASSÉ

Que je me sois flatté
Que tu te sois flatté
Qu'il se soit flatté.

Que nous nous soyons
[flattés
Que vous vous soyez
[flattés
Qu'ils se soient flattés.

PLUS-QUE-PARFAIT

Que je me fusse flatté
Que tu te fusses flatté
Qu'il se fût flatté.
Que nous nous fussions
[flattés

Que vous vous fussiez
[flattés
Qu'ils se fussent flattés.
INFINITIF PRÉSENT
Se flatter.

PASSÉ

S'être flatté.

PARTICIPE PRÉSENT

Se flattant.

PARTICIPE PASSÉ

S'étant flatté.

ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐ

Երկու տեսակ անկանոն բայեր կան. մեկ մը անոնք՝ որոց ածանցեալ ժամանակները կազմուի ժամանակ կանոնովը կը կազմուին, երկրորդ անոնք որոց ածանցեալ ժամանակները կազմուի թիւն ժամանակի կանոնէն կը խտտորին :

ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԿԱՆՈՆԱՅԸ ՀԱՄԵՄՍ ՉԵՒԱՅՈՂ

ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐ

TEMPS PRIMITIFS

Ն Ա Ն Ա Ն Ա Ն ժ Ա Մ Ա Ն Ա Վ Ք

INFIN. PRÉS.	PARTI. PRÉS.	PARTI. PASSÉ	INDIC. PRÉS.	PASSÉ DÉFI.
Bouillir Էռալ Dormir Բնմալ Faillir Սխալիլ Fuir Փախչիլ Mentir Մեծիլ Offrir Էնծալիլ	Bouillant Էռալով Dormant Բնմալով Faillant Սխալիլով Fuyant Փախչիլով Mentant Մեծիլով Offrant Էնծալիլով	Bouilli Էռալած Dormi Բնմալած Failli Սխալած Fui Փախած Menti Մեծած Offert Էնծալած	Je bous Կ'էրալ Je dors Կը Բնմալ Je faux Կը սխալիլ Je fuis Կը փոխչիլ Je mens Կը մեծիլ J'offre Կ'ընծալիլ	Je bouillis Էռալի Je dormis Բնմալի Je failli Սխալեցայ Je fuis Փախայ Je menti Մեծի J'offri Էնծալեցի

Ouvrir Բանալ Parir Մեկնել Sentir Զգալ Servir Ծառայել Sortir Ելնել Souffrir Նեղուի Tressaillir Գողալ Vêir Հագնել	Ouvrant Բանալով Partant Մեկնելով Sentant Զգալով Servant Ծառայելով Sortant Ելնելով Souffrant Նեղուելով Tressaillant Գողալով Vêtant Հագնելով	Ouvert Բացած Parir Մեկնում Senti Զգալով Servi Ծառայած Sorti Ելած Souffert Նեղուած Tressailli Գողացած Vêtu Հագած	Jouvir Բացի Je partis Մեկնեցայ Je sentis Զգացի Je servis Ծառայեցի Je sortis Ելայ Je souffris Նեղուեցայ Je tressaillis Գողացի Je vêtis Հագայ
--	---	--	--

Ա Ն Կ Ա Ն Ո Ն Բ Ա Յ Ե Ր

**Որոնց անանցեալ ժամանակներն կը խոսարին եւագմարիւն
Փամամակի կամոններէն**

Aller Քայլել Envoyer Խրելի	Allant Քայլելով Envoyant Խրելով	Allé Քայլած Envoyé Խրած	Je vais Կր քայլեմ J'envoie Կր խրեմ	J'allai Քայլեցի J'envoyai Խրեցի
Acquérir Վասրիել	Acquérent Վասրիելով	Acquis Վասրիւած	J'acquiers Կր վասրիմ	J'acquis Վասրիեցայ
Plenivoir Անհելի	Plénivant Անհելիով	Plu Անհելած	Il plévent Կանհելեմ	Il plut Անհելեց

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Լ Ն Ո Ր Դ Ո Ւ Ք Ի Ի Ն

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ Լ Ն Ո Ր Դ Ո Ւ Ք Ի Ի Ն

ՉՈՐՐՈՐԳ ԼՐՈՐԳՈՒԹԻՒՆ

Absoudre Թաղալ Battre Զարնել Braire Զուցնել Cloue Խնուլ Conclure Եզրակացնել Conditre Առացնորդել Confire (Անուշ) Էփել Connaitre Հասել Coudre Կարել Crandre Վախճալ	Absoluant Թաղալ Battant Զարնելով Concluant Եզրակացնելով Conditisant Առացնորդելով Confisant (Անուշ) Էփելով Connaitisant Հասնելով Cousant Կարելով Craignant Վախճալով	Absous(absoute) Թաղած Battu Հարկած Clos Խցած Conclus Եզրակացնել Condituit Առացնորդել Confi (Անուշ) Էփած Connu Հասնած Cousu Կարած Craint Վախճած	J'absous Կը թաղաւ Je bats Կը զարնեմ Il brait Կը զուցնէ Je conclus Կ'էզրակացնեմ Je condutis Կ'առացնորդեմ Je confis (Անուշ) Կ'էփեմ Je connais Կը հասնեմ Je couds Կը կարեմ Je crains Կը վախճամ	Je battis Զարնի Je conclus Եզրակացուցի Je condutis Առացնորդեցի Je confis (Անուշ) Էփեցի Je connus Հասնեցի Je coudis Կարեցի Je craignis Վախճացայ
---	---	---	--	---

Croire Հաւատալ Կարծել Croitre Աճել Ecrire Գրել Exclure Արծել Joindre Սխաղճել Lire Կարդալ Maudir Աճնծել Medire Զրպարեալ Mettre Գճել Moudre Խաղալ Naitre Ծնել	Croyant Կարծելով Croissant Աճելով Ecrivant Գրելով Excluant Արծելով Joignant Սխաղճելով Lisant Կարդալով Maudissant Աճնծելով Medisant Զրպարեալով Mettant Գճելով Moullant Սաղալով Naissant Ծնելով	Cru Կարծած Cru Աճած Ecrit Գրած Exclu Արծած Joint Սխաղճած Lu Կարդացած Maudis Աճնծած Medit Զրպարած Mis Գրած Moulu Աղացած Ne Ծնած	Je crois Կը կարծեմ Je crois Կ'աճեմ J'ecriis Կը գրեմ J'exclus Կը արծեմ Je joins Կը սխաղճեմ Je lis Կը կարդամ Je maudis Կ'աճնծեմ Je medis Կը զրպարեմ Je mis Կը գրեմ Je mouls Կ'աղացեմ Je nais Կը ծնեմ	Je crus Կարծեցի Je crus Աճեցայ J'ecriis Գրեցի J'exclus Արծեցի Je joins Սխաղճեցի Je lis Կարդացի Je maudis Աճնծեցի Je medis Զրպարեցի Je mis Գրեի Je mouls Աղացի Je nais Ծնայ
---	--	---	---	---

Nuire Վնասել Paraitre Երևիլ Plaire Հասիլ Repaire ձարակիլ (haus) Résoudre Բռնել Rire Խնայել Rompre Կտրել, կտրել Suffire Բռնել Suivre Հետևել Taire Լռել Teindre Գիւղել Traire Կար կրել	Nuisant Վնասելով Parassant Երեսնակով Plaisant Հանելով Repaissant ձարակելով Résolvant Ռոշակով Riant Խնայով Rompant Կտրելով Suffisant Բռնելով Suivant Հետևելով Taisant Լռելով Teignant Գիւղելով Trayant Կրելով	Nui Վնասած Paru Երեւած Plu Հանել Repu ձարակած Résolu résous Ռոշակ Ri Խնայած Rompu Կտրած Suffi Բարած Suivi Հետեւած Tu Լռած Teint Գիւղած Trait Կրած	Je nuis Վնասեցի Je parus Երեւեցայ Je plus Հանեցայ Je repus ձարակեցայ Je résolus Ռոշեցի Je ris Խնայեցի Je rompis Կտրեցի Je suffis Բարեցի Je suivis Հետևեցայ Je tus Լռեցի Je teignis Գիւղեցի
---	---	--	---

Vaincre Յարել Vivre Կարիլ Courir Վազել Cueillir Քաղել Mourir Մեռիլ Tenir Բռնել Venir Գալ	Vainquant Յարելով Vivant Կարելով Courant Վազելով Cueillant Քաղելով Mourant Մեռնելով Tenant Բռնելով Venant Քաղով	Vaincu Յարված Vécut Կարած Couru Վազած Cueilli Քաղած Mort Մեռած Tenu Բռնած Venu Եկած	Je vainquis Յարեցի Je vécut Կարեցայ Je courus Վազեցի Je cueillis Քաղեցի Je mourus Մեռայ Je tins Բռնեցի Je vins Եկայ	Je déchu Ինկայ J'échus Վիճակեցայ Il fallut Պէտք եղաւ
Choir Ինկալ Déchoir Ինկալ (qu'assozit) Échoir Վիճակել Falloir Պէտք ուլլալ	Échéant Վիճակելով	Chu Ինկած Déchu Ինկած Échu Եկած Fallu Պէտք եղած	Je vaines Կր յարթել Je vis Կ'արթիւ Je cours Կր վազել Je cueille Կր քաղել Je meurs Կր մեռնիւ Je tiens Կր բռնել Je viens Կր եկաւ	Je déchois Կ'իջեաւ J'échois Կր վիճակեաւ Il faut Պէտք է

Ե Ր Ր Ր Ր Գ Լ Վ Ո Ր Գ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Mouvoir Շարժել Pourvoir Հոգով Pouvoir Կարենալ Prévoir Գործակել S'asseoir Շուշել Savoir Գիտնալ Surseoir Յարգաղել Valoir Արժել Voir Տեսնել Vouloir Ուզել	Mouvoir Շարժելով Pourvoyant Հոգովով Pouvant Կարենալով Prévalant Գերազանցելով Prévoyant Գործակելով S'assoyant Շուշելով Sachant Գիտնալով Sursoyant Յարգողելով Valant Արժելով Voyant Տեսնելով Voulant Ուզելով	Mù Շարժած Pourvu Հոգացած Pu Կրկնած Prévalu Գերազանցած Prévu Գործակած Assis Շուսած Su Գիտցած Sursis Յարգաղած Valu Արժած Vu Տեսած Voulus Ուզած	Je meus Կր շարժեմ Je pourvois Կր հոգով Je peux Կր քուս Je puis Կր քուս Je prévalais Կր գերազանցեմ Je prévois Կր գործակեմ Je m'assis Կր շուսեմ Je sais Կր քուս Je sursois Կր յարգաղեմ Je vaux Կր արժեմ Je vois Կր տեսնեմ Je veux Կր ուզեմ	Je mus Շարժեցի Je pourvus Հոգով Je pus Կր քուս Je prévalus Գերազանցեցի Je prévis Կր գործակեցի Je m'assis Շուսույ Je sus Կր քուս Je sursis Յարգաղեցի Je valus Արժեցի Je vis Տեսույ Je voulus Ուզեցի
---	---	---	---	---

Boire Խմել Dire Ըսել Faire Լինել Prendre Առնել	Buvant Խմելով Disant Ըսելով Faisant Ընելով Prenant Առնելով	Bu Խմած Dit Ըսած Fait Ըրած Pris Առած	Je bois Կր քուս Je dis Կր քուս Je fais Կր քուս Je prends Կր առնեմ	Je bus Խմեցի Je dis Ըսեցի Je fis Ըրեցի Je pris Առեցի
---	---	---	--	---

ՉՈՐՐՈՐԴ ԼՍՈՐԴ ՈՒԹԻՒՆ

3. ԳԻՏԵԼԻՔ. Եթէ անկանոն բայի մը որ
և իցէ մէկ նախնական ժամանակը պակսի,
անկէ կազմուած ածանցեալն ալ կը պակ-
սի, օրինակի համար. Choir բայը շնորո-
նէշորիւն ներկայ, տահմանական ներկայ
և անցեալ կատարեալ չունի. հետևաբար
այս ժամանակներէն ածանցեալ ժամանակ-
ներն ալ չունի և պակասաւոր է :

Ահա այն անկանոն բայերը որոնք կազ-
մուած ժամանակի կանոններէն կը խո-
տորին :

ԱՆԵՐԵՒՈՅԹԻՆ ԿԱԶՄԱԾ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐԸ

Aller	Ապառնի	j'irai,	tu iras,	ևւ այլն.
	Թէական	j'irais	ևւ այլն.	
Envoyer	ևւ renvoyer	Ապառնի	j'enverrai,	ևւ այլն.
Acquerir	Ապառնի	j'acquerrai	ևւ այլն.	
Courir	»	je courrai,		
Cueillir	»	je cueillerai,		
Mourir	»	je mourrai,		
Tenir, venir	»	je tiendrai, je viendrai,		
Echoir, déchoir	»	il écherra, il décherra.	ևւն.	
Falloir	»	il faudra,	ևւ այլն.	
Pourvoir	»	je pourvoirai,	ևւ այն.	
Pouvoir	»	je pourrai,		
Prévaloir	»	je prévaudrai,	ևւ այլն.	

Prévoir	Ապառնի	je prévoirai,	ևւ այլն.
S'asseoir	»	je m'assierai,	» կամ
		je m'asseierai,	»
Savoir	»	je saurai,	»
Surseoir	»	je surseoirai,	»
Valoir	»	je vaudrai,	»
Voir	»	je verrai,	»
Vouloir	»	je voudrai,	»
Faire	»	je ferai,	»

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐԿԱՅՆ ԿԱԶՄՈՒԱԾՆԵՐԸ

Ն Ե Ր Կ Ա Յ

Allant.	nous allons,	vous allez,	ils vont.
Acquérant.	nous acquérons,	vous acquérez,	ils acquièrent.
Mourant.	nous mourons,	vous mourez.	ils meurent.
Tenant	nous tenons,	vous tenez,	ils tiennent.
Venant,	nous venons,	vous venez,	ils viennent.
Mouvant.	nous mouvons,	vous mouvez,	ils meuvent.
Pouvant.	nous pouvons,	vous pouvez,	ils peuvent.
Voulant.	nous voulons,	vous voulez,	ils veulent.
Buvant.	nous buvons,	vous buyez,	ils boivent.
Prenant.	nous prenons,	vous prenez,	ils prennent.
Disant.	nous disons,	vous dites,	ils disent.

Redisant, nous redisons, vous redisez, ils redisent.

Իսկ *Μέδیره*, prédire *և ասանցմէ ածանցեալ բայերը* médisez, prédisez, *և այլն կ'ըլլան* :

Faisant, nous faisons, vous faites, ils font.

Sachant, nous savons, vous savez, ils savent.

Ա Ն Կ Ա Տ Ա Ր

Sachant, je savais, tu savais, *և այլն*.

ՍՏՈՐԱԴՍՍԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Allant, que j'aille, que tu ailles, qu'il aille, que nous allions, que vous alliez, qu'ils aillent.

Acquérant, que j'acquière, que tu acquières, qu'il acquière, que nous acquérions, que vous acquériez, qu'ils acquièrent.

Mourant, que je meure, que tu meures, qu'il meure, que nous mourions, que vous mouriez, qu'ils meurent.

Tenant, que je tienne, que tu tiennes, qu'il tienne, que nous tenions, que vous teniez, qu'ils tiennent.

Venant, que je vienne, que tu viennes, qu'il vienne, que nous venions, que vous veniez, qu'ils viennent.

Falloir *թէպէտ ընդունելու թիւն ներկայ չունի*, qu'il faille *կ'ըլլայ* :

Mouvant, que je meuve, que tu meuves, qu'il meuve, que nous mouvions, que vous moviez, qu'ils meuvent.

Valant, que je vaille, que tu vailles, qu'il vaille, que nous vallions, que vous valliez, qu'ils vailent.

Voulant, que je veuille, que tu veuilles, qu'il veuille, que nous vualions, que vous vouliez, qu'ils veuillent.

Buvant, que je boive, que tu boives, qu'il boive, que nous buvions, que vous buviez, qu'ils boivent.

Prenant, que je prenne, que tu prennes, qu'il prenne, que nous prenions, que vous preniez, qu'ils prennent.

Faisant, que je fasse, que tu fasses, qu'il fasse, que nous fassions, que vous fassiez, qu'ils fassent.

Pouvant, que je puisse, que tu puisses, qu'il puisse, que nous puissions, que vous puissiez, qu'ils puissent.

Սահմանական ներկայն այսպէս կը կազմէ հետեւեալ բային հրամայականը :

Սահմ. Tu sais, nous savons, vous savez.

Հրամ. Sache, sachons, sachez.

(*Հետեւեալ բայերը նշանակեալ ժամանակներուն վերածել.*)

IND. PRÉSENT

(Orphéus)

J'affirme, tu pries, il amasse. Nous attribuons, vous héritez.

Je mener. Tu compléter. Il envoyer. Nous avancer. Vous acheter. Ils appeler. Nous renoncer à la paresse. La mort niveler tout. Trop de plaisir ennuyer. Ces élèves répéter comme des perroquets. Les nuages s'amonceler. L'intempérance abrégier la vie. Tu t'apitoyer sur ce malheureux. Les épis vides lever la tête. Les oiseaux becqueter les meilleurs fruits. C'est l'or qui posséder les avarés; et non les avarés qui posséder l'or. La nature est un miroir fidèle qui refléter à nos yeux la grandeur et la majesté de Dieu.

IMPARFAIT

Je commencer. Tu plonger. Il régner. Vous broyer. Nous appuyer. Ils jeter. La mort nous menacer. Nous défrayer nos amis. Crésus noyer dans l'opulence. Les cyclopes forger les foudres de Jupiter. Vous ployer sous le malheur. L'armée française avancer, les ennemis engager le feu: la victoire balancer.

PASSÉ DÉFINI

Je feuilleter. Vous chanceler. Il ensemer. Nous exercer. Tu rédiger. Ils pincer. Moïse changer les eaux du Nil en sang. Cet homme nous obliger, nous le soulager. Nous devancer nos rivaux. Pourquoi révéler-tu ce secret? Les prophètes annoncer le Messie.

FUTUR

Tu élever. Vous cacheter. Il considérer. Nous achever. Je m'essuyer. Ils étayer. Dieu protéger les gens de bien. Tu préférer l'utile à l'agréable. Nous apprécier vos bonnes qualités. Vous regretter le temps perdu. Nos vertus nous frayer le chemin du ciel.

COND. PRÉSENT

Vous céder. Tu enrayer. Je lever. Nous nettoyer. Il atteler. Ils remuer. Tu égayer tes amis. Avec un point d'appui, on soulever la terre. Ce n'est pas moi qui répéter une calomnie, et qui altérer la vérité. Certaines gens se noyer dans un verre d'eau.

IMPÉRATIF

Payer tes dettes. Ne forcer point notre talent. Rappeler-toi tes promesses. N'atteler pas tous vos bœufs à la même charrue. Employer mieux ton temps. Employer mieux votre temps. Employer mieux votre temps.

SUBJ. PRÉSENT

Il faut que j'abrégier, que nous essayer, qu'il envoyer, que nous épeler, que tu semer, qu'il régner. Que Dieu vous protéger. Tu réussiras pour peu que tu essayer. Il faut que chacun balayer devant sa porte. Les princes veulent qu'on les récréer sans cesse. Il est important que nous vous confier ce secret et que vous ne le révéler à personne. L'équité veut que nous ne parier pas à coup sûr. Que l'ordre et l'économie régler les dépenses. Dieu veut que nous le glorifier et que nous sanctifier son nom.

IMPARFAIT

Il faudrait que tu tracer, qu'il agréer, que je prolonger, que vous essuyer, que nous prononcer, qu'ils juger. Je désirerais qu'on ériger des statuts aux bienfaiteurs de l'humanité. On trouverait mauvais que tu ne t'occuper que de toi. Nous voudrions que le ciel exaucer nos vœux les plus insensés. Alexandre craignait que ses généraux ne célébrer ses funérailles par des batailles sanglantes. Les anciens ordonnaient qu'on jeter les parricides à la mer.

(Յագևակի ընկն հեճևեալ դասը .)

Ծան Մխայն շեղարովները եւ իրենց վերաբերեալներն յոգևակի ը ել , ի՛նչպէս .

Je croyois que tu criais au secours. պէտք է ըսել nous croyions que vous criiez au secours.

Je nage Tu chancelles. Il nivèile, Je renouvellerai. Que j'interpelle. Qu'il entremèle. Tu cachettes. Il empiète. Je rudoyai Je vous guette. Achève. J'emploie Tu employais Il employa. Que je foudroie Que tu nettoies. Qu'il aboie. Tu croyais. Je niais. Que tu appuyasses. Tu sciais du bois. Je vendange mon clos. Je soulage les pauvres. Je trace cette page. Je croyais que tu criais au secours. Tu te noyais; je plongeai et te ramenai sain et sauf au rivage. Pauvre aveugle , autrefois tu te désennuyais par la lecture, tu variais tes occupations, tu ne mandiais pas et tu ne ployais pas sous le malheur. Ménage ton temps, emploie-le bien. Dieu veut que tu le pries sans cesse, que tu croies en lui. et que tu espères en son infinie miséricorde. Je ne tolererai pas que tu ries du mal des autres, que tu t'égayes à leurs dépens, que tu les railles, et que tu les ennues par tes sarcasmes. Quand j'étais enfant, j'employais mon temps à des lectures futiles, et je m'ennuyais de tout ce qui n'était qu'instructif. Quand je confie mes peines, je les allège. Quand je confiais mes peines, je les allégeais. Tu humilies ce malheureux ; il faut que tu t'apitoies sur son sort et que tu ne le mortifies pas par tes refus hautains. Quand je suis seul, je songe à mes défauts ; songe aussi aux tiens. Flagelle ton amour-propre, et tu deviendras meilleur. Règle tes pensées, pèse tes paroles, ne projette que de bonnes actions, et emploie sagement ton temps.

(Էզակիի դասնեղ .)

Nous enlevons. Ils dénoncèrent. Nous achevons. Vous

achevez. Ils parsémeront. Vous parsemez. Que nous enlevions. Que vous enleviez. Qu'ils enlevassent. Persévérez. Nous persévérans. Que vous persévérassiez. Nous le protégeons. Ils égayeraient. Ils égayeront. Égayez. Nous renouvelons. Que nous prétions. Que vous regrettiez. Vous empiétez. Nous nettoions. Nous nettoions. Vous broiez. Vous broyiez. Que vous broyiez. Côtomez. Que nous tutoions. Que vous tutoyiez. Que nous protégeassions. Ils protégèrent. Vous furetez partout. Ils soulagèrent les orphelins. Vous grasseyez. Pourquoi altérez-vous la vérité? Employez mieux votre temps. Vous répétez toujours la même chose, et vous nous ennuyez. Les juges se prononcèrent en sa faveur. Nous payons ce que nous achetons. Vous ménagiez votre santé. Nous renouvelons notre bail. Vous cachez une lettre. Élevez bien votre fils, ne tolérez point ses défauts, jetez dans son cœur de bonnes semences. Réglez chaque jour comme s'il devait être le dernier. Nous nous rappelons toujours avec plaisir nos bonnes actions. Pesez mûrement tout ce que vous projetez ; procédez avec mesure.

(Հեճևեալ բայերը նշանակեալ ժամանակին վերածել .)

IND. PRÉSENT

J'établir. Tu salir. Il trahir. Nous avertir. Vous guérir. ils ralentir. Tu obéir à tes parents et tu les chérir. Vous remplir vos devoirs. Tout ne périr pas avec le corps. La colombe gémir. Les arbres grossir, grandir, pourrir. Les rayons du soleil nous éblouir.

PASSÉ INDÉFINI

Nous rétablir. Il punir. Tu réunir. Elles tarir. Vous définir. Je franchir. Paul et Julien réussir dans ce travail

difficile. Louis XVI *abolir* la torture. Tu *agir* avec discernement si tu *choisir* un ami véritable. La France *établir* sa domination en Afrique. Les obstacles ne *ralentir* pas le zèle de saint Vincent de Paul.

SUBJ. PRÉSENT

Il faut que nous *polir*, que tu *dépolir*, qu'il *démolir*, que vous *aplatir*, que je *dégrossir*, qu'ils *arrondir*. Nous doutons que tu *réussir* sans une application soutenue. Ne crains pas que le travail te *vieillir*. Il est bon que les jeunes gens ne *s'amollir* pas et qu'ils *s'aguerrir* à la fatigue. Il n'y a rien qui *rafraichir* le sang comme une bonne action.

IMPARFAIT DE L'INDICATIF

Je *pâlir*. Vous *rougir*. Il *ourdir*. Tu *assainir*. Nous *bâtir*. Ils *agrandir*. Le jeune Télémaque *unir* la douceur à la modestie. Les Sybarites *bannir* les coqs de leur ville. Les Romains *nourrir* des oies sacrées. Les anciens *pétrir* le pain dans des arbres creux. Le commerce et la navigation *enrichir* les Phéniciens. Tobie et son fils *ensevelir* les morts.

IMPÉRATIF

Accomplir tes devoirs. *Accomplir* nos devoirs. *Accomplir* vos devoirs. Ne te *réjouir* pas du malheur d'autrui. Ne vous *réjouir* pas du malheur d'autrui. Ne nous *réjouir* pas du malheur d'autrui.

FUTUR SIMPLE

J'appauvrir. Tu *enrichir*. Vous *saisir*. Il *ravir*. Nous *ternir*. Ils *réjouir*. L'étude *embellir* et *remplir* tes jours. Vous *applaudir* au courage. Les arbres *reverdir* au printemps et *jaunir* en automne. Jésus-Christ a dit : *J'anéantire* le temple de Dieu et le *rebâtir* en trois jours. Au dernier jour, les méchant *gémir* et les bons se *réjouir*.

Nous nous *enrichir* par le travail et l'économie. Le travail et l'économie nous *enrichir*. Vous *guérir* par la diète. La diète dit aux malades : Je vous *guérir*.

PASSÉ DÉFINI

Il *gravir*. Vous *envahir*. Il *fléchir*. Nous *fournir*. Ils *garnir*. Tu *dégarnir*. Vous *pâlir* à sa vue. Nous *gravir* les flancs escarpés de la montagne. Clovis *ternir* les dernières années de son règne. Les eaux de la mer Rouge *engloutir* les Egyptiens. Une éruption du Vésuve *engloutir* Herculanium. Les Hébreux se *nourrir* de manne dans le désert. Les Francs *franchir* le Rhin, *envahir* les Gaules et *s'y établir*.

(Յոգնակի շնեղ.)

Je faiblissais. Tu avais faibli. Il faiblirait. Il eût *dégarni*. Il eût *dégarni*. Que j'aie *approfondi*. Que tu eusses *ourdi*. Qu'il *démolisse*. Qu'il *démolisse*. Tu as *assaini*. *Pétris*. J'équarrirai. Tu auras *pâti*. Tu auras *pâti*. La *chaleur* de l'été mûrit les moissons. *Choisis* bien tes amis. La *rose* vieillit en naissant. Tu vieilliras sans t'en douter. *Saisis* l'occasion aux cheveux. L'*avare* enfouit son âme avec son trésor. La *lecture* a toujours *agrandi* l'âme et *nourri* l'esprit. Hier tu subis un affront. A quoi *réfléchis-tu* en ce moment ? Je punirai l'élève qui salira son livre. Quand j'aurai *réfléchi*, j'agirai résolument. Tu *guériras* de l'ennui par le travail. Le *travail* *enrichit*. Notre *travail* nous *enrichera*. Le bon *vin* *réjouit* le cœur de l'homme. Je *chériss* mes parents. Si tu ne *guéris* pas de tes vices, tu finiras par leur obéir comme un *esclave* obéit à son maître.

(Եզակի շնեղ.)

Nous *chérirons*. Vous *chérir*ez. Ils *chérissent*. Ils *ché-*

rirent. *Nous* refroidissions. *Vous* eûtes verni. *Nous* éclaircissions. *Nous* éclaircissons. Que *vous* ayez enfoui. *Nous* avions rajeuni. *Qu'is* vous rôtissiez. *Ils* auraient approfondi. *Ils* eurent enseveli. *Ils* eussent enseveli. *Qu'ils* adoucissent (1). *Qu'ils* adoucissent (2). *Vous* chérissez l'étude. *Vous* chérites tousjours l'étude *Vous* réussiriez si vous agissiez autrement. Les *eaux* de la Loire grossissaient à vue d'œil. Les *médecins* guérissent les maladies du corps ; de bons *livres* guérissent celles de l'âme. *Nous* préférons *ceux* qui rougissent à *ceux* qui pâlisent. *Vous* compatirez au malheur d'autrui. Ne *trahissez* jamais la confiance de personne. Il faut que *nous* ayons fini ce travail ce soir. Les *philosophes* se réjouissent de leur pauvreté. Si *vous* espérez, vous jouissez. *Vous* bâtissez sur le sable. Les *feuilles* frémissent, les *lions* rugissent, les *taureaux* mugissent, les *chevaux* hennissent. Toujours les *feuilles* ont frémi, les *lions* ont rugi, les *taureaux* ont mugé, les *chevaux* ont henni. Toujours les *feuilles* frémiront, les *lions* rugiront, les *taureaux* mugiront, les *chevaux* henniront.

(Բայերը նշանակեալ ժամանակներուն վերածել.)

IND. PRÉSENT

Je rendre. Tu répondre. Il rire (3). Nous entendre. Vous

(1) Subjonctif présent.

(2) Subjonctif imparfait.

(3) Rire, sourire, rompre, corrompre, interrompre բայերը rendre բային վրայ կը խոնորհուին կանոնաւ բայէս . վրայն թէ՛ սահմանակոն ներկայ եզակի երբորդ գէ՛մբին մէջ է գիրը կաւելցընեն, ինչպէս . il rit, il sourit, il rompt.

tendre. *Ils* vendre L'écho répondre. Dieu entendre nos prières. La chaleur corrompre la viande. C'est moi qui entendre et c'est lui qui répondre. Pourquoi ne répondre-tu pas quand on t'interroge ? Tous les fleuves se perdre dans la mer Je haïr les chiens qui mordre quand on les caresser. Nous descendre tous du mêmes père. L'expérience et la réflexion nous rendre sages. C'est de toi seul que dépendre ton honneur et ta réputation. Le fat se sourire à lui-même, tandis que l'ironie et la satire sourire autour de lui.

IMPARFAIT

Je défendre. Tu revendre. Il correspondre. Nous rire. Vous sourire. Ils corrompre. Nous perdre au jeu. Vous fondre des balles. Est-ce toi qui attendre ? Comme nous rire de bon cœur quand nous être au collège ! Les Grecs descendre des Égyptiens. Les Romains prétendre que Romulus descendre du Dieu Mars. Diogène tendre la main à une statue pour s'accoutumer, disait-il, au refus.

PASSÉ DÉFINI

Tu répondre. Vous sourire Il interrompre. Nous confondre. Ils descendre. Je tendre. C'est nous qui pendre la crémaillère. Est-ce vous qui défendre cette juste cause ? Les descendants de Noë se répandre en Europe, en Asie, et en Afrique. Les Etats Unis dépendre longtemps de l'Angleterre. L'âne venir à son tour et dire : Je tendre de ce pré la largeur de ma langue. Les fils de Jacob vendre leur frère Joseph. Judas vendre son maître et se pendre de désespoir. Dieu étendre au-dessus de nos têtes un dais magnifique parsemé d'étoiles.

FUTUR SIMPLE

Nous répondre. Je répondre. Vous refondre. Tu détordre. Elles rendre. Il démordre. Vous perdre vos mauvaises

habitudes, et je vous rendre mon estime. Rire bien qui rire le dernier. Quand tu être à table, tu étendre soigneusement ta serviette, tu attendre qu'on te serve, tu rompre proprement ton pain, tu étendre ton vin de beaucoup d'eau, tu ne répandre pas de sauce sur la nappe, tu ne prétendre pas aux meilleurs morceaux, tu n'interrompre personne, et tu répondre, avec douceur à tout ce que l'on te demander.

COND. PRÉSENT

Je tordre. Nous perdre. Il épandre. Vous vendre. Tu entendre. Ils suspendre. Les avarés tordre un œuf. Sans la vertu, vous prétendre vainement au bonheur. Si mon pays était attaqué, je le défendre. Nous revendre ces marchandises, que nous perdre certainement. Les flatteurs corrompre le meilleur naturel.

IMPÉRATIF

Apprendre votre leçon. Apprendre ta leçon. Apprendre nos leçons. Tordre ton linge, puis étendre-le. Défendre ton ami absent. Jésus répondit aux Pharisiens : Rendre à César ce qui appartient à César.

SUBJ. PRÉSENT

Que je rompre, que tu sourire, qu'il reperdre, que nous pourfendre, que vous rire, qu'ils tordre. Il est prudent que nous suspendre nos jugements. De tous les êtres de la création, l'homme est le seul qui rire. Il faut qu'un berger tondre ses moutons, et non qu'il les écorcer.

IMPARFAIT

Il faudrait que je défendre le faible, que tu ne perdre pas la tramontane, que Paul répondre poliment, que nous ne confondre pas l'éducation avec l'instruction, que vous rire moins haut, que Paul et Julien correspondre ensemble. Il serait ridicule que vous prétendre tout savoir. Il serait à désirer que les amis s'entendre pour mourir le

même jour. Autrefois les Vénitiens étaient les seuls qui fabriquer et vendre les glaces.

PARTICIPE PRÉSENT

On aggrave ses torts en répondre. L'accusé pâlit en entendre prononcer son arrêt. On voyait à Athènes un fou vendre la sagesse. Le cou élevé du cygne semble figurer la proue d'un navire fendre les ondes. L'ingratitude des enfants, c'est la bouche mordre la main qui lui porte la nourriture. Ne mentez jamais, même en rire.

PARTICIPE PASSÉ

Détendre. Tondre. Fendre. Rire. Corrompre. Le temps perdre ne se retrouve jamais. Damoclès voyait un glaive suspendre sur sa tête. Relisez souvent l'histoire touchante de Joseph vendre par ses frères. Un bienfait reprocher et un bienfait perdre. La politesse n'est souvent que de l'or étendre sur du fer.

(Յոգևակի շնի.)

Je prétends. Tu souriais. Ils détordra. Tu a défendu. J'avais rompu. Perds au jeu. Je perdrais si je jouais, mais je ne joue pas. Ton maître ne veut pas que tu interrompes à tout moment ; il voudrait aussi que tu ne répandisses de l'encre comme tu en répends. J'attends à la porte et je m'y morfonds. Julien apprend avec peine, mais il retient bien quand il a compris. Le roseau plie et ne rompt pas. L'oiseau fend l'air de ses ailes. L'enfant sourit à sa mère. Le chasseur tend ses filets. La pierre molle se fend en hiver. Entends bien mes questions ; tu la comprendras et tu y répondras. Un ami vicieux te corromprait bientôt. Ne réponds pas avec aigreur à celui qui te reprend doucement. Une mauvaise langue a mordu, mord et mordra toujours.

Vous contraignez. *Plaignez-les. Ils* adjoignent. *Nous* rejoignons. *Ils* enfreignaient. *Ils* enfreindraient. *Nous* peignons. *Vous* eûtes feint. *Vous* eussiez teint. *Vous* eûtes cousu. *Qu'ils* eussent permis. *Que nous* soumettions. *Ils* dissolvent. *Nous* découdrions. *Paul et Julien* ont plu, plaisent, plairons; auraient plu. *Les parvenus* méconnaissent leurs proches. *Les lectures* plaisent et instruisent. *Les plantes* naissent, croissent, vivent et meurent. *Les petits agneaux* reconnaissent leur mère au milieu du troupeau. *Les mauvaises étoffes* déteignent. *Les vertus* survivent aux richesses. *Les ivrognes* boivent le sang de leur famille. *Les hirondelles* boivent en volant. *Les blés* croissent aujourd'hui où croissaient autrefois des *herbes* inutiles. De même que les *champs* ne produisent que par la culture, les *enfants* ne s'instruisent que par le travail. Si *vous* aimez le miel, ne craignez pas les abeilles. *Les poissons* craignent la ligne meurtrière. *Les laboureurs* paresseux voudraient que leurs *champs* produisissent sans culture. Il ne faudrait pas que *vous* fissiez ce que *vous* blâmez chez les autres. *Les chevaux* sauvages vivent en pleine liberté. *Les hommes* vivraient plus longtemps s'ils étaient plus sobres. *Les hommes* paraissent nés pour la société.

ԳԼՈՒԽ Զ.

ԸՆԴՈՒՆ ԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ընդունելութիւնը (Participe) իբրև ածական և իբրև բայ կը գործածուի, ինչպէս. Un enfant sachant son devoir. իբ

պարտքը գիտցող տղայ մը. sachant իբրև բայ գործածուած է հոս:

Murailles écroulées, կործանած պարիսպներ: Հոս ալ écroulées իբրև ածական գործածուեր է:

ԳԼՈՒԽ Է.

ՄԱԿՐՍ

Մակբայները բային գործողութեան պարագաները կը ցուցնեն, գլխաւոր մակբայներն են.

Autrefois, jadis; aujourd'hui, և այլն. Երբեմն, այսօր. և այլն:

ԳԼՈՒԽ Ը.

ՆԱԽԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Նախադրութիւնները անուններուն և դերանուններուն վրայ դրուելով՝ գործողութեան մը այլ և այլ պարագայները կը ցուցնեն: Նախադրութիւնները շատ են. Après, contre, dans, de, depuis, և այլն: Ետքը, դէմ, մէջ, ի վեր:

ԳԼՈՒԽ Թ.

ՇԱՂԿԱՊ

Շաղկապը երկու բառ կամ երկու խօսք
իրարու հետ կը կապէ : Շաղկապները շատ
են .

Ainsi, car, cependant, comme, և այլն .
Այսպէս, վասն զի, սակայն, որովհետեւ .

ԳԼՈՒԽ Փ.

ՁԱՅՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Չախարկութիւնը հողւոյն յուզմունքը
յայտնող բառ մ'է, ինչպէս . Ah ! ha ! oh !
eh ! hé ! h'las ! bola ! aïe !

Ահ, ոհ, օհ, էհ, հէ, աւաղ, ույ :

ՄԱՍՆ Բ.

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԼՈՒԽ Ա.

1. Aigle թէ որ որսի-բաշտ նշանակէ՝
արական է, թէ որ դրոշմ կամ նշան-
ակէ՝ իգական է, ինչպէս .

Le grand et le petit aigle sont différents.

Մեծ և սղտիկ արծիւները տարբեր են :

Plusieurs aigles romaines furent prises.

Հռոմայեցոց շատ արծուեգրօնները
առնուեցան :

2. Amour, délice, orgue, եղակիի մէջ
արական են, յողնակիի մէջ իգական. ինչ-
պէս .

Un amour fatal, Des amoures fatales.

Չուստ սէր մը, Չուստ սէրեր :

3. Արականի մէջ արդէն համը e մը չու-
նեցող և անմիջապէս gens էն առաջ դրուող

ածականը իգական կ'ըլլայ. ինչպէս.

Il faut savoir s'accomoder de toutes gens.

4. Թէ որ gensի որպիսութիւն ցուցնող շատ ածականներ ըլլան, ամէնն ալ արական կը դրուին՝ եթէ իրմէ անմիջապէս մտա դրուողը արականի մէջ համր Ե մը ունենայ, իսկ իգական կը դրուին՝ եթէ երկու սեռի մէջ նոյն վերջաւորութիւնը չունենայ, այսինքն արականի մէջ արդէն համր Ե մը չունենայ. ինչպէս.

Ա. ին օրինակ.

Les faux honnêtes gens.

Բ. ին օրինակ.

Quelles folles gens.

5. Gens էն ետքը դրուող ածականը. միշտ արական կ'ըլլայ, ինչպէս.

Ces gens-là sont heureux.

Ա. յն (կամ այս) մարդիկը երջանիկ են :

6. Personne թէ որ յօդով մը և որոշիչ ածականով մը գործածուի՝ գոյական և իգական է, ինչպէս.

Ces personnes me sont bien chères.

Ա. յս անձինքը շատ սիրելի են ինձ :

7. Թէ որ առանց յօդի անորոշ կերպով գործածուի՝ անորոշ ածական և արական է, ինչպէս.

Je ne connais personne d'aussi heureux que cette femme.

Ա. յս կնկան պէս երջանիկ մէկը չեմ տեսած :

8. Couple, երբ պարզապէս զոյգ մը նշանակէ՝ իգական է, ինչպէս. une couple d'œuf զոյգ մը հաւկիթ :

9. Իսկ արական կ'ըլլայ՝ երբ նոյն զոյգմանց տէր երկու մարդիկ ցուցնէ. ինչպէս. Un couple d'amis, un couple de fripons, զոյգ մը (միակցորդ) բարեկամ, զոյգ մը խարերայ :

10. Enfant արական է՝ երբ մանչ աղայ նշանակէ, և իգական՝ եթէ պզտիկ աղջիկ ցուցնէ, ինչպէս. Un charmant enfant, սիրուն աղայ մը. une charmante enfant, սիրուն աղջիկ մը :

11. Hymne երբ պատերազմական երգ նշանակէ՝ արական է. Un hymne national, ազգային երգ մը : Իսկ երբ եկեղեցական երգ ցուցնէ՝ իգական է, ինչպէս. Des hymnes sacrées, արարգան երգեր :

12. Quelque chose *արական է՝ երբ նշանակէ բան մը, ինչպէս*. Il m'a dit quelque chose de *facheux*, *ինձի ցաւալի բան մը ըսաւ* : *Իսկ իգական՝ երբ նշանակէ ինչ որ ալ ըրրայ, ինչպէս*. Je vous pardonne quelque chose que vous avez dite contre moi, *քեզի կը ներեմ ինչ որ ալ ըսած ըլլաս ինձի դէմ* :

Վ. Յ. Բ Ժ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

* L'aigle noir est le plus beau et le plus fier de tous les aigles. Le coq gaulois a fait place aux aigles impériaux. Un bel orgue vaut à lui seul un orchestre. Les milles voix des orgues harmonieuses font mes plus chers délices. L'orpheline est un enfant intéressant. Le rossignol élève ses concerts dans le bocage témoin de ses premiers amours. Les hymnes les plus harmonieux sont ceux des poètes grecs. Il y a dans l'Église latine des hymnes nombreux d'une musique charmante. Personne n'est plus heureux que ma mère quand j'obtiens des succès. Un grand nombre de personnes pensent que les changements de lune amènent des changements de temps : ils se trompent. Un couple de pigeons suffit pour peupler une volière. Y a-t-il quelque chose de plus touchant que l'histoire de Joseph vendu par ses frères ?

ՅՈՒՆԱԿԻ ՄԷՋ ԵՐԿՈՒ ՉԵՒ ՈՒՆԵՅՈՂ
ԱՆՈՒՆՆԵՐ

13. Aïeul թէ որ *նախնայնէ յոգնակին* aïeux կ'ըլլայ, *ինչպէս*.

Qui sert bien son pays, n'a pas besoin d'aïeux.

Իւր հայրենեաց լաւ ծառայողը նախնիքներու պէտք չունի :

14. Բայց երբոր *ձեռ հայր կամ ձեռ հայր ցունէ, յոգնակին* aïeux կ'ըլլայ, *ինչպէս*.

Ses deux aïeux sont encore très-bien portants.

Իր մեծ մայրը և մեծ հայրը դեռ ողջ առողջ են :

15. Ciel թէ որ բուն երկն *նշանակէ կամ կլիմայ՝ յոգնակին* Cieux կ'ըլլայ. բայց թէ որ այլևայլ բաներ այսինքն առատաղ և պատկերի ցեղուն նշանակէ, յոգնակին Ciel կ'ըլլայ, *ինչպէս*.

Les cieux proclament la puissance de Dieu.

Երկինք կը պատմեն Աստուծոյ փառքը :

Ce peintre fait bien les ciels. Les ciels de lit.

16. Oeil թէ որ բուն աչք *նշանակէ՝ յոգնակին* yeux կ'ըլլայ, *ինչպէս*.

Tout l'univers a les yeux sur vous.

Ամենուն աչքը ձեր վրայ է :

17. Բայց բաղադրեալ անուններու մէջ որոնք փոխաբերաբար առնուած են՝ սով յոգնակի կ'ըլլան, ինչպէս:

Oeils de chat. (բար մը):

ՅԱՏՈՒԿ ԱՆՈՒՆՆԵՐ

18. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՆՈՆ. Յատուկ անունները յոգնակիի մէջ *s* չեն առներ, ինչպէս. les Lamartine, les Racine. Իսկ թէ որ իբրեւ հասարակ անուն գործածուին, այսինքն այն մարդոց նման մարդիկ ցուցընեն և ոչ թէ բուն իսկ նոյն անունին տէր մարդիկ ան առեն իբրև հասարակ գոյական յոգնակիի նշան կ'առնեն, ինչպէս.

Les Bossnets et les Fénérons sont rares.

Պօսիւէներ, և Ֆէնէլոններ հազուադիւտ են :

ԲԱՂԱԳՐԵԱԼ ԱՆՈՒՆՆԵՐ

19. Բաղադրեալ կ'ըսուին անոնք՝ որ երկու կամ աւելի բառերէ կը բաղկանան (-) (Երբ որ ինչեմով) միացած :

20. Եթէ բաղադրեալ անուն մը մէկ գոյականէ և մէկ ածականէ բաղկանայ, երկուքն ալ յոգնակիի նշան կ'առնեն, ինչպէս.

Une basse-taille. Des basses-tailles.

Կէս բարձր քանդակ: Կէս բարձր քանդակներ:

21. Եթէ բաղադրեալ երկու գոյականներ նախադրութեամբ մը միացած ըլլան, առջինը միայն յոգնակիի նշան կ'առնէ, ինչպէս.

Un ciel-de-lit. Des ciels-de-lit.

Մահճակալի ցեղուն. մահճակալի ցեղուններ :

22. Երբ բաղադրեալ գոյականը երկու գոյականէ բաղկացած ըլլայ, երկուքն ալ յոգնակիի նշան կ'առնեն, ինչպէս.

Un chef-lieu. Des chefs-lieux.

Գահագլուխ. Գահագլուխներ :

23. Եթէ բաղադրեալ գոյականը, մէկ գոյականէ մը և անփոփոխելի բառէ մը բաղկացած ըլլայ, միայն գոյականը յոգնակիի նշան կ'առնէ, ինչպէս.

Des avant-coureurs. Յառաջընթացներ :

24. Եթէ բաղադրեալ գոյականը բոլորովին անփոփոխելի բառերէ բաղկացած ըլլայ՝ և ոչ մէկը յոգնակիի նշան կ'առնէ, ինչպէս.

Des passe-passe. Des pour-boire.

Չեւնածուծիւններ: Պարզւեներ:

Վ. Ս. Բ. Դ. Ո. Ի. Թ. Ի. Ե. Ք.

La gloire des *aieul* ne remplace pas la noblesse du cœur. Mes deux *aieul* ont vécu quatre-vingt ans. Les *ciel* annoncent la gloire de Dieu. Les *ciel* de ces tableaux sont trop chargés. Les maisons modernes ont rarement des *œil-de-bœuf*. Une soupe trop maigre n'a point d'*œil*. Les deux *Racine* n'étaient pas égaux en talents. L'histoire compte plus de *Tibère* que de *Trajan*. Les *Socrate*, les *Newton* étaient des hommes profondément religieux. Au temps de la Ligne, éclata la guerre des trois *Henri*. Si l'antiquité a eu ses *Alexandre* et ses *César*, la France a eu ses *Charlemagne* et ses *Napoléon*.

La Religion et la Justice sont les deux *arc-boutant* de la société. On appelle *pont-neuf* des pointes rimées. Quand ils sont irrités, ces *boul dogue* et les *chien-loup* sont terribles. Le *chou-navet* et les *chou-fleur* sont de la famille des crucifères. Un esprit faible a peur des *loup garou* et des *feu-follet*. Les *chat-huant* et les *chauve-souris* sont les oiseaux hideux. Les *chef-lieu* d'arrondissement sont administrés par des *sous-préfet*. Les *arc-en-ciel* sont produits par la réfraction des rayons solaires. Nos ménagères font d'excellents *pot au-feu*. Les *ver-à-soie* nous viennent de la Chine. Les *oiseau-mouche* sont les *chef-d'œuvre* de la nature. Je me soucie peu *oui-dire* et des *qu'en dira-t-on*. L'argent et la bonne mine sont d'excellents *passé-partout*.

ՅՕԴԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

25. Du, de, la, des, կը գործածուին մասնաւոր մտքով առնուած դոյականներու

առջև. այս պարագայիս մէջ յօդը quelque, quelquesի այժ ունի, ինչպէս.

Quand on a de l'esprit on se tire d'affaire.

Իսկային դժուարութենէ շուտով կ'ազատի:

26. Իսկ երբ անունէն առաջ ածական մը ըլլայ, de նախադրութիւնը կը գործածուի, ինչպէս.

De sourds gémissements se firent entendre.

Համբ հեծութիւններ լսուեցան:

27. Plus, mieux, moins, մակրայներուն առջև le, la, les, յօդեր կը գործածուին՝ երբ որ բազդատութիւն ցուցնել ուզուի, ինչպէս.

Les riches ne sont pas les plus heureux.

Ամենէն երջանիկը հարուստները չեն:

28. Բայց անփոփոխ le կը գործածուի՝ երբ բազդատութիւն չըլլայ խօսքին մէջ.

C'est en cette occasion que je les ai trouvés le plus complaisants.

Այս պարագայիս մէջն էր որ զիրենք խիստ մարդասէր դասայ, այսինքն՝ յետիւն աւսիճան վարդասէր:

ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆԿ

Nous avons passé nos vacances à—promenades sur l'eau, —parties dans les bois,—dèjeuners sur l'herbe ; c'étaient je vous assure, — charmantes promenades, — délicieuses parties,—succulents dèjeuners. — La France produit — bons vins ; l'Angleterre fabrique—excellente bière. J'aime mieux—exemples bien choisis que—savante théories. Sachons préférer—censeurs éclairés à — complaisants amis. On voit beaucoup—pauvres hommes qui ne sont pas pour cela—hommes pauvres. L'indulgence— grands—papas, l'é-tourderie—jeunes gens, et la sotte vanité—petits-maitres sont proverbiales. Nous n'ayouons — petits défauts que pour persuader que nous n'en avons pas—plus grands.

Souvent les arts *le plus* utiles sont *le moins* considérés. C'est après leur mort que les grands hommes sont *le plus* considérés. De toutes les planètes, la lune est *le plus* rapprochée de la terre. Les plus fortes marées ont lieu lorsque la lune est *le plus* rapprochée de la terre. C'est en été que les eaux sont *le plus* basses. Le goujon aime à nager dans les eaux *le plus* basses. Ceux qui pleurent moins que les autres ne sont pas toujours *le moins* affligés. Les premiers froids sont *le plus sensibles*. C'est vers des heures du matin que les grands villes sont *le plus* tranquilles.

ԿՐԿՆՈՒԹԻՒՆ ՅՕԳԻ ԵՒ ՈՐԱԿՈՂԱՅ

29. Երբ *et (և)* շաղկապով միացած երկու ածական միևնոյն գոյականը չ'որակեն՝ որակիչը (յօդը, որակական կամ որոշիչ ածականը) երկրորդ գոյականին վրայ չէ

կրկնուիր, ինչպէս. Le naïf et sublime La Fontaine ; Ce vieux et brave soldat.

Պարզ և վեճիկ և փոխթէնը. սա ծեր և քաջ զինուորը :

Սխալ է ըսել .

Le naïf et *le* sublime La Fontaine. Ce vieux et *ce* brave soldat.

30. Բայց եթէ ածականները տարբեր գոյականներու վերաբերին՝ յօդը և որակիչները կը կրկնուին իւրաքանչիւր գոյականի առջև, ինչպէս.

L'Ancien et le Nouveau Testament. Ce vieux et *ce* jeune militaire.

Հին կտակարանը և նորը . Սա ծեր և սա երիտասարդ զինուորը :

ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ

Le livre de Proverbes de Salomon est rempli *de* belles et... utiles maximes. Qui ne sait par cœur *la* touchante et... belle fable des *Deux Pigeons*? Aujourd'hui l'Ancien et... Nouveau Monde sont enveloppés d'un immense réseau de chemins de fer. Buffon a déployé toutes les ressources de *son* fécond et... brillant génie dans la description du cheval, *ce* noble et... utile compagnon de l'homme. Le prédicateur n'a été éloquent qu'a *son* premier et... troisième sermon. Les richesses ne procurent qu'*une* fausse et... trompeuse félicité.

Ա Մ Ա Կ Ա Ն Ն Ե Ր

Ո Ր Ա Կ Ա Կ Ա Ն Ա Մ Ա Կ Ա Ն

31. Nu ածականը առանց յօդի գործածուած և գոյականէ մը առաջ գրուած ատենը՝ անփոփոխ է, ինչպէս.

Nu-tête. Բացադուրի :

32. Nu գոյականէն ետքը գրուած ատեն սեռով և թուով կը համաձայնի, ինչպէս.

Tête nue. Գլուխը բաց :

33. Demi թէոր անունէ առաջ գրուի՝ անփոփոխ է, ինչպէս. demi—heure. Իսկ երբ որոշիչ ածական կամ յօդ ունենայ՝ ան ատեն կը փոխուի, ինչպէս. une demie heure.

Կէս ժամ : Ժամ ու կէս :

34. Demi գոյականէ ետքը գրուած ատեն՝ միայն սեռով կը համաձայնի անոր հետ և միշտ եղակի կը մնայ, ինչպէս.

Deux heures et demie (demie heure).

Երկու ու կէս ժամ :

35. Feu, հանգուցեալ : Երբ անմիջապէս

գոյականէն առաջ գրուի՝ անոր հետ կը համաձայնի. Իսկ անփոփոխ կը մնայ երբ մէջ տեղ յօդ կամ ածական մտնէ, ինչպէս.

La feue reine. Feu la reine.

Հանգուցեալ թագուհին :

36. Որ և իցէ ածական երբ բայի վրայ գրուի՝ մակբայ կ'ըլլայ, հետևաբար անփոփոխ :

Ո Ր Ո Շ Ի Չ Ա Մ Ա Կ Ա Ն Ն Ե Ր

37. Բացարձակ թուական ածականները անփոփոխ են երբ մինչև անգամ իբրև գոյական գործածուին և յոգնակի ածականէ մը ետքը գրուին :

38. Vingt և cent միայն յոգնակիի նշան կ'առնեն երբ բազմապատկող ածականէ մը ետքը գրուին, ինչպէս.

Quatre vingts; trois cents.

39. Անհամաձայն կը մնան, երբ իբրև vingt-ième, cent-ième նշանակեն, ինչպէս.

En l'an mil huit; en l'an mil huit cent quatre vingt.

Հազար ութ հարիւր թուին, և այլն :

40. Երբ իրենցմէ ետև ուրիշ թուական ըլլայ՝ անփոփոխ կը մնան, ինչպէս.

Quatre vingt dix.

41. Mille, mil, այս երկու ձևէն միայն առջինը՝ այսինքն milleը կը գործածուի սովորական թիւերու մէջ :

42. Mil, երկրորդ ձևը միայն ժամանակի թուականներուն համար կը գործածուի, ինչպէս.

L'Amérique a été découverte en l'an mil quatre cent quatre—vingt—douze.

43. Mille ճամբու չափ ցուցնէ (մղոն), արական գոյական մ'է, ան ատեն հարկաւ յոգնակիի նշան կ'առնէ, ինչպէս.

Deux milles. Երկու մղոն ,

44. Mon, ton, son, notre, votre, leur ստացական ածականներուն տեղ շատ անգամ յօդ կը գործածուի, երբ ստացողը յայանի ըլլայ. այսպէս փոխանակ ըսելու՝ j'ai mal à ma tête կ'ըսուի՝ j'ai mal à la tête.

Եւ փոխանակ ըսելու mes yeux sont malades. կ'ըսուի՝ j'ai les yeux malades; j'ai mal aux yeux.

45. Սակայն երբ սովորական բան մը

բացատրել, կամ ծանուցեալ մէկ պարագայ մը յիշեցնել ուղերնք՝ ստացական ածական կը գործածենք, ինչպէս.

Ma blessure me fait souffrir.

Վէրքս կը ցաւի :

Son, sa, ses, leur, leurs կը գործածուի երբ ստացութեան յարաբերութիւնը անձի հետ ըլլայ, ինչպէս.

La joie de l'homme rend sa vie plus longue.

Ուրախութիւնը կեանք կ'երկարէ:

46. Բայց երբոր յարաբերութիւնը իրի հետ ըլլայ, եթէ խօսքը կը ներէ՝ պէտք է յօդ և en դերանունը գործածել, և ըսել. Maîtres de l'univers, les romains s'en attribuèrent tous les trésors. և ոչ թէ s'attribuèrent tous ses trésors.

Հռովմայեցիք տիեզերաց տէր ըլլալով՝ անոր բոլոր գանձերը իրենց սեփականեցին:

47. Tout, անուն կամ դերանուն մը ցըցուցած ատեն՝ իբրև ածական կը համաձայնի անոր հետ սեռով և թուով. Toute âme ambitieuse. Nous sommes tous sujets à la mort.

48. Tout, *ածական* և *մակրայ* մը որոշած *ատեն* *մակրայ* է՝ *հեռեւարար անփոփոխ*, և *կընչանակէ* tout à fait. Elle est tout étonnée. *Բոլորովին ապշեցաւ* :

49. Մակայն *իգական կ'ըլլայ* երբ *բազաձայնով կամ հնչեալ* h ով սկսի քովի բառը, *թէև ինքը մակրայ ըլլայ* .

Elle-est toute stupéfaite.

50. Quelque *ածականէ* մը, *ընդունելու-թենէ* մը, *կամ մակրայէ* մը առաջ *գրուած ատեն մակրայ է՝ հեռեւարար անփոփոխ* :

Quelque puissants qu'ils soient.

51. Quelque բայէ մը առաջ *գրուած ատեն երկու բառով կը գրուի* quelque. Quel կը *համաձայնի սեռով և թուով ատերբային* հետ և *que անփոփոխ կը մնայ*.

Quelles que soient vos connaissances.

Quels que soient les humains, il faut vivre avec eux.

52. Même *ածական է* և *փոփոխելի՛* երբ որ *անուն մը կամ գերանուն մ'որոշէ*. Ils ont les mêmes défauts.

53. Մակրայ է և *անփոփոխ՝ երբոր բառէ մը, ածականէ մը, կամ շատ անուններ*-

րէ ետքը գրուի. Les animaux, les plantes même étaient dieux.

54. Chaque *միշտ իրմէ ետքը անուն մը կ'ուզէ* և *չը կընար գործածուիլ* chacune *գերանուններուն տեղ, ուստի չըսուի* . Ces livres coûtent cinq francs chaque. *ասիկայ խիստ մեծ սխալ մ'է* և *ածական մը գերանուն ընել է*. *պէտք է ըսել* :

Ces livres coûtent cinq francs chacun.

55. Aucun, nul *միայն այն ատեն յոգնակի կը գործածուին՝ երբ անեզական անուններու հետ ըլլան*, և *կամ անանկ անուններու՝ որ յոգնակի մէջ տարբեր նըշանակութիւն ունին*.

Aucunes funérailles n'eurent tant d'éclat.

Nulles troupes ne furent mieux exercées.

Վ Ա Ր Ժ ՈՒ Թ Ի Ւ Ն Ք

Les pèlerins voyageaient *nu-jambes* et *nu tête* ; il n'y a plus aujourd'hui que les mandiants qui marchent *pieds nu*. Les *demi-mesures*, dans les occasions critiques, sont aussi funestes que les *demi-remèdes* dans les grands maux. A deux heures et *demi*, la statue du héros, haute de six pieds et *demi*, était placée sur sa base et elle apparaissait toute *nu* aux yeux de la foule. Cette pendule sonne les *demi* quand elle devrait sonner les heures. Tous *cher*

que sont les perdreaux, venez, nous en immolerons un *demi-douzaine* à notre appétit, en buvant à *feu* notre rancune. La *feu* reine d'Espagne a légué aux pauvres douze millions et *demi* de réaux. Cette demoiselle chante *haut* et *fort*, et ne prononce pas *net*. Les ennemis se sont arrêtés *court* et on amis les armes *bas*, au lieu de vendre *cher* leur vie. *Feu* ma grand'mère répétait souvent : A malin, malin et *demi* Qui rapporte ce mot d'un tyran : Les cadavres de mes ennemis sentent toujours *bon*. Les légumes qui étaient d'abord bon marché sont *devenu* tout à coup très-*cher*. Mademoiselle, tenez-vous *droit*. L'avarice *excepté*, tous les passions s'éteignent avec l'âge. Sont ovipares : tous les oiseaux, *excepté* la chauve-souris; tous les poissons, *excepté* la baleine; tous les reptiles, *excepté* la vipère.

Au retour de la Palestine, saint Louis fonda l'hospice des Quinze-Vingt pour trois *cent* gentils hommes aveugles. Le Gange parcourt un espace de quinze *cent* mille. Le cours de la Seine n'est que deux *cent* lieues. Les Français triomphèrent à Morengo l'an *mille huit cent*. Socrate mourut l'an quatre *cent*, c'est-à-dire quatre *cent* ans avant la naissance de J.C. C'est en *mille* quatre-vingt-quinze qu'eut lieu la première croisade. Selon le calcul d'un historien, l'armée Xerxès était de cinq millions deux *cent* hommes, et sa flotte comptait plus de treize *cent* voiles. Un niais ayant entendu dire que le corbeau vivait plus de deux *cent* ans en acheta un pour en faire l'épreuve. Six *mille* d'Angleterre valent à peu près deux lieues et *demi* de poste.

Les — causes produisent les — effets. Les méchants — respectent la vertu. Les coupables, pour échapper à leurs remords, se sont livrés eux- — à la justice. Di-u pénètre — nos plus secrètes pensées. La glace a enchainé le cours

des ruisseaux et des torrents —. Le christianisme nous a réyélé des principes inconnus — aux *Platon* et aux *Aristotele*. Les étourdis commettent cent fois les — erreurs. L'ombre qui passe, les feuilles —qui tombent épouvantent le coupable. Ces bijoux sont les — dont j'ai hérité de mon aïeule. Un bon appétit s'accomode de tous les mets, —des moins assaisonnés. Les oiseaux—chantent la gloire de Dieu.

Les heures se suivent, mais — ne se rassemblent pas. — vérité n'est pas donné à dire. — intimidées qu'étaient ces jeunes filles, elles ont répondu à — les questions qu'on leur a adressées. Une femme — explorée s'est jetée aux jénoux de la princesse et lui a confié — ses douleurs. — pauvre qu'est cette famille, elle soulage bien des misères. Une lionne — furieuse s'é lance dans l'amphithéâtre et respecte les martyrs; la populace — indignée,— frémissante, demande les bourreaux. Le petit montagnard avait les mains — rouges de froid, les yeux — humides de larmes, la poitrine —gonflée de soupirs. La seconde partie de la vie se passe quelquefois —entière à regretter la première. La fortune rend les hommes — autres. Demandez-moi — autre chose. Ce que je vous demande là est une — autre chose. Certaines gens sont *malheureux* qui mériteraient une — autre condition. En arithmétique, le méthode par l'unité est préférable à — autre. L'éducation — différente que nous ayons reçue m'a inspiré de — autres sentiments que les vôtres. La vertu est le souverain bien : — autre richesse est illusoire.

Un élève étourdit s'attire toujours —réprimandes. Il ne suffit pas pour réussir d'avoir — bonnes qualités, il faut y joindre—savoir-faire. —pures que soient les intentions l'envie les incrimine toujours. — soient vos talents naturels, le travail seul peut les féconder. — soient nos illusions, le temps les détruit. — fussent leur sang-froid et

leur fermeté, — tyrans avaient peur des astrologues. Si vous prêchez la vertu, donnez-en — exemples — malheureux que soient les accidents qui nous arrivent, il n'en est aucun dont nous ne puissions tirer — profit. — soit la violence de nos penchants, de — déductions que nous soyons entourés, — fréquentes même que soient nos fautes et nos rechutes, nous triompherons du mal si nous avons — persévérance.

ԳԼՈՒԽ Բ.

ԷԱԿԱՆ ԳԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

1. Էական դերանունները տէր բայի եղած ատենին գրեթէ միշտ առաջ կը դրուին, ինչպէս.

Je sors content. J'ai voulu voir. J'ai vu.

2. Բայց հարցական, զարմացական խօսքերու մէջ բայէն առաջ կը դրուին, ինչպէս.

Voulez-vous m'écouter?

Trouverai-je partout un rival que j'abhorre!

3. Թէ որ բայը բազմադրեալ ժամանակ ըլլայ, դերանունները օժանդակին և ընդունեն լուծեան մէջ կը դրուին, ինչպէս.

Qu'a-t-il dit? Qu'a-t-il fait?

4. ԳԻՏԵԼԻԳ. Թէ որ բայը միավանկ ըլլայ, ինչպէս. Je dors, je rends, je prends, չըսուիր dors-je? rends-je? prends-je? այլ այս կերպով կ'ըսուի. Est-ce que je dors? Est-ce que je rends? Est-ce que je prends? և այլն:

Այլ կ'ըսուին՝ Ai-je? Suis-je? Fais-je? Sais-je? Vais-je? Dis-je? Vois-je? Puis-je? որովհետև ներդաշնակութեան հակառակ չեն:

5. Moi և nous դերանունները շատ անգամ յետագաս կ'ըլլան այնպիսի անուններէն՝ որոնց հետ իրրև մէկ տէր բայի դործածուած են, ինչպէս.

Le roi, l'âne et moi, nous mourrons.

6. Երբոր ստորասական (հաստատական) ձևէն բացասական ձևի, կամ մէկ ժամանակէն միւս ժամանակի անցնուի, տէր բայի դերանունները կրնան կրկնուիլ ալ՝ չի կրկնուիլ ալ, ինչպէս.

Il nous a dit toute la vérité, et il n'a voulu rien nous cacher.

J'ai trompé l'univers, et ne puis me tromper.

Ես աշխարհք խաբեր եմ, և չեմ կրնար
զիս խաբել :

7. Բայց երբոր բացասական ձևէն ստո-
րասական ձևի անցնուի, անշուշտ դերան-
ուան տէր բային կրկնելու է, ինչպէս.

Tu n'a point d'ailes, et tu veux voler ?

Գուն թեւ չունիս և թռչել կ'ուզես :

8. Il, elle, on դերանուններէն ետքը
եկող բայը եթէ ձայնաւորով սկսի, ւ գիրը
կը դրուի քաղցրաձայնութեան համար,
ինչպէս. A-t-il dit. A-t-on donné.

ԷԱԿԱՆ ԳԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐԸ ԻԲԲԵՒ ԽՆԳԻՐ
ԳՈՐԾԱԾՈՒՄԸ

9. Էական դերանունները երբ իբրև
խնդիր գործածուին, անմիջապէս իրենց
բայէն առաջ կը դրուին ինչպէս.

Je vous aime, et vous me haïssez.

Ես զքեզ կը սիրեմ, և դուն զիս կ'ատես :

10. Եթէ բայը հրամայական եղանակ
ըլլայ, խնդիր դերանունը իրմէ ետքը կը
դրուի երբոր իմաստը (հաստատական) ըլ-
լայ, և առաջ կը դրուի՝ երբոր իմաստը
բացասական ըլլայ, ինչպէս.

Rends-moi chrétienne et libre, à tout

je me soumetts. Զիս քրիստոնեայ և ազա-
ւորէ, և ամէն բանի կը հաճիմ :

Ne me haïssez pas. Մի ատէք զիս :

11. Եթէ et և ou շաղկապներով միա-
ցած երկու հրամայական եղանակ ըլլան,
վերջի հրամայականին դերանուն խնդիրը
կըրնայ իրմէ առաջ դրուիլ, ինչպէս.

Polissez le sans cesse, et le repolissez.

12. Թէ որ հրամայական եղանակի բայ
մը երկու դերանուն խնդիր ունենայ՝ մէկը
սեռի և միւսը բնութեան, սեռի խնդիրը
առաջ դրուելու է, ինչպէս.

Donn z-le moi.

13. Բայց երբ moi, toi, le, la սեռի
խնդիր դերանուններուն հետ բառը գըտ-
նուի՝ իբրև բնութեան խնդիր, ան ատեն
ախորժալար ըլլալու համար զը առաջ
դրուելու է. չըսուիր՝ fies-t-y; attends-t-y,
այլ ըսելու է՝ fies-y-toi; attends-y-toi.

14. Այս պարագայիս մէջ առաջին լծոր-
դութեան բայերը հրամայականին երկրորդ
գէմքին մէջ s մը կ'առնեն ախորժալար
ըլլալու համար, ինչպէս.

Attaches-y du prix.

15. Le, la, les կը համաձայնին սեռով
և թուով իրենց ցըցուցած անուններուն
հետ, ինչպէս.

Etes-vous la reine? — Je la suis.

Դուք թագուհին էք: — Ես այն եմ:

16. Բայց երբ և դերանունը ածական մը
կամ ածականաբար առնուած գոյական մը
ցուցընէ, միշտ անփոփոխ կը մնայ, ինչպէս.

Ces hommes sont moins charitables
qu'ils ne le paraissent.

17. Lui, eux, elle, elles թէ որ à, de,
նախագրութիւններէն ետքը դրուին, և
մէյ մ'ալ lui, leur, երբ գործածուին à
lui, à elle, à eux, à elles բառերուն տեղ,
միայն անձանց համար կ'ըսուին, ինչպէս.

Depuis que j'ai quitté ma mère, je ne
pense qu'à elle.

Մայրս թողելէս ի վեր միայն անոր վը-
րայ կը մտածեմ:

18. Իսկ իրաց վրայ խօսուած ատեն de
lui, d'elle, d'eux, d'elles բառերուն տեղ en
դերանունը կը գործածուի, և ք դերա-
նունը à lui, à elle, à eux, à elles, leur
բառերուն տեղ, ինչպէս.

Ce cheval est méchant, n'en approchez pas.
Ce mur va s'écrouler, n'y touchez pas.

19. Lui, eux, soi բառերէն երկուքը,
այսինքն lui և eux միշտ տէր բայիին կը
վերաբերին: Soi կը գործածուի երբոր
տէր բային chacun, on, personne, quicon-
que, և այլն անորոշ դերանուններէն մէկն
է, ինչպէս.

Chacun pense à soi.

Ամէն մարդ ինքզինքը կը նայի:

Վ. Ա. Բ. Ժ. ՈՒ Թ. Ի. Ի. Ն.

Ceux qui sont amis de tout le monde ne — sont de per-
sonne. Madame, êtes-vous mère? Je — suis. Êtes-vous la
mère de cet enfant? Je ne — suis pas. Vos frères sont-ils
décorés? Ils ne — sont pas. Cette jeune fille désire se
faire religieuse: on ne veut pas qu'elle — soit. Plusieurs
villes ont été capitales, et ne — sont plus aujourd'hui.
Les Tyriens étaient marchands, les Carthaginois — ont été
comme eux. Êtes-vous la portière de cette maison? Je —
suis. On disait les travaux terminés, il paraît qu'ils ne —
sont pas encore.

ՅԱՐԱՐԵՐԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

20. Յարաբերական դերանունը գործա-
ծել պէտք չէ, երբ յարաբերութեան հարկ
չկայ՝ այսինքն երբ նախընթաց բառը ար-

դէն բաւական բացատրուած է և մթու-
թիւն չունի :

Այսպէս ջըռուիք՝ C'est à vous à qui je
parle, c'est de vous dont il s'agit, c'est
là où je vais. Այլ պէտք է ըսել. C'est à
vous que je parle, c'est de vous qu'il
s'agit, c'est là que je vais. Այսպիսի խօս-
քերուն մէջ դործածուած զոն յարարե-
րական չէ՝ այլ շարկապ :

21. Qui, que, dont գերանուններուն
տեղը lequel, laquelle, duquel կը դործած-
ուին, երբ առջիններուն դործածութիւնը
մթութիւն ապ խօսքին, ինչպէս. փոխա-
նակ ըսելու. La mère de cet enfant, qui
est très-sévère. պէտք է ըսել. la mère de
cet enfant, laquelle est très-sévère. և այլն :

22. Qui, երբ à, de նախադրութիւննե-
րուն հետ դործածուի, միայն անձի և անձ-
նայեալ իրերու կ'ըսուի, ինչպէս.

Philippe fut assassiné par Pausamiase,
à qui il n'avait pas rendu justice.

O rochers! je n'ai que vous, à qui je
puisse me plaindre.

23. Բայց երբ իրի վրայ խօսուի, lequel,

lesquels, laquelle, lesquelles դործածելու
է qui ի տեղ ինչպէս.

La vie est un pèlerinage, auquel nous
condamne le sort.

24. Dont կը դործածուի՝ ծնելու և սե-
րելու խօսքի մէջ, ինչպէս.

La famille dont il sort, est honorable.

Այն ընտանիքը ուրկէ ինքը սերած է,
պատուաւոր է :

25. D'où կը դործածուի տեղէ մը ել-
նելու իմաստով, ինչպէս.

Vénus remonta dans le nuage, d'où elle
était sortie.

Աստղիկ սրացաւ այն ամպին մէջ՝ ուր-
կէ եղած էր :

Վ. Ա. Բ. ՈՒ Թ. Ի. Ն.

L'adversité est la forge où se trempe le cœur de l'hom-
me, et dont il sort plus propre à l'usage de la vie. Le so-
leil, autour de qui tournent les planètes est à trente-
quatre millions de lieu de nous. Les montagnes dont s'é-
chappent les plus grands fleuves sont ordinairement fort
élevées. On finit par vaincre les vices contre qui on lutte
avec courage. Rochers escarpés, auxquels je suis habitué
à me plaindre. Ce n'est point de vous dont il s'agit. C'est
de votre famille dont je veux vous entretenir ; c'est à elle
à qui je consacrerai ma lettre entière. Quand un homme

se distingue par son génie, on s'inquiète peu de la famille d'où il descend. La plupart des carrières dont on tire le marbre-blanc sont situées en Italie. Je dois écrire une lettre à l'enfant de mon voisin qui (տղան ըսել կ'ուզէ) doit venir prochainement. La femme de ce jardinier, qui (կինն ըսել կ'ուզէ) est très fort.

ՅՈՒՅԱԿԱՆ ԳԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

26. Խօսքին աւելի ճշդութիւն մը տալու համար շատ անգամ աւելագորութեամբ զի կը գործածուի être բայէն առաջ, ինչպէս.

Le plaisir des bons cœurs, c'est la reconnaissance.

Բարի սրտերուն հաճոյքը երախտագիտութիւնն է :

27. Բայց երբ être բայը երկու աներեւոյթներու մէջ գրուի, ան առեն զի գործածութիւնը անպատճառ պէտք է երկրորդ աներեւոյթին առջև, ինչպէս.

La vie est un dépôt confié par le ciel; oser en disposer, c'est être criminel.

Կեանքը երկնքէն տրուած աւանդ մ'է, անիկայ ուղածին պէս գործածելը՝ ոճրագործութիւնն է :

28. Երբոր յարաբերական դերանունը խօսքի մը սկիզբը զի ոլ սկսի, անկէ ետքը

եկող խօսքին մէջ զի միշտ կը կրկնուի, ինչպէս.

Ce qui vous importe, c'est de remplir vos devoirs.

Քեզի ինկածը պարտքը կատարելն է :

29. Celui-ci, celle-ci, ceux-ci, celles-ci ամենէն մատաւոր առարկան կը յուշենն, կամ այն՝ որուն վրայ վերջէն խօսք կ'ըլլայ՝ և celui-là, celle-là, ceux-là, celles-là հեռաւոր առարկան կը յուշենն, կամ այն՝ որոնց վրայ առաջ խօսուած է, ինչպէս.

A qui sont ces deux livres? — Celui-ci (մատաւորը) est à ma mère. Celui-là (հեռաւորը) est à ma sœur.

Այս երկու գիրքերը որո՞ւ են.—Աս մօրս է, իսկ այն՝ քրոջս :

ՉԱՐԺՈՒԹԻՒՆ

Ce qui est certain, c'est que le monde est de travers. Vos parents sont pour vous une seconde providence; oser le nier, est être ingrat. Quelle différence entre les ouvrages de l'art et les productions de la nature; dans ceux-ci, c'est le travail et le fini qu'on admire; dans celle-là c'est le sublime et le prodigieux. Un magistrat intègre et un brave officier sont également utiles: celui-ci fait la guerre aux ennemis domestiques; celui-là nous protège contre les ennemis extérieurs. Boire, manger, dormir est toute sa vie. Bonheur est une chimère, malheur est la réalité.

ԱՆՈՐՈՇ ԳԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

30. On *ըստ ինքեան արական և եղակի է, բայց երբոր իգական բառի վերաբերի, իր ածականը իգական կը գրուի, եթէ յօդնակի ածականը յօդնակի կ'ըլլայ, ինչպէս.*

On n'est pas meilleure que cette femme.

31. Et, si, où բառերէն ետքը երբ on գրուի, խօսքին անուշութեան լ'յօդ կ'առնէ, ինչպէս.

On doit considérer les temps où l'on vit, et les lieux où l'on est.

32. Բայց երբ on էն ետքը le, la, les, leur բառերը ըլլան, ան ատեն պարզապէս on կը գրուի, ինչպէս.

Les enfants gagnent toujours à être laborieux ; on les aime, on les récompense.

33. Chacun իրմէ ետքը son, sa, ses կ'ուզէ երբ բային խնդիրէն ետքը գրուի, կամ եթէ բայը խնդիր չունենայ, ինչպէս.

Ils chantaient des Te Deum, chacun dans son camp.

Անոնք Ձքեղ Աստուած կ'երգէին իւրաքանչիւրն իր բանակին մէջ :

Ils sont parfaits chacun dans son genre.

Անոնք կատարեալ են իւրաքանչիւրն իր տեսակին մէջ :

34. Chacun իրմէ վերջը leur, leurs կ'ուզէ՝ երբ բային և խնդիրին մէջը գրուի, ինչպէս.

Les hommes ont chacun leurs défauts.

Ամէն մարդ իր պակասութիւնը ունի :

35. L'un et l'autre յօդնակի իմաստ կուտան, ինչպէս.

Ils sont tous deux malheureux : il faut les secourir l'un et l'autre.

Երկուքն ալ թշուառ են, պէտք է երկուքին ալ օգնել :

36. L'un l'autre փոխադարձում ետև իմաստ կուտայ, ինչպէս.

Il se faut l'un l'autre secourir.

Պէտք է իրարու օգնել :

Երբ որ երկուքէն աւելի բանի մը վրայ խօսուի, յօդնակի նշանակելու համար պէտք է Les uns et les autres, և փոխադարձում իսկ ցուցնելու համար յօդնակի մէջ Les uns les autres գործածել :

Վ Ա Ր Ժ ՈՒ Թ Ի Ն

Tous les hommes ont chacun ses défauts, comme ils ont chacun ses qualités. On récompense les élèves, chacun selon leur mérite et leurs efforts. La nature a voulu que toutes ses productions soit parfaites, chacune dans leur genre. Si on accuse votre ami absent, défendez-le. Si on craint de déplaire aux hommes, pourquoi ne craint-on pas de déplaire à Dieu? La plupart des histoires ont raconté cet événement, chacun d'après leurs impressions. Si on les voit, ces énormes pyramides, on les attribue à une nation de géants. Scipion et Annibal, ayant eu une entrevue à Zama, se regardèrent l'un et l'autre attentivement, saisis d'une admiration réciproque. La flamme ayant été aperçue par les assiégeants, les uns les autres s'imaginèrent que c'était un signal donné par la flotte du roi. Quand on est gracieux comme vous l'êtes, madame, on est toujours joli. Il n'y a rien de si rare qu'une amitié constante; aujourd'hui on est associé et ami, demain on est rival et ennemi. Nous étions au collège cinq élèves que nous aimions beaucoup l'un l'autre. Mes enfants, aimez-vous l'un l'autre, rendez-vous service l'un l'autre: ne parlez jamais mal l'un l'autre.

Գ Լ ՈՒ Խ Պ

Տ Ե Ր Բ Ա Յ Ի Ե Ի Բ Ա Յ

1. Բայը թուով և դէմքով կը համաձայնի իր տէր բայիին հետ: Երբ բայ մը շատ տէր բայիներ ունենայ՝ յոգնակի կը դրուի: Եթէ տէր բայիներն տարբեր դէմքով

բով ըլլան՝ բայը նախապատիւ դէմքով տէր բայիին հետ կը համաձայնի, օրինակ.

Je bâtis. Tu élèves. Il mange. Nous dormons. Vous dormez, Ils se promènent.

Paul et Julien dansent. Vous et moi admirons la bonté de Dieu.

Խ Ո Տ Ո Ր Մ ՈՒՆ Բ

Ա. Երբ տէր բայիները համանիշ ըլլան՝ բայը վերջի տէր բայիին հետ միայն կը համաձայնի, ինչպէս.

Son courage, son intrépidité étonnait les plus braves. Հոս էտոնաի եզակի գրուած է, քանզի courage et intrépidité երկուքն ալ կը նշանակեն *խաջում ինն*:

Բ. Երբ տէր բայիները օս շարկապով կապուած ըլլան, ինչպէս.

Mon père ou ma mère viendra.

Գ. Երբ տէր բայիները աստիճանաւ դրուած ըլլան, ինչպէս.

Un seul mot, un souper, un coup d'œil nous trahit.

Բառ մը, հառաչ մը, ակնարկ մը զմեզ կը մասնէ.

Հոս ինչպէս կը տեսնուի տէր բայիներն

աստիճանաւ դրուած են, քանզի հառաչը քան էն՝ և ակնարկը հառաչ էն նուազ ազդու է :

ԳՒՏԵԼԻՔ. Երբ տէր բայիները հետեւեալ շաղկապներուն մէկովը ինչպէս են՝ *comme, ainsi que, de même que, aussi bien que* միացած ըլլան՝ բայը առջի տէր բայիին հետ կը համաձայնի, ինչպէս.

L'enfant, comme la vigne a besoin de support. L'or, comme les liqueurs fortes, augmente la soif.

2. Եթէ երկու տէր բայիներ ըլլան *et, ni* շաղկապներով կապուած, բայը յոգնակի կը գրուի, ինչպէս.

Ni l'or ni la grandeur, ne nous rendent heureux.

Ոչ ոսկի և ոչ մեծութիւն կրնան մեզ երջանիկ ընել :

3. Իսկ եթէ *ni ով կապուած* տէր բայիներէն միայն մէկը գործողութիւն ընէ՝ բայը եղակի կը գրուի, ինչպէս.

Ni l'un ni l'autre n'est ma mère.

Ոչ մին ոչ միւսը մայրս չէ :

4. Հաւաքական անունը իր խնդիրով

մէկտեղ երբ տէր բայի ըլլայ, բայը կամ հաւաքականին հետ կը համաձայնի և կամ խնդիրին. հաւաքականին հետ կը համաձայնի՝ եթէ հաւաքականը ընդհանուր ըլլայ, ինչպէս. *La totalité des perfections de Dieu m'accable.*

5. Հաւաքական մը ընդհանուր է՝ (général) երբ *le, la* յօդն ունենայ :

6. Իսկ եթէ հաւաքականը մասնաւոր ըլլայ՝ բայը անոր խնդիրին հետ կը համաձայնի, ինչպէս.

Un nombre infini d'oiseaux faisaient résonner ces bocages de leurs doux chants.

7. Հաւաքականը մասնաւոր (partitif) է երբ *un, une* ածականներն ունենայ :

8. La plupart, une infinité, un grand nombre, և այլն քանակական բառերուն բայը միշտ խնդիրին հետ կը համաձայնի թէ զօրութեամբ գրուած ըլլայ խնդիրը և թէ յայտնի :

9. Քանակական մակբայներուն հետ եղած բայը միշտ մակբայի խնդիրին հետ կը համաձայնի, խնդիրը թէ զօրութեամբ գրուած ըլլայ և թէ յայտնի :

10. Être բայը երբ *ce էն ետքը դրուի՝ ան ատեն յոգնակի կ'ըլլայ՝ երբ իրմէ ետքը յոգնակի անուն մ'ըլլայ և կամ երբորդ գէմը յոգնակի դերանուն մը.*

Ce sont eux qui le rendent heureux.

Ce sont les vices qui nous rendent malheureux.

11. Իսկ եթէ իրմէ ետքը եկող դերանունը առաջին և երկրորդ գէմքէ դերանուն ըլլայ, être բայը միշտ եղակի կը դըրուի, ինչպէս.

C'est nous. C'est vous. և այլն:

12. Être բայը եղակի կը դրուի եթէ շատ եղակի անուններէ կամ դերանուններէ առաջ դրուի, ինչպէս.

C'est le travail et l'application.

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

L'homme n'est qu'un roseau, le plus faible de la nature, une goutte d'eau, une vapeur *suffisent* pour le tuer. La corruption, l'infection *attire* les vautours au lieu de les repousser. L'ennui, le chagrin, un travail assidu *abrége* la vie. La vertu, ainsi que le savoir, *ont* du prix. Votre intérêt, votre gloire, votre honneur *l'exigent*. Ni la douceur ni la force *n'ébranle* un sot entêté. L'éléphant, comme le castor, *aiment* la société de ses semblables. Le chagrin et la misère *peut* pousser à une fatale résolution.

Ni Paul ni Julien ne *remplit* de rôle dans cette pièce. La tête, ainsi que le cou de l'autruche, sont garni de duvet. Ni Paul ni Julien ne remplissent le rôle principal dans cette pièce. La succession des jours et des nuits, le changement des saisons *prouve* que c'est le soleil ou la terre qui *tournent*. Le nombre prodigieux de végétaux que Dieu a fait naître nous *présentent* un spectacle fort agréable. Aux jours de fête, la foule des chrétiens se *pressent* dans les temples. Le jour de l'Assomption, une des jeunes filles vêtues de blanc suit la bannière de la Vierge. Assez de gens *méprise* les richesses, mais peu *sait* y renoncer. Peu d'hommes *a* l'esprit sans le savoir, beaucoup en *fait* quand (il *est* ils) n'en (*a est* ont pas); la plupart est jaloux de celui des autres. En été une quantité d'insectes *dévore* nos moissons. Peu d'hommes *résiste* à la corruption; le grand nombre *suivent* le torrent. Une infinité de famille entre les tropiques se *nourrit* des fruits de bananier; un grand nombre d'autre ne *vit* que de poisson cru.

(Աշակերտը հետեւեալ վարժութեան մէջ աներեւոյրը *c'est* ի կամ *ce sont* իրոք դարձրիւն ինչպէս որ կսկննը կը պահանջէ.)

C'être l'intempérance et l'oisiveté qui perdent les hommes. Nous croyons que tout change quand *c'être* nous qui changeons. *C'être* les ingrats qui font les *égoïstes*. Ce que l'on admire surtout chez le savant, *c'être* sa modestie et sa vertu.

ԽՆԴԻՐ ԲԱՅԻ

13. Բայի մը իր պահանջած խնդրէն շատ ուրիշ խնդիր տալու չէ, օրինակի հա-

մար՝ s'emparer բայը միշտ de նախադրու-
թեամբ խնդիր կ'ուզէ, իսկ assiéger բայը
սեռի խնդիր (Complément direct) զ'ուզէ.
վասն որոյ չենք կրնար այս երկու բայե-
րուն մի և նոյն խնդիրը տալ՝ և ըսել .

Ils assiégèrent et s'emparèrent de la
ville. Այլ պիտի ըսուի :

Ils assiégèrent la ville et s'en emparèrent.

Քաղաքը պաշարեցին ու անոր տիրեցին .

Այս կանոնը ածականներուն ալ սեփհա-
կան է : Այսինքն երբ երկու ածական մի
և նոյն նախադրութեամբ խնդիր չուզեն
իւրաքանչիւրին իր պահանջած խնդիրը
տալու է :

Այսպէս չըսուիր . Il sont utiles et ai-
més de leurs parents. քանզի utiles ածա-
կանը à նախադրութեամբ խնդիր կ'առնէ.
իսկ aimés ածականը de նախադրութեամբ,
ուստի պէտք է ըսենք .

Ils sont utiles à leurs parents, et en
sont aimés.

(Աշակերտք որոյսայ շնորհով և շանակուած քայե-
րուն կաւ ածակակաց իրենց պաշտան խնդիրները.)

Il faut aimer et obéir a ses supérieurs. Il a entendu et

profité du sermon. il allait et revenait chaque jour de la
ville. Abstiens-toi et ne convoite jamais les biens d'autrui.
Charles—Quint avec quatre—vingt mille hommes, assiégéa
et ne put s'emparer de la ville de Metz. Charles et Edouard
sont entrés et sortis du collège la même année. J'observe
et je profite des beaux exemples de l'histoire. Les livres
que je me sers sont en mauvais état. La mort est un
créancier qui n'épargne et ne fait grace à personne. Les
enfants étudient et s'appliquent sans effort aux sciences
naturelles. L'afféterie gâte et n'ajoute rien aux dons de la
nature. Les plaisirs dont on se rappelle sont ceux que
l'on a joui dans son enfance. Nous devons aimer et por-
ter secours à nos semblables. Dieu a réglé et préside aux
mouvements des cieux. Le chien est sensible et se montre
reconnaissant des caresses de son maître. Biron était in-
fidèle et se disait l'ami de son roi. Que d'hommes ne sont
ni dignes ni propres à remplir les places qu'ils postulent.
Paris à l'habitude de ridiculiser et de se moquer de la
province. Il y a du danger à monter et à descendre d'une
voiture avant qu'elle soit arrêtée.

ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ

ՎՐԱՅ ԳԻՏԵԼԻՔ

14. Երբ ուզենք բացատրել այնպէս գոր-
ծողութիւն մը որ ամէն ատեն տեղի ու-
նի, և որ բացարձակ ճշմարտութիւն մ'է՝
սահմանական ներկայ գործածելու ենք
փոխանակ անկատարի, ինչպէս. Les an-
ciens n'ont pas su que la terre tourne,
հոս tournait գործածելը միծ սխալ է :

15. Կատարեալի (Passé défini) և անցեալ

անորոշ (passé indéfini) ի գործածութիւնը շատ անգամ շփոթութեան տեղի կ'ուռայ: Արդ, passé indéfini կը գործածուի՝ թէ բոլորովին անցեալ ժամանակի մը և թէ կիսովին անցածի համար, այսպէս կրնայ անսխալ ըսուիլ.

J'AI ÉCRIT une lettre ce matin, cette semaine, hier, la semaine dernière.

Ինչպէս կը տեսնուի՝ ce matin, cette semaine բառերը դեռ բոլորովին չանցած ժամանակի մը կը վերաբերին՝ մինչդեռ hier, la semaine dernière բառերը բոլորովին անցած ժամանակ կը ցուցնեն:

16. Passé défini կը գործածուի մի միայն բոլորովին անցած ժամանակի մը բացատրելու համար: Ուստի մեծ սխալ է ըսել՝

J'écrivis une lettre ce matin, cette semaine, cette année. Քանզի այս բառերը կը ցուցնեն որ տակաւին գործողութեան ժամանակը բոլորովին անցած չէ: Այլ պէտք է ըսել. J'AI ÉCRIT ce matin և այլն:

17. Շատ անգամ ստորագասական ներկայն՝ ստորագասական անկատարին տեղը

կը գործածեն սխալմամբ. այսպէս՝ փոխանակ ըսելու՝

Il fallait, il faudrait que vous VINSSIEZ plus tôt, կ'ըսեն հասարակօրէն՝

Il fallait, il faudrait que vous VENIEZ plus tôt. ասի մեծ սխալ մ'է: Արդ՝

Սահմանական ներկայէն ետքը ստորագասական ներկայ գործածելու է, այսպէս.

Je GRAINS que la pluie ne TOMBE.

Եւ ստորագասական անկատար գործածել պէտք է սահմանական անկատարէն և թէականէն (conditionnel) վերջ. այսպէս՝

Je CRAIGNAIS que la pluie ne TOMBAT.

Je CRAINDRAIS que la pluie ne TOMBAT.

(Հետեւեալ վարժուրեան մեջ շեղագրով նշանակուած աներեւոյթները իմաստիւ պահանջած ժամանակիս վերածելու է.)

Thalès est le premier qui ait enseigné que l'âme *étre* immortelle. Tous les peuples ont cru qu'il y *avoir* un Dieu. Quintilien a dit que la conscience *valoir* mille témoins. Un écrivain a dit que l'homme *étre* une intelligence servie par des organes. Les anciens croyaient que le sang n'*avoir* qu'un mouvement très-lent du cœur vers les extrémités du corps.

Nous *travailler* aujourd'hui aux devoirs que le professeur nous *donner* hier. Craignant que l'hiver ne fût rigoureux cette année, je *venir* le passer en Italie. Je me

lever à la pointe du jour et je venir me promener dans les bois, où je vous rencontre heureusement. Je ne rencontrer pas l'an passé à la campagne les distractions que j'y trouver cette année.

Il faut que tu *acquérir* de l'instruction. Il faut que vous *fuir* la flatterie. Ma mère craint que je ne *courir* trop et que je ne *être* malade. Fais aux autres ce que tu voudrais qu'on te *faire*. Cicéron méritait qu'on lui *décerner* le titre de Sauveur de la patrie. Un empereur souhaitait que le peuple romain n'*avoir* qu'une seule tête. Socrate demandait aux dieux que sa petite maison *être* pleine de vrais amis. Lorsque nous parions, l'équité veut que nous ne *parier* pas à coup sûr. Chez les anciens, les juges ordonnaient qu'on *fouetter* le parricide jusqu'au sang, qu'on le *mettre* dans un sac et qu'on le *jeter* à la mer. Les enfants voudraient que l'instruction leur *venir* sans peine. Quand vous voudrez quelque chose, dites : je désirerais que cela *être*, mais non ; je veux que cela *être*. Henri IV. voulait que chaque paysan de son royaume *mettre* la poule au pot le dimanche. L'avare voudrait que tout l'or de la Californie lui *appartenir*. Quelqu'un disait à Socrate, en versant des pleurs : Vous mourrez donc innocent ? — aimerez-vous mieux que je *mourir* coupable ?

ԳԼՈՒԽ Դ.

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ԲԱՐԹԻՍԻՐ

1. (Արդէն զիտենք որ) երկու տեսակ participe կայ Participe présent et Participe passé.

2. Participe présent և միշտ *ant* կը վերջաւորի և ներկայ գործողութիւն մը կը բացատրէ, ինչպէս.

Travaillant, recevant, dormant.

3. Participe passé ն միշտ *անցեալ ժամանակի* գործողութիւն մը կը ցուցնէ, այսպէս.

Travaillé, reçu, dormi.

1°. PARTICIPE PRÉSENT

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐԿԱՅ

4. (Առաջին մասին մէջ ըսած ենք) թէ Participe présent և թէ բայի և թէ ածականի բնութիւն ունի :

Բայի բնութիւն կ'ունենայ՝ երբ գործողութիւն նշանակէ. այս պարագայիս մէջ միշտ անփոփոխ կը մնայ, ինչպէս.

On voit des hommes RAMPANT toute leur vie pour arriver aux honneurs.

5. Ածականի բնութիւն կ'ունենայ՝ երբ վիճակ (état) կամ կերպ նշանակէ, Այս պարագայիս մէջ սեռով և թուով կը հա-

մաճայնի այն բառին հետ՝ որու վիճակը կամ կերպը կը ցուցընէ, ինչպէս.

Il y a des plantes, des bêtes et des personnes RAMPANTES.

6. Բայ-բարձ խիբը այսինքն անփոփոխոր ածական-բարձ խիբէն այսինքն փոփոխելիէն որոշելու համար՝ բաւական է ուշադրութիւն ընել միայն այս բանին թէ բարձ թիսիբին ցուցածը գործողութիւնն է թէ վիճակ կամ կերպ :

7. (Սրդ) գործողութիւն կը նշանակէ՝ Երբ բարձ խիբ բռեցանք կարելի ըլլայ qui, comme, lorsque եւ այլն բաւերով դիմաւոր բայի դարձընել :

Վիճակ կը նշանակէ՝ Երբ բարձ խիբիմ տեղ որ ե իցէ որակական ածական դնել կարելի ըլլայ :

ՎԻՃԱԿ ԱՇՊԿԱՆ-ԸՆԴՈՒՆԵ-ԼՈՒԹԻՒՆ՝ ՓՈՓՈՆԵԼԻ

On aime les enfants OBÉISSANTS.

Հնազանդ սղաքը կը սիրուին :

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ՝ ԲԱՅ-ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ՝ ԱՆՓՈՓՈՆ

On aime les enfants OBÉISSANT AUX VOLONTÉ DE leurs parents.

Իրենց ծնողաց կամացը հնազանդ սղաքը կը սիրուին :

Ils ont eu la témérité de s'engager sur cette mer MUGISSANTE.

Անոնք այս մունչող ծովուն իրենց անձը յանձնելու յանդգնեցան :

Այս օրինակներուն եթէ պատշաճեցընենք մեր վերը նշանակած կանոնը կըլլայ՝

On aime les enfants SOUMIS, APPLIQUÉS եւ այլն.

Ils ont eu la témérité de s'engager sur cette mer FURIEUSE, COURROUCÉE եւ այլն :

La mer MUGISSANT avec force ressemblait à une personne irritée.

Ծովը ուժգին մաշնչելով զայրացած մարդու կը նմանէր :

On aime les enfants qui OBÉISSENT AUX VOLOSTÉS DE leur parent.

La mer, qui MUGISSAIT avec force, ressemblait à une personne irritée.

8. ԳԵՏԵԼԻՔ. (Մեր վերը գրած կանոններուն վրայ սա ես կը յաւելունք ի դիւրութիւն ուսանողաց թէ),

1°. Երբ ant վերջաւորած բառը être բայէն իրօք վերջ գրուած է՝ կամ կրնայ գրուել՝ ածական-ընդունելութիւնն է՝ հետեւաբար փոփոխելի, ինչպէս.

Ces enfants sont CARESSANTS. Cette personne est OBLIGEANTE. Que d'hommes sont insolents dans la prospérité et RAMPANTS

dans la disgrâce ! *Այսինքն* SONT rampants.

2°. *Երբ* ant վերջաւորած բառը, սեռի խնդիր (complément direct) ունենայ՝ կամ EN նախադրութիւն դրուած ըլլայ վրան յայտնի թէ զօրութեամբ, ան ատեն քայլընդունելում ինն է՝ հետեւաբար անփոփոխ, ինչպէս.

Nos braves s'accrochant, se prennent aux cheveux. *Այսինքն* EN s'accrochant. Vous leur fîtes, seigneur, EN LES croquant, beaucoup d'honneur.

(Որոշել անսխալ-ընդունելութիւնները քայլընդունելութիւններէն եւ ուղղել.)

Des chiens *courant*. Des lièvres *courant* dans la pleine. Des paroles *mordant*. Des chiens *mordant* les passants. Ma question n'est pas *embarrassant*. Cette question *embarrassant* les juges. Des agneaux *appelant* et *reconnaisant* leurs mères. Voici des instruments *tranchant*. Vos explications *tranchant* la difficulté, nous les acceptons. Des ennemis blessés, tués ou *mourant*. Des guerriers *mourant* au champ d'honneur. On voit des pantins se *levant*, *s'agitant* et se *livrant* à mille exercices *divertissant*. Une personne *obligeant* quelquefois peut n'être pas une personne *obligeant*. Combien voit-on d'hommes *vivant* au jour le jour ! Le brochet se nourrit de petits poisons qu'il avale tout *vivant*. Cette jeune fille est l'image *vivant* de sa mère. On punit les enfants paresseux et *désobéissant*. Il faut dans un pays civilisé des magistrats *obéissant* aux

lois, et des citoyens *obéissant* aux magistrats. Le berger a surpris deux loups *ravissant* un mouton. Les eaux *dormant*, ne tardent pas à être *croupissant*. Ici on voyait une eau claire, *coulant* tranquillement sur un sable fin, là, une eau bourbeuse, *croupissant* au milieu des marais. Combien de pères *tremblant* de déplaire à leurs enfants, sont faibles en se *croquant* tendres. Les malheureux naufragés passèrent la nuit *tremblant* et à demi morts. On n'aime pas les personnes *contrariant* tout le monde.

Une figure *riant*. Des enfants *riant* continuellement. Une étoffe *changeant*. Une étoffe *changeant* de couleur. Une femme *éclatant* en reproches. Une femme *éclatant* de beauté. Dans le malheur les reproches sont *déchirant*. Paul et Virginie étaient *ignorant* comme des créoles. La lionne *rugissant* avec fureur, lançait autour d'elle des regards *étincelant*. Vois ces fleurs à peine écloses, *mourant* de la piqûre d'une insecte. Voyez ces drapeaux *flottant* sur nos têtes. Nous vimes sur nos têtes des drapeaux *flottant*. On partage les peuples en peuples fixes et en peuples *errant*. Nous entendions la foudre *grondant* sur nos têtes. Nous entendions sur nos têtes les coups *retentissant* de la foudre. Les grands pins *gémissant* sous les coups des haches, tombent en *roulant* du haut des montagnes. Les eaux, de leur nature si *coulant*, deviennent, en se *congelant*, dures comme des rochers. Les matelots aiment à contempler les faux *étincelant* des étoiles, et la douce lumière de la lune brillant au firmament. La lumière lugubre des lampes, *rampant* sur les parois des voûtes et se *mouvant* avec lenteur le long des sépulcres, répandait une mobilité *effrayant* sur des objets éternellement immobiles. Ce vieillard avait la tête *branlant*.

2°. PARTICIPE PASSÉ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԱՆՑԵԱԼ

9. Երեք ընդհանուր կանոն կայ partici-
cipe passé ին փոփոխելիութեանը :

10. ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՆՈՆ. Երբ participe passé ն
առանց օժանդակի դործածուի՝ սեռով և
թուով կը համաձայնի իր ցուցած անուան
կամ դերանուան հետ, ինչպէս.

Des moissons dorées, une vertu éprou-
vée.

(Բոյոր participe ներք եզակի արական եւ ա-
ջակերք բոյ ուղղե.)

Les eaux croupi sont malsaines. Éveillé dès l'aurore,
l'alouette chante le lever du soleil. Paul et Virginie étaient
comme deux branches grffé sur le même tronc. Les belles
actions caché sont les plus estimables. Les ailes déployé
du coudor ont jusqu'à dix mètres d'envergure. Le vrai,
l'utile et l'agréable réuni ne se discernent plus de beau :
c'est le beau lui-même.

Les fruits perfectionné. Les fleurs perfectionné. Les
fleurs et les fruits perfectionné, multiplié. Les espèces uti-
les d'animaux transporté, propagé, augmenté sans nombre;
les espèces nuisibles réduit, confiné, relégué ; l'or et le
fer moins estimé, moins recherché, mais plus nécessaire
que l'or tiré des entrailles de la terre ; les torrents contenu
les fleuves dirigé, réserré ; la mer même soumis, recon-
nu, traversé d'un hémisphère à l'autre ; la terre partout

rendu aussi vivante que féconde ; les collines chargé de
vignes et de fruits ; les déserts devenu des cités habité par
un peuple immense ; des routes ouvert ou fréquenté, des
communications établi partout.

11. ԳԻՏԵԼԻԹ. Excepté, attendu, oui, sup-
posé, y compris, non compris, vu անց-
եալ ընդունելութիւնները երբ իրենց ցու-
ցած բառէն առաջ դրուին՝ նախադրու-
թիւն կ'ըլլան և անփոփոխ են, ինչպէս.

EXCEPTÉ ces personnes. PASSÉ dix heu-
res. SUPPOSÉ ces circonstances և այլն :

Իսկ եթէ վերջ դրուին կը համաձայնին,
ինչպէս.

Ը Ces enfants EXCEPTÉS. ces circonstances
SUPPOSÉES և այլն :

12. Բ. ԿԱՆՈՆ. Եթէ participe passé ն
էր օժանդակին հետ խոնարհուած ըլլայ՝
անոր տէր բային հետ կը համաձայնի,
ինչպէս.

La couleur de pourpre A ÉTÉ DÉCOU-
VERTE par un chien de berger.

Հոս ինչպէս կը տեսնուի՝ découverte ը
համաձայնած է la couleur բառին հետ՝ որ
A ÉTÉ ի տէր բային է :

(Քորր participe ները եզակի արական ևն, աշակերտք քոյ ուղիք.)

Pour les cœurs *corrompu* l'amitié n'est point *fait*. Voltaire et Rousseau sont *mort* la même année. Le corps *né* de la poudre à la poudre est *rendu*. Les cerises furent *apporté* d'Asie à Rome par Lucullus. Les jours *donné* à Dieu ne sont jamais *perdu*. Tous les genres de beautés ont été *réuni* dans l'homme. Les bonnes nouvelles sont toujours bien *accueilli*. Les médecins vendent l'espérance; voilà pourquoi ils sont toujours bien *achalandé*. Depuis l'invention de la poudre les batailles sont *devenu* moins sanglantes. Les dindes ont été *apporté* d'amérique en Europe par des missionnaires. Comment l'aurais-je fait, si je n'étais pas *né*? dit l'agneau. Comment l'aurais-je fait, si je n'étais pas *né*? répondit l'innocente créature. L'homme a été *formé* du limon de la terre.

A chaque condition sont *joint* des dégoûts; à chaque état sont *attaché* des amertumes. Les Écossais sont *attaché* à leur pays; ils aiment leurs montagnes avec leurs sommets *couvert* de neige. L'envie rend *hideuses* les personnes qui en sont *atteint*. Il y a des hommes sur le visage desquels la méchanceté et la friponnerie sont *écrit* en gros caractères. La noblesse, *donné* aux pères parce qu'ils étaient vertueux, a été *laissé* aux enfants pour qu'ils le devinssent. On ne peut rien avoir d'un avare ou d'une *tirelire* que lorsqu'ils sont *détruit*. La terre des montagnes est *soutenu* par les rochers, comme les chairs sont *soutenu* par les os du corps humain. Le papier, les vitres et les cheminées n'étaient pas *connu* des Romains. Les corps des anciens étaient *brulé* dans des toiles d'amiantes.

13. Գ. ԿԱՆՈՆ. Եթէ participe passé ն a-

voir *օժանդակին* հետ գործածուի՝ անոր սեռի խնդիրին հետ կը համաձայնի երբ այս խնդիրը իրմէ առաջ դրուած ըլլայ՝ ինչպէս.

Voici la lettre QUE j'ai REÇUE. Հոս recue ընդունելութիւնը que յարարերականին հետ համաձայնած է որ lettre իդական բառը կը յարարերէ:

(Ուտաի) անփոփոխ կը մնայ՝

1°. Եթէ սեռի խնդիրը participe էն վերջ գրուի:

2°. Եթէ բայը սեռի խնդիրը չունենայ՝ Օրինակը.

Les élèves ont RÉCITÉ. Աշակերտները (գոյ) զարդեցին: Récité ն անփոփոխ գրուած է՝ քանզի բայը սեռի խնդիրը չունի:

Les élèves ont RÉCITÉ leur LEÇON. Աշակերտները (գոյ) զարդեցին իրենց դասը: Հոս RÉCITÉ ն դարձեալ անփոփոխ է՝ վասն զի իր սեռի խնդիրը LEÇON բառը իրմէ վերջը դրուած է:

La leçon QUE les élèves ont RÉCITÉE. Այն դասը՝ զոր աշակերտները գոյ զարդեցին: Հոս récitée ն համաձայնած է QUE

(leçon) սեռի խնդիրին հետ որ բայէն առաջ գրուած է:

14. Չէղոք բայերը սեռի խնդիր չունին. ուստի իրենց participe ներքը avoir բային հետ գործածուած ասենն անփոփոխ են միշտ: Les hommes vertueux ont GÉMI.

15. ԳԵՏԵԼԻԲ. Այս խօսքերուն մէջ. les heures qu'ils ont DORMI, les vingt ans qu'il a REGNÉ; les années qu'il a VÉCU à la compagnie. Ընդունելութիւնները անփոփոխ մնացած են՝ ասոնք ըստ երևութին ներգործական բայ ըլլալով վասնզի իւրաքանչիւրին քով գորութեամբ pendant նախագրութիւնը կայ. իբր թէ ըլլոր. les heures PENDANT lesquelles ils ont dormi, les vingt ANS PENDANT lesquels il a regné. Ե այլն:

(Բոլոր participe ներք եզակի արական են, աշակերտը քոյ ուղիք.)

Charlemagne visitait souvent les écoles qu'il avait fondé. La foudre a écrasé deux maisons. La foudre est tombé sour deux maisons qu'elle a écrasé. Alexandre a gagné toutes les batailles qu'il a livré. La nature a toujours révélé quelques-uns de ses secrets à ceux qui l'ont interrogé. Que de richesses la mer a englouti dans son sein! que de

malheurs elle a causé, que d'espérances elle a anéanti. Les Sybarites avaient banni les coqs de l'enceinte de leur ville. Le choléra a ravagé toutes les contrées qu'il a visité. La force n'a jamais persuadé personne. J'ai traversé le champ et la vigne du paresseux, et je les ai trouvé couvert d'ortie. Toute révélation d'un secret est la faute de celui qui l'a confié. Les roses que l'on a cueilli le matin sont fané le soir. Les plus riches n'ont jamais emporté que quatre planches et un linceul. La paresse va si lentement que la pauvreté l'a bientôt atteint. Les maisons qu'on a bâti en hiver ne sont pas aussi saines que celles qu'on a commencé au printemps et fini au milieu de l'été. Les louanges qu'a dicté le cœur sont ordinairement des louanges mérité. Heureux celui qui vit comme ont vécu ses pères! Heureux celui qui vit comme ses pères ont vécu! Des astronomes et des philosophes ont soutenu que toutes les planètes connu et non connu sont autant de mondes habité. Les beaux vers qu'a légué Racine, et la prose harmonieuse qu'a laissé Fénelon, ont orné notre esprit et enrichi notre mémoire. Les années qu'il faut regretter le plus sont celles qu'on a vécu sans pouvoir s'instruire. L'empereur Antonin est un des plus grands princes qui aient régné. Les idées qui ont vieilli avec nous s'effacent difficilement.

ՄԱՍՆԱՌՈՐ ՊԱՏԱՀՈՒՄՆԵՐ

ԳԵՐԱՆՈՒՆԱԿԱՆ ԲԱՅԵՐՈՒՆ
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

16. Դերանունական բայերուն բաղադրեալ ժամանակաց մէջ գործածուած

Être բայը avoir օժանդակին տեղը գըրուած է, ինչպէս.

Je me suis consolé, *փոխնկ*. ըսելու J'AI consolé moi.
 Tu t'es bien conduit, » » Tu as bien conduit toi.
 Paul s'est réjoui, » » Paul a réjoui lui.

16. (Ուրեմն) գերանուանական բայի մը participe passé ն ճիշդ երրորդ կանոնին կը հպատակի, այսինքն կը համաձայնի իր սեռի խնդիրին հետ՝ եթէ այս խնդիրը իրմէ առաջ ըլլայ՝ չհամաձայնիր երբ խնդիրը լեզբն ըլլայ՝ կամ խօսքին մէջ սեռի խնդիր չ'դանուի, ինչպէս.

Paul et Julien se sont ÉCRIT (ONT écrit à eux.)
 Paul et Julien se sont ÉCRIT des lettres.
 Les lettres que Paul et Julien se sont ÉCRITES.

Առաջին օրինակին մէջ participe passé ն սեռի խնդիր չունի :

Երկրորդին մէջ սեռի խնդիրը lettres ը participe էն առաջ գրուած է, ուստի աս պարագայներուն մէջ անփոփոխ է :

Իսկ երրորդին մէջ écrite ը համաձայնե՞ր է que (lettres յարարեցող) սեռի խնդիրին հետ որ իրմէ առաջ գրուած է :

(Յոյր participe ներքեկալի արական են, աշակերտք քոյ ողիկ.)

Paul et Julien se sont coupé. Paul et Julien se sont coupé le doigt. Rome et Cartage se sont fait une guerre implacable. Les volcans sont des soupiraux que le feu souterrain s'est ouvert. Les phéniciens se sont les premiers confié à la mer. Les jeune gens qui se sont livré au travail avec ardeur se sont préparé d'heureux jours. Que d'hommes se sont craint, déplu, haï, détesté, menti, trompé, nuit! Deux femmes peuen être réconcilié tant qu'elles ne se sont appelé laides. Des ennemis qui se sont vaincu tour à tour se sont toujours craint et respecté. Les sages de tout temps se sont servi des fous. La meilleure réputation est celle qu'on s'est acquis soi-même. Combien de gouvernements se sont succédé en France depuis soixante ans! Beaucoup qui s'étaient endormi riches se sont réveillé pauvres. C'est par navigation que les Anglais se sont enrichi et se sont rendu maîtres du commerce des Indes. Bien des choses ne sont impossibles que parce qu'on s'est accoutumé à les regarder comme telles.

INFINITIF Է ԿՐԱՌԱՋ ԳՐՈՒԱԾ
 PARTICIPE PASSÉ Ն

17. Infinitif է մ'առաջ գրուած participe passé ն իրեն սեռի խնդիր կ'առնէ կամ իրմէ լեզբը գրուած infinitif ը կամ իրմէ առաջ գրուած դերանունը :

— Իրմէ առաջ գրուած գերանունը սեռի խնդիր է՝ երբ այս գերանունը infinitif ին գործողութիւն ընողն ըլլայ, այսինքն՝

եթէ խօսքը դարձունենք զիմաւոր բայի՝
դերանունը infinitifէն ելած զիմաւոր բա-
յին տէր բայի ըլլայ, ինչպէս.

La fauvette que j'ai ENTENDU chentèr.

Շիկահաւը՝ որուն երգելը լսեցի (լսեցի
որ կ'երգէր) :

Հոս QUE որ fauvette բառը կը յարաբե-
րէ՝ CHANTER աներեւոյթին գործողութիւն
ընողն է՝ հետեաբար participe ը համա-
ձայներ է իրեն :

Իմաւորի դարձունելով կ'ունենանք :

Qui est-ce qui chantait? La FAUVETTE.
Ինչպէս կը տեսնուի՝ fauvette (այսինքն que)
տէր բայի եղաւ :

— Ընդհակառակն infinitif ը կ'ըլլայ՝
participe ին սեռի խնդիրը եթէ նախըն-
թաց դերանունն այս infinitif ին գործո-
ղութիւնը կ'ընէ, ինչպէս.

La romance que j'ai ENTENDU CHANTER.

Այն տաղը զոր երգել լսեցի. (լսեցի որ
կ'երգէին տաղը) :

Այս օրինակիս մէջ՝ que որ romance ը
կը յարաբերէ՝ chanter ին գործողութիւնը
ընողը չէ՝ հետեաբար entendu ին սեռի

խնդիրը իրմէ վերջ դրուած infinitif ն ըլ-
լալով ինքը կը մնայ անփոփոխ :

18. ԾԱՆՕՁ. Infinitif է մ'առաջ դրուած
participe ին փոփոխելի կամ անփոփոխ ըլ-
լալը հասկննալու մէկ դիւրին միջոցն ալ
սա է. եթէ infinitif ը participe present ի
դարձունել կարելի ըլլայ՝ իրմէ առաջ դր-
ուած participe passé ն փոփոխելի է՝ իսկ
եթէ ոչ՝ անփոփոխ է : Օրինակք :

ՓՈՓՈՅԵԻ

Les loups que nous
avons ENTENDUS hurler.

Գայերը՝ որոնց ու-
նալը լսեցի :

Կրնանք ըսել .

Les loups que nous
avons entendus HURLANTS
La fauvette que j'ai
ENTENDUE chanter.

Կրնանք ըսել նաև .

La fauvette que j'ai
ENTENDUE CHANTANT.

ԱՆՓՈՓՈՅ

Les élèves que nous
avons ENTENDU gronder
par leur maître.

Աչակերտները որոնց՝
իրենց վարժապետին
չխուսիլը լսեցինք .

չ'ըսուիր.

Les élèves que nous
avons ENTENDU grondant
վսան զի հոս չխուսելու
գործողութիւնը ոչ թէ
que (այսինքն աչակերտ-
ները) բառը կ'ընէ՝ այլ
infinitif էն յետագայ par
leur maître ը այս-
պէս. qui est-ce qui gron-
daient?— LES MAITRES .

18. Երբեմն infinitif ը զորութեամբ կը դրուի, ան ատեն participe ը միշտ անփոփոխ կը մնայ, ինչպէս.

Je lui ai rendu tous les services que j'ai pu. (զօր. que j'ai pu lui RENDRE.)

Իրեն ըրի բոլոր այն ծառայութիւնները զորս կարացի, (զօր-զորս իրեն ընել կարացի):

20. Infinitif է մ'առաջ դրուած FAIT participe ը միշտ անփոփոխ է. Les arbres que nous avons FAIT planter. Այն ծառը զորս անկել առինք :

(Բոլոր participe ներք եզակի արական են, աշակերտք քոյ ուղիւ.)

Mous avons mangé les fraises que nous avons vu cueillir. Les arbres, que nous avons vu planter, nous les avons vu mourir. Jolies petites fleurs, je vous ai planté, je vous ai vu naître. On est responsable des maux qu'on a laissé faire quand on a pu les empêcher. Les troupeaux que nous avons vu bondir dans la plaine, nous les avons vu ramener à la ferme. Nous avons applaudi les acteurs que nous avons entendu jouer; nous avons plaint ceux que nous avons entendu siffler. La boussole a fait faire d'immenses progrès à la navigation. Pygmalion ne mangeait que des viandes qu'il avait vu préparer ou qu'il avait préparé lui-même. Télémaque aperçut plusieurs rois qui avaient été condamné aux peines du Tartare pour s'être laissé gouverner par des hommes méchants et artificieux.

Les hommes n'ont jamais plus admiré les singes que quand ils les ont vu imiter les actions des hommes. Il faut croire au mérite de ceux que l'on a entendu louer par leurs ennemis. Les Français ont laissé brûler Jeanne d'Arc, qu'ils aviaient vu tant de fois mircher et combattre à leur tête. Vous avez aimé votre prochain si vous lui avez rendu tous les services que vous avez pu. Ne tirons pas vanité de la condition élevé dans laquelle le hasard nous a fait naître.

LE PEU ԷՆ ԵՏԲԸ ԳՐՈՒՄԸ
PARTICIPE PASSÉ Ն

21. LE PEU ԷՆ ետքը դրուած participe passé Ն երբեմն փոփոխելի է՝ երբեմն անփոփոխ :

— Երբ LE PEU պակասում ինն, չգոյութիւն նշանակէ՝ իրմէ վերջ դրուած participe ը միշտ անփոփոխ կը մնայ, ինչպէս.

On le punira du peu de bonne volonté qu'il a MONTRÉ. Պիտի պատժուի բարի կամք չունենալուն համար, (այսինքն բարի կամաց չգոյութիւն ցուցնելուն համար):

Այս անփոփոփ մնալուն պատճառը սա է որ՝ թէպէտ participe ին սեռի ինդիլըն իրմէ առաջ դրուած է՝ սակայն սրովհետեւ միշտ եզակի արական բառ մ'է՝ հետեալ բար participe ը միշտ եզակի արական այսինքն LE PEU ին համաձայն կը մնայ :

— Իսկ երբ LE PEU պզտիկ ֆանսկու-
ն ինն մը կամ բառակալն մաս մը ցուցնէ՝
participe ը LE PEU էն վերջը դրուած գո-
յականին կը համաձայնի :

On le récompense du peu de bonne vo-
lonté qu'il a MONTREE. Ձինք պիտի վար-
ձատրեն իր ցուցած ֆիչ մը բարի կամա-
ցը համար :

ՄԻՇՏ ԱՆՓՈՓՈՆ PARTICIPE ՆԵՐ

22. Երկու que ի մէջ դրուած partici-
passé ն միշտ անխոփոխ է, ինչպէս.

Les embarras que j'avais PRÉVU que
vous auriez. Այն տաղնապները զորս ու-
նենալիդ գուշակեցի :

Այս անհամաձայն մնալուն պատճառն
սա է որ՝ participe ին սեռի խնդիրը յե-
տագոյ ամբողջ խօսքն է, ինչպէս.

J'avais prévu QUOI? que vous auriez
des embarras. Ինչ գուշակեցի.— որ դուք
տաղնապ պիտի ունենաք (տաղնապ ու-
նենալիդ) :

23. Le գերանունէն վերջը դրուած
participe ը միշտ նոյն գերանունը սեռի

խնդիր կ'առնէ՝ հետեաբար անխոփոխ կը
մնայ այսինքն միշտ եզակի արական ինչպէս.

Cette affaire est moins lucrative que je
ne L'AVAIS SUPPOSÉ.

Այս դորձը չենթադրած էս նուազ շա-
հաւոր է :

Այս խօսքին մէջ le գերանունը ամբողջ
խօսքի մը տեղ դրուած է, այսպէս.

Je n'avais supposé QUOI? que l'affaire
était lucrative. Ինչ չէի ենթադրած,— թէ
այս դորձը այնչափ նուազ շահաւոր ըլլար :

24. Դիմադուրի կամ անդէմ բայերուն
participe passé ն միշտ անհամաձայն է՝
վասն զի այս տեսակ բայերը սեռի խնդիր
չեն ունենար, այսպէս.

Les grandes chaleurs qu'il a FAIT; les
pluies qu'il y a EU.

Տեղի ունեցած սաստիկ տաքերը. տեղա-
ցած անձրևները :

Այս խօսքերուն մէջ que ն սեռի խնդիր
չէ. այլ առ երեսոյթ տէր բայի ի կրկնու-
թիւն մը :

(Բոլոր participe ները եզակի արական են,
ուղղելու հ.)

Le peu de progrès que les anciens avai-
ent fait dans la

navigation ne leur permet ..(1) pas de s'éloigner des côtes. Les inondations qu'il y a eu en 1836 ont causé de grands désastres. Le peu d'affection que vous lui avez témoigné lui a rendu le courage. Le peu d'affection que vous lui avez témoigné lui a ôté le courage. L'affaire est plus sérieuse que vous ne l'aviez pensé d'abord. Tôt ou tard on regrette le peu d'instruction qu'on a reçu.

PARTICIPE ՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ ՔԱՂԱՌԱԾ

(Բոյր participe ներք եզակի արական են, աշակերտք քոյ ուղիւ .)

On n'entendait plus les marteaux frappant l'enclume de coups redoublé. Néron avait donné dans sa jeunesse des espérances, qui ne se sont pas réalisé. Battu par la tempête, ces vaisseaux ont échoué sur des récifs où il se sont brisé. Dieu a tracé son nom sur tous les ouvrages qu'il a créé, sur toutes les merveilles qui sont sorti de ses mains. La nature ne s'est jamais écarté des lois qui lui ont été prescrit et des plans qui lui ont été tracé par le Créateur. Les arbres les plus élevé sont les plus exposé aux coups de la tempête. Nos plus fastueux mouvements sont de vastes tombeaux, sous lesquels sont enseveli les g'nerations qui les ont élevé. Les montagnes de la Bétique sont couvert de troupeaux qui fournissent des laines fines, recherché de toutes les nations connu. On pardonne à des enfants repentant les fautes qu'ils ont commis. Les grands hommes appartiennent moins au siècles qui les a vu naître, qu'à celui qui les a formé. Tous les talents réuni n'ont jamais valu une vertu. De tout temps les conquérants ont causé la ruine des nations qu'ils ont vaincu et de celles

(1) Գտնել եզակի Թէ յոգնակի դնելու է բայը :

qu'ils ont fait vaincre. Démosthène, lâche dans les combats, s'est donné la mort, et Alexandre l'a vu arriver avec frayeur lui qui l'avait tant de fois affronté avec témérité. Combien de personnes se sont repenti d'avoir mal employé les années qu'elles ont vécu!

Ne pas écrire correctement, c'est dévoiler le peu d'instruction qu'ont a reçu. Alexandre et Porus se sont donné des marques d'estime. Les marques d'estime qu'Alexandre et Porus se sont donné, les ont l'un et l'autre honoré. Titus regardait comme perdu les jours qu'il avait vécu sans faire du bien. Madame de Sévigné s'est rendu célèbre par la grâce et le naturel qu'elle a répondu dans les lettres qu'elle nous a laissé. Une alliance qu'a fait la nécessité est peu solide. Lorsque les rois ont éloigné l'opinion publique de leur trône elle s'est assis sur leur cercueil. Les peuples barbares ont vaincu l'empire Romain et se le sont partagé. L'Autriche, la Prusse et la Russie ont vaincu la Pologne et se la sont partagé. Le peu de progrès qu'a fait cet enfant mérit .. d'être encouragé. Les pyramides qu'ont élevé les Pharaons sont encore debout, malgré les quatre mille ans qu'elles ont duré. Les montagnes sont élevé et les vallons se sont descendu en la place que le seigneur leur a marqué. Les monts se sont élevé et les vallées sont descendu en la place que leur a marqué le Seigneur. Nous passâmes toute la nuit tremblant et à demi mort, sans savoir où la tempête nous avait jeté. Les rois seront puni, non-seulement pour les injustices qu'ils auront commis, mais encore pour celle qu'ils auront laissé commettre. La fraîcheur naissant de la nuit calmait les feux de la terre embrasé. Les premiers chrétiens ont péri sur la croix, sont mort sur des bûchers, et ont repandu des flots de sang pour la foi. Une chose commencé est à moitié fait. Autrefois on traitait sur une elaié ceux qui avaient été tué en duel ou qui

s'étaient donné la mort. Les méchants se sont toujours *vendu* les services qu'ils se sont *rendu*. Ces pauvres mères *pleurant* la mort de leurs enfants, offraient des tableaux *déclirant*. On devrait estimer autant ceux qui se sont *relevé* d'une chute que ceux qui ne sont jamais *tombé*. J'ai *découvert* certaine entrevue secrète que l'on ne sait pas que j'ai *découvert*. Dieu n'a *donné* aux hommes ni canons ni baïonnettes, mais les hommes se sont *fabriqué*, des cacons et des baïonnettes qu'ils ont *turné* contre eux-mêmes, ét avec lesquels ils se sont *détruit*. Mille fleurs *naissant* émaillaient les tapis verts dont la grotte de Calypso était *environné*. Les personnes *prévenant* sont généralement *aimé*. Les naturalistes nous ont peint les castors *vivant* en société dans un ordre parfait. Au premier aspect, les polypes ressemblent à des plantes ; mais les naturalistes qui les ont *examiné* de près les ont *vu* avaler des proies *vivant* et se sont *convaincu* par là de leur animalité. Un philosophe disait, en *parlant* de la sagesse qu'il l'avait *appris* des aveugles, qui ne posent jamais le pied sans s'être *assuré* de la solidité du terrain. La peur du ridicule a *produit* chez nous plusieurs effets salutaires : elle a *poli* nos mœurs et nôtre langage ; elle a *donné* de l'élegance à nos manières et à nos parures ; elle nous a *rendu* moins grossiers dans nos goûts, moins *emporté* dans la dispute ; elle a *voilé* les vices qu'elle n'a pas *détruit* ; enfin elle nous a *valu* la réputation d'être le peuple le plus sociable.

ԳԼՈՒԽ Ե.

Մ Ա Կ Բ Ա Յ

1. Autour, auparavant, dedans, dehors. dessus, dessous, *մակրայ են, և առանց*

խնդիրի կը գործածուին, չըսուիր, ALENTOUR de lui, AUPARAVANT MOI, DEDANS la chambre, DEHORS la ville, DESSUS la table, DESSOUS l'arbre. *այլ պէտք է ըսել*, AUTOUR de lui, AVANT MOI, DANS la chambre, HORS la ville, SUR la table, SOUS l'arbre.

2. Plus tôt (*աւելի շուտ, այն ինչ*) երբ *երկու բառով գրուի* plus tard (*աւելի ուշ*) բառին հակառակն է և ժամանակի վերաբերութիւն կը ցուցնէ, *ինչպէս*.

Je partirai PLUS TÔT que vous.

Ես ձենէ աւելի շուտ պիտի մեկնիմ :

3. Plutôt *մէկ բառով գրուած՝ նախապատուութիւն, շաւ եւս հարեարէր կը նշանակէ, ինչպէս*.

Les assiégés se firent tuer PLUTÔT que de se rendre.

Պաշարուածներն շաւ եւս համարեցին ըստաննել առ զիրենք քան անձնատուր ըլլալ :

4. De suite կը նշանակէ *իրարու ետև, անընդմիջաբար* : Il ne saurait dire deux mots DE SUITE. *Չկրնար երկու բառ իրարու ետև արտասանել :*

5. Tout de suite կը նշանակէ *անընդա-*

պէս *նոյննէսայն* : Il faut que les enfants obéissent TOUT DE SUITE. Պէտք է որ աղայք անմիջապէս հնազանդին :

(Ս. շահերք բոյ զսնկ թէ շեղագրով նշանակուածներէն որք գործածեալ է.)

Un auteur s'est imaginé d'écrire en quarante trois jours, *en* un voyage *alentour, autour* de sa chambre. *Auparavant, avant* d'écrire apprenez à penser. Que le soleil ne se couche point *sur, dessus* votre colere. *Auparavant, avant* le déluge les hommes vivaient jusqu'à neuf cents ans. L'ypocrite a du miel *dessus, sur* les lèvres, et du fiel *dedans, dans* le cœur. Les Français ont été *plutôt, plus tôt* civilisés que les autres peuples de l'Europe. Le Français est le rival *plutôt, plus tôt* que l'ennemi de l'Anglais. L'enfant s'attache *plutôt, plus tôt* aux bagatelles qu'aux choses sérieuses. Le paresseux se lève rarement *plutôt, plus tôt* que le soleil. Achille n'est pas *plutôt, plus tôt* paré, que les Troyens prirent la fuite. Celui qui ne se possède pas dans le danger est *plutôt, plus tôt* fougueux que brave. Pygmalion ne couchait jamais deux nuits *de suite, tout de suite* dans la même chambre. Partez *de suite, tout de suite*, et revenez promptement.

ԳԼՈՒԽ Զ.

Ն Ա Խ Ա Դ Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

1. AU TRAVERS (մէջ տեղէն) իրմէ կտրը de նախագրութեամբ խնդիր կ'ուզէ։ Au travers du corps.

2. A TRAVERS (մէջ տեղէն) առանց նախագրութեան կը գործածուի։ A TRAVERS le corps.

3. PRÈS DE մօտ, վրայ կը նշանակէ։ L'été est PRÈS DE finir. Ամառը անցնելու մօտ է։

4. PRÊT A ածականէ և նախագրութեանէ բաղկացած՝ կը նշանակէ հակամէտ, պատրաստ։ L'ignorance est toujours PRÊTE A s'admirer. Տգիտութիւնը միշտ իր վրայ սքանչանալու հակամէտ է։

5. VOICI (ահաւասիկ) յետագայ խօսքի կը վերաբերի։ VOICI le code de l'égoïste, tout pour moi, rien pour les autres. Ահաւասիկ սա է անձնասէրին օրինագիրը, — ամենայն ինչ ինձի, ոչինչ ուրիշի։

6. VOILA (ահա) նախընթաց խօսքի կը վերաբերի։ Naître, souffrir et mourir : VOILA notre histoire en trois mots. Ծնիլ վշտակրիլ և մեռնիլ. ահաւասիկ մեր պատմութիւնը երեք բառով։

7. Դարձեալ՝ VOICI մօտաւոր առարկայ կը յուշնէ, իսկ VOILA հեռաւոր. VOICI mon livre, et VOILA le tien.

(Աշակերտը քող ընտրե շեղագրով նշանակուած երկու բառերը.)

Nous ne voyons les choses que *à travers*, *au travers* nos préjugés. Nous marchâmes longtemps *au travers*, *à travers* une farôte sombre. La mouche ne peut passer *à travers*, *au travers* d'une toile d'araignée. La vérité se distingue à peine *au travers*, *à travers* les voiles du mensonge. Un bon citoyen est toujours *près de*, *prêt à* sacrifier sa vie pour son pays. Le juste est toujours *prêt à*, *près de* mourir. Quand vous êtes *près de*, *prêt à* mal faire, songez que Dieu vous voit. Quand on a bien commencé, on est *prêt à*, *près de* avoir fini. Le plaisir, l'intérêt, le devoir : *voici*, *voilà* les trois mobiles des actions humaines. *Voici*, *voilà* les trois puissances de notre âme : la sensibilité, l'intelligence. la volonté. Accepter une vie malheureuse *plus tôt*, *plutôt* que de s'y soustraire lâchement *voici*, *voilà* la vraie vertu;

ԳԼՈՒԽ Է.

Շ Ա Ղ Կ Ա Պ

1. PARCE QUE երկու բառով կը նշանակէ որովհետեւ, վասն զի. Peu nous console, PARCE QUE peu nous afflige. Քիչ բան զմեզ կը մխիթարէ, վասն զի քիչ բան զմեզ կը վշտացնէ :

2. PAR CE QUE երեք բառով կը նշանա-

կէ այն բանով որ՝ անով որ՝ այն բանին նայելով. PAR CE QUE vous dites, je vois que vous avez raison. Չեր ըսածովը կամ ձեր ըսածին նայելով՝ կը տեսնեմ որ դուք երաւունք ունիք :

3. QUOIQUE մէկ բառով՝ կը նշանակէ թեպէտեւ, թեպէտ. On ne croit plus un menteur, QUOIQUE'il dise la vérité. Սաախօսին չեն հաւատար՝ թեպէտ ճշմարտութիւն խօսի :

4. QUOI QUE երկու բառով կը նշանակէ ինչ որ այ ըրայ, ինչ բան այ. On ne croit plus un menteur, QUOI QU'il dise. Սաախօսին չեն հաւատար ինչ որ այ ըսէ :

5. QUAND երբ մ ով գրուի՝ շարկապ է, ե կը նշանակէ երբ. QUAND ferez-vous votre moisson ?.—QUAND nous pourrons. Ե՞րբ պիտի ընէք ձեր հունձը.—երբ կաբենանք :

6. QUANT A, t ով գրուած՝ միացեալ նախադրութիւն կամ նախադրութեանը ասացուած (locution prépositive) մէ որ կը նշանակէ նկատմանը, գալով, ասոր նայելով. QUANT à cette affaire, je m'en in-

quiète peu. Այս գործին գաղով՝ ես այնչափ հոգ չեմ ընեք :

(Աշակերտք թող ընտրե շեղագրով նշանակուած երկու ստուքիւնները.)

Si les pourquoi étaient plus rares: il n'y aurait tant de *parce que, par ce que*. Il ne faut pas juger un homme *parce que, par ce que* il ignore, mais *parce que, par ce que* il sait. Pépin a été surnommé le Bref, *parce que, par ce que* il avait une petite taille. *Parce que, par ce que* les Romains ont exécuté de travaux, ont peut juger de leur activité. Ce jeune homme ne repond aux hontes de sa famille que *parce que, par ce que* il y a de plus désespérant au monde, l'indifférence. *Quoique, quoi que* il aime d'argent, il n'en fait pas son dieu. Les méchants ne sont pas heureux *quoique, quoi que* ils prospèrent quelquefois. *Quoique, quoi que* vous puissiez alléguer, il est facile de comprendre, *parceque, par ce que* l'on voit tous les jours que le mauvais exemple est pernicieux. *Quand, quant* on est orgueilleux, on se prépare des humiliations. Ne prêtez point à la médisance; *quand, quant* à la calomnie, méprisez-la. *Quand, quant* deux originaux discutent, il ne se rencontrent jamais en *quoique, quoi que* ce puisse être. Les *quant à moi, quand à moi* sont fort prétentieux. La lune n'est guère que ja cinquantième de notre planète; *quand, quant* au soleil, il est treize cent trente mille fois plus gros que la terre.

ԲԱՐՅՈՒԹԵՐՈՒ ՎՐԱՅ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՐՅՈՒԹԻՒՆ

(Բոլոր *participe ներե անհաւաճայն եկե, աշակերտք թող ուղիկ ըս կաւննի.*)

J'ai vu la bonne foi banni, les lois les plus saintes anéanti. toutes les lois de la nature renversé. Les mortels peu endurant doivent peu compter sur l'amitié des autres. La mère des sept Machabées s'est vu arracher ses enfants, qui furent massacrés sous ses yeux. Les hommes destinés à vivre entre eux doivent respecter les lois qu'on a créé. Les vers sont une langue qu'il est donné à peu de gens de posséder. Les massacres qu'ont avait conseillé à Charles IX de commettre ont rendu son nom exécration. Un grand nombre d'habitants périrent sur le sol qui les avait vu naître. La Judée fut appelé terre promise, parce que Dieu l'avait promis à la postérité des patriarches, et terre sainte, à cause des mystères qui s'y sont opérés. La Divinité s'est montré bien sage en nous cachant le moment de notre mort; par ce moyen, elle nous a obligé à être sur nos gardes à tous les moments de notre vie. Chez un grand nombre d'hommes l'ambition et l'avarice sont des vices dominant. Nous sommes presque toujours puni par où nous avons péché. La vie des héros a enrichi l'histoire, et

l'histoire a embelli la vie des héros. Tous les sacrifices qu'il a fallu faire, vous les avez fait sans balancer.

Les hommes qui ont rendu de grands services à leur patrie se sont rendu presque toujours funestes à sa liberté. La mort est rendu moins pénible par la pensée des bonnes actions qu'on a fait. Les impies sont ému à la vue de la mort, et ne peuvent se hasarder à mourir comme ils ont vécu. Les événements les plus extraordinaires se sont succédé avec une telle rapidité, que mon imagination en est effrayé, et que mes pensées, en un seul jour, ont vieilli d'un siècle entier. J'ai vu de vrais chrétiens souffrant avec résignation et sans se plaindre des châtimens qu'ils n'avaient pas mérité qu'on leur infligeât. Le peu d'expérience que ces jeunes gens ont acquis leur a fait commettre bien des fautes. Corneille et Racine se sont élevé au-dessus des poètes qui les ont précédé, et les ont laissé bien loin derrière eux. Les cris que vos sœurs ont entendu partir de la forêt les ont effrayé, elles ont abandonné la grande route qu'elles avaient résolu de suivre, et ayant fui à travers champs, elles ont regagné à la hâte leur demeure. Les divinités qu'il y a eu chez les nations païennes ont été, pour la plupart, des hommes que la reconnaissance publique avait déifié.

Ces deux jeunes gens se sont plu dès qu'ils se sont connu; l'amitié et l'estime qu'ils avaient conçu l'un pour l'autre se sont augmenté par l'habitude qu'ils ont contracté de vivre ensemble. Les lois contre le luxe que s'étaient imposé les Spartiates ont servi à faire naître chez eux ce courage qui les a immortalisé. Quels éloges n'ont pas mérité les princes qui se sont fait un devoir de protéger les arts et les sciences! Les poètes se sont empressé de chanter leur gloire. Le peu de modestie que ce jeune homme a montré a fait mal augurer de son instruction. Les enfants caressant sont d'un caractère et d'un naturel aimant. Voyez cette mère aimant ses enfants et les caressant. La spéculation que vous m'avez conseillé de faire ne m'a pas procuré tous les avantages que j'avais cru que j'en retirerais.

ጥይቅ

